

קובץ לימוד

חסידות • נגלה
גאולה ומשיח • הלכה

ימי הסליחות

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

תוכן העניינים

שער חסידות

- 4..... "זה היום תחילת מעשיך" תשמ"א
17..... "תקעו בחודש שופר" תשמ"ז

שער נגלה

- 26..... בפתח הסוגיה – העליה לרגל "שלנו" למקום המקדש דלעתיד
29..... גמ' לעיון – מס' חגיגה ב.ב.:
31..... סוגיית מצות עליה לרגל – "ראיית קרבן" או "ראיית פנים"
34..... גמ' לגירסא – מס' חגיגה ב.ד.

שער גאולה ומשיח

- 38..... דבר מלכות ש"פ נצבים

שער הלכה

- 50..... סי' תצה

יוצא לאור על-ידי: אש"ל – הכנסת אורחים,
המחלקה הרוחנית
הפקה: מחלקת ההוצאה לאור של
מרכז חב"ד העולמי לקבלת פני משיח
744 איסטערן פארקווי, ברוקלין, ניו-יורק
טל': 778-8000 (718) פקס: 778-0800 (718)

פתח דבר

"..מאחר ומדברים אודות ענין של תורה, הנה כאן המקום להעיר – שמכיון שנסעו והגיעו אורחים, הרי דבר נאה או טוב (עם כל הלשונות שבזה), אשר כפי שעשו בשנים שעברו שיסדרו עבורם קביעות בלימוד התורה, היינו שאע"פ שבשעה שהינם אורחים הינם פטורים מלימוד התורה ע"פ תורה, מאחר והדבר קשור עם ענינים של טלטול הדרך, ושום דבר הוא לא כדבעי, ולא באופן מסודר – אכילה שתי' לינה וכל הענינים – במילא הוא אינו יכול להתרכז בענין של לימוד התורה כדבעי, ואפילו שכן, הרי זהו באופן שלא כדבעי, במילא הוא חושב לעצמו שהוא יצא עם פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית.

הנה דבר טוב (ובפרט שאינני מתערב בזה, צריך אני להבהיר כפי שידי מגעת) שיסדרו קביעות בלימוד התורה, שגם האורחים יהיו קשורים עם לימוד התורה" (ש"פ תבא תשל"ג)

• • •

ע"פ בקשת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ולתועלת התמימים האורחים הבאים להסתופף בבית משיח – 770 בחודש החגים ה'תשע"ג, הננו מוציאים לאור קובץ לימוד הכולל ענינים בנגלה, חסידות, הלכה ומנהג ובעניני גאולה ומשיח.

חוברת הלימוד מופיעות בארבעה חלקים המחולקים לפי ימי הלימוד. הקובץ הנוכחי "ימי הסליחות" מותאם לימים שקודם ראש השנה.

בחוברת זו נדפס מאמר מוגה מאת כ"ק אד"ש. מכיון שהמאמר המקורי לא חולק לסעיפים, הוספנו בשולי הדף חלוקה לסעיפים בדרך אפשר על מנת להקל על הלימוד וההעמקה. החלוקה הינה ללא אחריות כלל וכלל.

• • •

תודה מיוחדת להרה"ת חנוך מיכאל שיחי' גאלאמב, הרה"ת שלום דובער שיחי' וואלף, הרה"ת איסר שיחי' שפרינגר, הת' ישראל שיחי' גרנובטר והת' נחמן שיחי' לרנר. על עבודתם והשקעתם בהכנת קובצי הלימוד דשנה זו.

• • •

גודל החשיבות של הלימוד בעת השעות בבית חיינו ידוע ומפורסם, עד שכ"ק אד"ש בעצמו עורר והתעניין אודות סדרים אלו, ומובן גודל הנחת רוח הנגרם לו ע"ז.

וכגודל החשיבות, כן גודל המעלה הנפלאה של הלימוד בזמן זה אשר כל ענין וענין העשה בבית משיח יש בו חשיבות מיוחדת, ודאי הדבר אשר כל אחד ואחד מאיתנו ינצל את הזמן כדבעי ללימוד בשקידה והתמדה להיות כלי לקיבול ההשפעות השופעות עלינו בימים נשגבים אלו.

ובטוחים אנו, שלאחר שקיימנו את ה"להיראות", ובזכות ההחלטה בנפש על ניצול הזמן בימי חודש החגים ועוד לפניהם, נזכה גם "לראות" בעינינו הבשריות והגשמיות בהתגלות כ"ק אד"ש מלך המשיח שישמיענו תורה חדשה – תיכף ומיד ממש נאו.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

אש"ל – המחלקה הרוחנית
אגף ההוצאה לאור

ימי הסליחות ה'תשע"ב
שישים ואחת שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
ברוקלין נ.י.

תוכן מאמר "זה היום תחילת מעשיך"

ליל ערב ראש-השנה ה'תשמ"ב, כ"ט אלול ה'תשמ"א

— קונטרס ערב ראש-השנה ה'תשמ"ט, שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' —

רקע כללי

מאמר זה נאמר בשלהי שנת תשמ"א, בהתוועדות שהתקיימה בכ"ט אלול, לרגל יום הולדתו של כ"ק אדמו"ר ה'צמח-צדק'.

בשונה מהסדר הנהוג בהתוועדויות, בכניסתו להתוועדות זו הורה הרבי שליט"א לנגן ניגון הכנה, ומיד פתח הרבי באמירת מאמר חסידות מבלי הקדמת שיחה. הדבר היה לפלא בעיני החסידים, אך לא לזמן רב. לאחר אמירת המאמר, הסביר הרבי את הסיבה לכך ששינה מהסדר הנהוג, תוך שהוא מתבטא בביטויים נדירים ומופלאים שהותירו את החסידים פעורי פה:

"לכאורה היו צריכים לפתוח התוועדות זו בדברי ברכה עבור האורחים – אמירת "ברוכים הבאים" וכיו"ב. . . הרי ידוע מאמר חז"ל "גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכניה" . . . ועם כל זה, היתה פתיחת ההתוועדות באמירת מאמר חסידות?..."

"והביאור בזה: שנה זו היתה שנת "הקהל", וענינה – שמתאספים אורחים מכל הארץ כולה, אנשים נשים וטף . . . והכיבוד שהיו מגישים בפני האורחים הוא – שמיעת קריאת התורה מפי המלך!"

" . . . קיום מצוות "הקהל" היתה בעזרה, ולכן לא מסתבר כלל שכל בני-ישראל, אנשים נשים וטף, כולל קטני קטנים היו מתיישבים לאכול ולשתות בעזרה בפני המלך . . . (וממילא) קיום מצוות "הקהל" התבטא רק בשמיעת קריאת פרשיות התורה מפי המלך, ובאופן ד"מפי הגבורה שומעה", "כיום שניתנה בו בסיני!"...

אם לא היה די בכך, הרי ששיחה זו הסתיימה במילים מופלאות אלו: "וצריכים להזדרז ולהשלים ענינים אלו ביום האחרון ד"שנת הקהל" . . . ועל-ידי הפעולות בכל הענינים האמורים לעיל, ממהרים ומזרזים ביאת משיח צדקנו, "מנחם שמו", במהרה בימינו ממש".

לקראת ערב ראש-השנה תשמ"ט, תחילת שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק', הכניסו חברי מערכת 'אוצר החסידים' את ההנחה מהמאמר להגהה אל

הקודש פנימה. ואכן הקונטרס יצא לאור ביום ג' דסליחות של שנת תשמ"ח, ונדפס בספר המאמרים מלוקט ח"ג בתחילתו.

תוכן מקוצר

במאמר זה מבאר כ"ק אד"ש קטע מתוך פסוקי הזיכרונות הנאמרים בתפילת מוסף של ראש-השנה: "זה היום תחילת מעשיך, זכרון ליום ראשון" (ר"ה כ, א).

לאורך המאמר מבאר לשון זו שתיקנו חז"ל על-פי דיוקי הלשונות וסדר הדברים, ומתוכן הדברים עולה שחז"ל רומזים כאן לג' דרגות שונות בפעולתם של בני-ישראל בהמשכת אלוקות בעולם: (א) המשכת אלוקות בעולם על-ידי עבודת האדם. (ב) המשכת אלוקות בעולם באופן של 'אתערותא דלעילא'. (ג) שלימות גילוי האלוקות בעולם, המשכת פנימיותו של הקב"ה – עצמותו ומהותו ית' – כאן בעולם הזה התחתון.

ולאחר שמבאר תוכן מאמר חז"ל, מקביל בין ג' דרגות אלו להמשכת אלוקות בעולם, ובין פסוקי 'מלכויות' 'זכרונות' ו'שופרות' הנאמרים בשעת תפילת מוסף.

ומוסיף, שענינים אלו ישנם אף בעבודת האדם, שכאשר האדם עובד את הקב"ה עם כוחותיו החיצוניים – ממשיך את הגילויים המקיפים והחיצוניים של הקב"ה, אך כדי להמשיך את פנימיותו של הקב"ה – צריך האדם לעבוד עם עצם פנימיות נפשו, הצעקה של פנימיות הלב, שזהו תוכן הענין של תקיעת שופר: "אבא אבא הצילני!"

ואף-על-פי-כן, על מנת להמשיך את עצמותו ית' בעולם הזה הגשמי, לא די בעבודה המגיעה מצד פנימיות הנפש, אלא הדבר צריך להגיע ולהשפיע גם בכוחות החיצוניים, ולהתבטא במעשה הגשמי של תקיעת שופר (ועד"ז בכל עניני תורה ומצוות, שהרצון האלוקי הוא שיתבטאו במעשה בפועל דווקא). וכאשר עושה האדם את רצונו של הקב"ה, הרי נגרם מזה התענוג העצמי דלמעלה, "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני", וממילא זוכים בני-ישראל ב'דין ומשפט' בראש-השנה, ונמשכת להם שנה טובה בגשמיות וברוחניות, שנת גאולה.

לשון רבים, שביום זה החלו כל הברואים (כולל אלו שנבראו בחמשת הימים הראשונים) לממש את התכלית שבשבילה הם נבראו – וזה נפעל על-ידי עבודתו של האדם. (א"ס).

"זכרון ליום ראשון" – המשכת אלוקות שלמעלה מהעולם (ד"ס-י"ט)

וממשיך לבאר, שלמרות המעלה שישנה בזיכוך העולם על-ידי עבודת האדם, הרי זו עבודה מוגבלת, מכיוון שעבודה זו יכולה להגיע רק עד היכן שביכולתם של הנבראים להגיע, והנבראים הרי הם יצורים מוגבלים.

וזהו הטעם שממשיך ואומר "זכרון ליום ראשון", שזה רומז על המשכת האלוקות שהיתה ביום הראשון למעשה בראשית, שלא היתה מצד עבודת הנבראים (שהרי הם לא היו קיימים קודם לכן), אלא הייתה ברצונו הבלתי-מוגבל של הקב"ה, שהתעורר מצד עצמו לברוא את העולם.

ועל-ידי שהאדם אומר את פסוקי הזכרונות בתפילת מוסף דראש-השנה, ומזכיר המשכה זו באמירת "זכרון ליום ראשון", פועל הוא שהמשכה אלוקית זו תומשך לעולם מחדש. (ד"ס).

אלא שבזה גופא ישנם ב' דרגות:

ישנה המשכה האלוקית שהיתה ביום הראשון של מעשה בראשית כפי שהיא מצד עצמה, וישנה המשכה האלוקית של "יום ראשון" כפי שהיא מגיעה לאחרי הקדמת העבודה של "זה היום תחילת מעשיך";

היינו שעל-ידי שהאדם עובד עבודתו כדבעי בקיום התורה והמצוות ובירור חלקו בעולם ("תחילת מעשיך"), נפעל נחת רוח למעלה מכך שהבריאה הגיעה לתכלית שלשמה היא נבראה, ואזי נמשך מלמעלה גילוי אלוקות נעלה שלא בערך מהגילוי אלוקות שהיה ביום הראשון למעשה בראשית.

(והנקודה המשותפת בין ב' דרגות אלו היא, שהם המשכה אלוקית שלמעלה מהעולם).

וזהו הטעם לכך שמקדימים אמירת "זה היום תחילת מעשיך" ל"זכרון ליום ראשון", כי מלבד זאת שהגילוי ד"זכרון ליום ראשון" הוא גילוי נעלה יותר, הרי הוא יכול לבוא רק לאחרי הקדמת העבודה ד"זה היום תחילת מעשיך" – בירור וזיכוך העולם על-ידי קיום תורה ומצוות. (ה"ס).

[ומבאר, שאף ששורש המשכתם של ב' דרגות אלו הינם מאותו מקום – התענוג העצמי בעבודתם של ישראל, הרי ישנו חילוק מהותי ביניהם: שורש המשכה של הגילוי בדרגה הא' נובע רק ממה שהקב"ה "שיער בעצמו" קודם הבריאה את התענוג שיהיה לו בעבודתם של ישראל, אך

מהלך המאמר

בירור מהותו של ראש-השנה (א"ס)

בפסוקי הזכרונות הנאמרים בתפילת מוסף של ראש-השנה קבעו חז"ל לומר בנוסח התפילה: "זה היום תחילת מעשיך – זכרון ליום ראשון".

ומביא את דיוקו של בעל יום ההולדת, כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק', דלכאורה באם היום דראש-השנה הינו "תחילת מעשיך" כלומר שבאותו יום התחיל הקב"ה לברוא את העולמות, כיצד שייך לומר שראש-השנה אינו יום תחילת הבריאה, והוא רק "זכרון ליום ראשון"?

ומכוח שאלה זו מסיק, שבראש-השנה ישנם שני ענינים שונים הנפעלים על-ידי עבודתם של בני-ישראל (וכדלקמן).

"תחילת מעשיך" – בירור וזיכוך העולם (ב"ס-ג"ס)

על מנת לבאר תוכן ענינים אלו, מקדים לבאר השאלה הידועה, כיצד ניתן לומר שראש-השנה הינו "יום תחילת מעשיך", והרי העולם נברא בכ"ה באלול, ואם-כן, ראש-השנה שחל בא' בתשרי הינו היום הששי למעשה בראשית, ואינו יום תחילת הבריאה?

וההסבר לכך הוא, שהטעם והתכלית לבריאת העולם הוא כדי שהאדם ימשיך בו גילוי אלוקות על-ידי עבודתו, וכמאמר חז"ל על סיום סדר מעשה בראשית: "אשר ברא אלוקים לעשות – לתקן", היינו שאף ש"עולם על מילואו נברא" ולא היה חסר בו כלום, ברא אותו הקב"ה באופן כזה שהאדם על-ידי קיום תורה ומצוות יוכל להוסיף ולחדש בעולם, ולהמשיך בו גילוי אלוקות.

וזהו הרמז בלשון חז"ל "זה היום תחילת מעשיך", שאף שכבר נבראו קודם לכן רוב הברואים, הרי רק בשעה שנברא האדם, ביום השישי למעשה בראשית, נוצרה האפשרות של "לעשות – לתקן" בעולם, ולהמשיך בו גילוי אלוקות, ולכן אנו אומרים בתפילת מוסף "זה היום תחילת מעשיך", הואיל וביום זה התחילה האפשרות של עשיית דירה לקב"ה בתחתונים.

והטעם לכך שאומרים "זה היום" הוא, מכיוון שב' לשונות אלו הינם לשונות של גילוי, והם רומזים לאור האלוקי שנמשך לעולם על-ידי עבודתו של האדם. (ב"ס).

ואף שהיו כמה וכמה בראים שנבראו קודם לכן, הרי עד שנברא האדם הם לא הגיעו לתכליתם, וממילא לא התחילה להיפעל בהם מטרת בריאתם, ורק כאשר נברא האדם, החלו אף הם לשמש את תכלית ומטרת בריאתם.

וזהו הפירוש הפשוט בתיבות "זה היום תחילת מעשיך"

היות שישנו קשר ושייכות גלויה בין הכוחות לבין האברים שבהם הם מתגלים.

וישנם הכוחות החיצוניים והמקיפים שבאדם (כגון כח הרצון), שאינם מתגלים באברים פרטיים דווקא שבהם הם פועלים, אלא הם נמצאים בכל הגוף בשוה, והם בדוגמת המשכה האלוקית של אור הסובב (שאינו מגיע על-ידי עבודת התחנות, בחינת "יום ראשון").

וישנו את עצם הנפש, שאינו קשור כלל לשום כח או לבוש, והוא בדוגמת עצמותו ומהותו ית'. היינו שכאשר האדם עובד את הקב"ה עם עצם נפשו, פועל הוא את המשכת עצמותו ומהותו של הקב"ה כאן בעולם הזה.

ומבאר, שענין זה עולה בקנה אחד עם המבואר בכמה מקומות שקול השופר הינו קול שמבטא את פנימיות הלב – התגלות הקשר העצמי והפנימי בין הקב"ה ובני-ישראל.

אך למרות זאת, לא די בהתגלות הקשר העצמי של פנימיות הלב, אלא דרושה התקיעה בשופר גשמי דוקא. והביאור בזה: היות והמטרה היא "לעשות לו ית' דירה בתחתונים", מוכרח שכל הענינים יתבטאו דווקא במעשה גשמי, ודווקא בשופר גשמי (דומם) העשוי מקרן של פרה, ודווקא על-ידי זה נשלמת כוונת הבריאה, ונגרם התענוג והנחת רוח אצל הקב"ה. (ט"ו).

ואף שהענינים המדוברים לעיל שייכים במשך כל השנה, הרי כשמגיע ראש-השנה, נצבים בני-ישראל בדין לפני הקב"ה, וזוכים בדין, וממילא נמשכת לכל בני-ישראל שנה טובה ושמחה, הפורצת את כל גדרי הגלות, בביאת משיח צדקנו תיכף ומיד ממש. (ט"ו).

מושגים

אדם – "אָדָמָה לְעֵלְיוֹן" (ט"ו)

על-פי המבואר בשער היחוד והאמונה, שמו של כל דבר בלשון הקודש מורה על החיות האלוקית שמקיימת את הדבר, ומהווה אותו מאין ליש. לכן, שמו של כל דבר מורה גם על התוכן הפנימי שלו.

השם 'אדם', הינו שורש גם של תיבת 'אָדָמָה' – שהרי האדם נברא עפר מן האדמה, וגם של תיבת 'אָדָמָה לְעֵלְיוֹן' (ישעיה, יד, יז) – מכיוון ששורשו של האדם הוא "בצלמנו כדמותנו", פני אדם העליון שבמרכבה העליונה.

הר"ר מנחם עזריה (הרמ"ע) מפאנו מסביר, כי הסיבה לכך שהשם 'אדם' כולל בתוכו שתי משמעויות הפוכות לחלוטין ("אדמה לעליון" – המעלה הגבוהה ביותר, ומנגד – אדמה, הדומם הנחות ביותר), היא מכיוון שהאדם הינו

עדיין לא היה תענוג זה בפועל, ותענוג זה נמשך בשלימותו רק בדרגה השניה – כאשר בני-ישראל מקיימים בפועל תורה ומצוות, וגורמים אצל הקב"ה בפועל את התענוג העצמי (והסיבה לעילוי שעל-ידי קיום תורה ומצוות בפועל, הוא מכיוון שתכלית בריאת העולמות היא "לעשות לו ית' דירה בתחתונים", ותכלית זו נפעלת דווקא על-ידי העבודה בפועל של בירור וזיכוך העולם). (ט"ו).

ושלימות גילוי זה – המשכת התענוג העצמי של הקב"ה מעבודתם של בני-ישראל בקיום התורה ומצוות – תהיה בגאולה האמיתית והשלימה, שאז יימשך לא רק גילוי אלוקות שבערך הבריאה (כפי שהיה הגילוי ביום הראשון למעשה בראשית), אלא יתירה מזו, גילוי שיפרוץ את כל המדידות וההגבלות העולם – גילוי עצמותו ומהותו ית'. (ט"ו).

מלכויות, זכרונות ושופרות (ח"ט)

ומוסיף, שג' המשכות אלוקיות אלו הנרמזות ב"זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון", מקבילות לג' הענינים ד'מלכויות' ו'זכרונות' ו'שופרות' (שזהו תוכן העבודה הכללי של ראש-השנה, להמשיך מחדש את מלכותו של הקב"ה בעולם, על-ידי ג' ענינים אלו).

דהכח שישנו לבני-ישראל לעורר אצל הקב"ה את ענין המלכות ('מלכויות'), הוא רק מצד הדרגא ששם 'נוגע' עבודת התחתונים, וזהו על-דרך המשכה האלוקית שנעשית בכוחו ובפעולתו של האדם ("תחילת מעשיך"). היינו שעוסקים בדרגא בה יכולים בני-ישראל לפעול אצל הקב"ה.

והכח שיש לבני-ישראל להזכיר את עצמם לטובה לפני הקב"ה ('זכרונות'), מורה על ריחוק הערך בינם לבין הקב"ה, מכיוון שענין הזכרון נצרך רק כאשר ישנו ריחוק (או ריחוק במקום זמן, או ריחוק במעלה) – וזהו על-דרך המשכה האלוקית שנמשכת לעולם בלא עבודת התחתונים, מכיוון שעבודת התחתונים אינה נוגעת שם, וכפי שהיה ביום הראשון למעשה בראשית ("זכרון ליום ראשון").

והכח שיש לבני-ישראל לעורר את פנימיות עצמות התענוג של הקב"ה, הוא על-ידי התקיעה בשופר ('שופרות'), שמורה על הצעקה שבפנימיות הלב, שמעוררת את פנימיותו של הקב"ה – עצמותו ומהותו ית'. (ט"ו).

קיום המצוות בגשמיות דווקא (ט"ו-ט"ו)

ועל-דרך ג' אופנים אלו בהמשכת אלוקות לעולם, ישנם ג' אופנים אלו גם בכוחות האדם, שישנם הכוחות הפנימיים כגון שכל ומידות, שהם בדוגמת המשכה האלוקית של אור הממלא (שמגיע על-ידי עבודת התחנות, "תחילת מעשיך"),

זהו למעשה הטעם הפנימי גם לכך שמישיח מגיע מצאצאיו של פרץ, ואף מכונה בפסוק בתואר "יעלה הפורץ לפנינו", מכיוון שגילוי אלוקי זה שיפרוץ את המדידות וההגבלות של העולם, יתגלה רק לכשיבוא המלך המשיח, מהרה יגלה אכ"ר.

שופר – קלא פנימאה (ח"ט)

בחסידות מוסבר שישנם מספר סוגים בהתגלות הקשר שבין אב לבנו, ישנה התגלות שבאה על-ידי קירוב חיצוני כגון חיבוק ונישוק, וישנו קשר פנימי יותר שמתבטא על-ידי דיבור, שהאבא מגלה את אהבתו לבנו באמצעות דברי אהבה וכו'.

אך ישנו קשר פנימי יותר, קשר עצמי שאינו יכול להתבטא בשום סוג של דיבור או גילוי חיצוני, וקשר זה מתגלה דוקא באמצעות קול פשוט, וזהו דוגמת קול השופר, "קלא פנימאה" – המבטא את הקול העצמי של פנימיות הלב, ומגלה את הקשר העצמי שישנו בין הקב"ה ובני-ישראל.

(וכמשל המובא בזה מבן מלך שהתרחק מאביו ושכח את שפת המדינה, וכאשר התעורר אצלו הקשר העצמי אל אביו המלך, צעק אליו בקול פשוט).

לחביבותא דמילתא

מעלת הגוף היהודי (ט"ו)

בסעיף ט' במאמר מבאר, דאף שגדלה מעלת העבודה שמצד פנימיות הנפש, המתבטאת בתקיעת השופר, "קלא פנימאה דלא אשתמע", הרי התכלית היא שיהיה דירה בתחתונים דוקא, ולכן לא די בעבודה שמצד עצם הנשמה, אלא צריכה להיות גם העבודה בפועל ממש בעולם הזה הגשמי. ובהערה 90 נסמן (ובהדגשה) שמקור דברים אלו הוא הפתגם המובא בלוח "היום-יום..." של ערב ראש-השנה: "מפתגמי רבינו הזקן: אין לנו מושג כלל עד כמה יקר אצל הקב"ה גופו של יהודי".

והעולה מדברים אלו מפליא ביותר, שכ"ק אד"ש מבאר את הסיבה לכך שהוא עצמו קבע את פתגם זה בערב ראש-השנה, מכיוון שתוכן ענינו של ראש-השנה הוא לא רק הצעקה שבפנימיות הלב, אלא גם ובעיקר – מעלת הגוף היהודי, מעשה גשמי בפועל. והרי לנו ביאור ב'דעת עליון' לגודל הדיוק בפתגמים המובאים בלוח זה, "לוח אור זרוע לחסידי חב"ד".

היחיד מכל הנבראים שניתנת בידו אפשרות הבחירה, וממילא, כאשר האדם נוהג כפי שנדרש ממנו ומקיים תורה ומצוות, מתגלה בו שורשו – פני אדם העליון שבמרכבה העליונה, ואילו כאשר הוא נוהג בצורה הפכית ח"ו – מתגלה בחינת ה'אדמה' שבו, הנחותה ביותר מכל הנבראים.

'זה' מורה על גילוי (ב"ט)

חז"ל אמרו כי "ראתה שפחה על הים (= ים סוף) מה שלא ראו הנביאים", היינו שדרגת הנבואה וגילוי האלוקות לה זכו בני-ישראל בשעת קריעת-ים-סוף, היתה נעלית לאין ערוך ממה שראו גדולי הנביאים שקמו לעם ישראל לאורך הדורות.

הדבר נלמד מחילוקי הלשונות בין השירה של בני-ישראל לאחר קריעת ים סוף, לבין לשונות הנבואה שנאמרו על-ידי הנביאים.

הנביאים נתנבאו ב"כה אמר ה'", ומשמעות הדברים היא שאין זה דברי ה' בדיוק, אלא זה מה שהם הבינו והסיקו ממראה הנבואה (כגון ירמיה שראה סיר נפוח, וכוונת הדברים היתה על גלות יהודה וירושלים, וכהנה רבות), ואילו בני-ישראל על הים ראו אלוקות בדרגת "זה א-לי ואנוהו" – היינו שהראיה שלהם באלוקות באותה שעה היתה כל כך מוחשית, עד שהם יכלו להצביע ולומר "זה".

ומדברים אלו מוכח, שבכל מקום בו מופיעה תיבת "זה", מורה הדבר על גילוי.

אלה תולדות פרץ (י"ט)

בסיום פרשת בריאת העולם, מופיע הפסוק: "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם".

בפסוק זה מופיעה תיבת 'תולדות' בכתוב מלא, בשונה מכל המקומות בתנ"ך (למעט מקום אחד נוסף) בהם מופיעה תיבת 'תולדות' בכתוב חסר ('תלדות'). חז"ל דורשים מכך, ש"עולם על מילואו נברא" – היינו שהעולם נברא בשלימות מבלי שיהיה חסר בו כלום.

המקום השני בו מופיעה תיבת 'תולדות' בכתוב מלא, הוא בפסוק "אלה תולדות פרץ". בתורת החסידות מוסבר, שאף שהעולם כשלעצמו נברא בשלימות מבלי שיהיה חסר בו דבר ('תולדות' מלא), הרי שכשיבוא משיח תתווסף בו שלימות נעלית יותר – המשכה אלוקית נעלית שתפרוץ את כל ההגבלות והמדידות של העולם.

בס"ד. ליל ערב ר"ה ה'תשמ"ב

זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון¹, ומדייק אדמו"ר הצ"צ² [בעל יום ההולדת דערב ר"ה³], דלכאורה יש כאן סתירה מרישא לסיפא, דפירושו זה היום תחלת מעשיך (תחלה ממש) הוא שבר"ה (זה היום) הוא התחלת התהוות כל העולמות, היינו שבכל ר"ה מתהווים כל העולמות מחדש⁴ כמו שהי' בפעם הראשונה, ופירושו זכרון ליום ראשון הוא שר"ה הוא רק זכרון ליום ראשון. ומבאר בזה, דבר"ה ישנם שני הענינים, שהוא תחלת מעשיך ושהוא זכרון ליום ראשון. ומזה שבתחלה אומרים שר"ה הוא תחלת מעשיך ואח"כ מוסיפים שהוא זכרון ליום ראשון, מוכח, דזה שר"ה הוא זכרון ליום ראשון הוא נעלה יותר⁵ מזה שהוא תחלת מעשיך.

(ב) ויובן זה בהקדים הביאור בזה שאומרים על היום דר"ה זה היום תחלת מעשיך, דידועה השאלה בזה⁶, הרי בכ"ה באלול נברא העולם⁷, ור"ה הוא יום ברוא אדה"ר שהוא יום וא"ו למע"ב שבו הי' סוף וגמר הבריאה, ואיך אומרים על יום זה שהוא תחלת מעשיך. והביאור בזה, דתכלית הכוונה דבריאת העולם הוא שיהי' בו גילוי אלקות. ועד שע"י כל פרט ופרט שבהבריאה יתגלה כבודו של הקב"ה, כמארז"ל (בסיום וחותם דמס' אבות⁸) כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו. וגילוי זה נעשה ע"י עבודת האדם. ולכן אומרים על היום דר"ה זה היום תחלת מעשיך, כי ענין זה (שיהי' גילוי אלקות בעולם), שהוא המכוון דמעשיך, הותחל ביום ברוא האדם⁹. דנוסף לזה שאז דוקא נעשית האפשרות שיהי' גילוי אלקות בעולם, נעשה אז כן גם בפועל, כמארז"ל¹⁰ שאדה"ר (ביום שנברא) הכריז לכל הברואים בואו¹¹ נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושינו, וכולם ענו ואמרו ה' מלך גאות לבש. ויש לומר, דזה שאומרים זה היום תחלת מעשיך (הגם שר"ה הוא לכאורה רק התחלת המכוון דמעשיך), הוא, כי מעשה מורה על

(1) תפלת מוסף דר"ה, מר"ה כז, א.

(2) בד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול תר"א, נדפס באוה"ת ר"ה כרך ה ע' ב'עז ואילך. וראה גם ד"ה זה (בשינויים) בלקו"ת ר"ה נח, א ואילך.

(3) "היום יום" כט אלול, ערב ר"ה. ועוד.

(4) כי החיות שנמשך בכל ר"ה (כולל גם ר"ה הראשון שבתחלת הבריאה) הוא רק על שנה אחת (לקו"ת שם נח, ב. אוה"ת שם ע' ב'עט), ובכל ר"ה חוזרים כל הדברים לקדמותם (אוה"ת שם ע' ב'פא. ובכ"מ. ובארוכה – סידור (עם דא"ח) שער התקיעות רמו, א ואילך).

(5) ראה אוה"ת שם ע' ב'פו בה"קיצורים" ס"א בסופו.

(6) לקו"ת נצבים מז, ג. מאמרי אדה"מ צ' דברים ח"ג ע' תתמ. אוה"ת נצבים ע' א'רנד. ד"ה והענין כו' זה היום תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' יג). המשך תרס"ו ע' כ. רד"ה זה היום תרס"ט. המשך ר"ה תרצ"ה בתחלתו (סה"מ קונטרסים ח"ב שיח, ב). רד"ה זה היום ה'תש"ד. ועוד.

(7) ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ פיסקא כג (בחדש השביעי). יל"ש עה"פ (פינחס כט, א) ובחודש השביעי (רמז תשפב). תוד"ה לתקופות – ר"ה ח, א. וראה פרקי דר"א רפ"ח ובהגהות הרד"ל שם.

(8) ולהעיר שלומדים פרק זה בהשבת שלפני ר"ה.

(9) ראה עד"ז ר"ן לר"ה טז, א ד"זה היום תחלת מעשיך כו"י "על יצירת אדם קאמירנן".

(10) זח"א רכא, ב. ח"ג קז, ב. תקו"ז תנ"ו (צ, ב). וראה אוה"ת וארא ס"ע רלו ואילך.

(11) תהלים צה, ו.

(12) שם צג, א. פרקי דר"א פ"א (הובא גם בהמשך ר"ה הנ"ל פ"י (סה"מ קונטרסים שם שא, ריש ע"ב)).

השלימות, דכמו שבאדם השלימות דכל ענין הוא כשבא בפועל דוקא, עד"ז הוא גם למעלה [ואדרבא, מזה נשתלשל כן גם באדם התחתון]¹³, אדם אדמה לעליון¹⁴, שהשלימות דכל סדר ההשתלשלות היא בעשי' דוקא. וזהו זה היום תחלת מעשיך, דמעשה מורה על השלימות, שהיום דר"ה יום ברוא אדה"ר, הוא התחלת שלימות הבריאה. ויש לומר דזהו גם הטעם על זה שר"ה נקרא כאן (בהמשך לתחלת מעשיך) בשם זה היום, דזה היום הוא גילוי בתכלית [זה מורה על גילוי¹⁵ כמו מראה באצבעו ואומר זה¹⁶, ויום מורה על גילוי¹⁷ כמ"ש¹⁸ ויקרא אלקים לאור יום, וזה היום (ב' לשונות של גילוי) הוא תכלית הגילוי], וזהו זה היום תחלת מעשיך, דזה שר"ה הוא תחלת מעשיך, התחלת שלימות הבריאה, הוא שאז התחיל ענין הגילוי (דע"י עבודתו של אדה"ר נעשה גילוי אלקות בעולם, כנ"ל), ענין זה היום¹⁹.

ג) וביאור הענין (שר"ה, יום ברוא אדה"ר, הוא תחלת מעשיך) בעומק יותר, הנה ידוע שעבודת האדם בכחה לשנות גם את העבר²⁰. ומזה מובן (במכ"ש) בנוגע לעבודתו של אדה"ר שהי' יציר כפיו של הקב"ה²¹, שהעילוי שפעל בכל הנבראים ע"י הכרזתו בואו נשתחוה גו' לפני ה' עושינו הוא גם בנוגע למציאותם שלפני עבודתו. דכיון²² שכוונת הבריאה מלכתחילה היא שהאדם ע"י עבודתו ימשיך גילוי אלקות בעולם²³, לכן, לאחרי שנמשך בעולם גילוי אלקות נעשה ע"ז עילוי גם במציאות העולם שהי' לפניו, ובפרט שענינו הוא הכנה להגילוי שנמשך ע"י עבודת האדם.

13) ראה שיחת יום ב' דר"ה שנה זו (ה'תשמ"א) ס"ח-ט (לקו"ש ח"ט ע' 88-287).

14) עש"מ (לרמ"ע מפאנו) מאמר אם כל חי ח"ב סל"ג (קצג, ב). של"ה ג, א. כ, ב. שא, ב. ובכ"מ. מאמרי אדה"ר דברים ח"א ע' קכב. וש"נ.

15) ראה ד"ה זה היום תרס"ט (סה"מ תרס"ט ע' ה). ובאוה"ת דרושים לר"ה ריש ע' א'תלב מציין לד"ה וידבר משה אל ראשי המטות לאמר זה הדבר (אוה"ת מטות ע' א'פב) בענין "כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה", "ושם ג"כ ענין בכ"ה באלול נברא העולם הבריאה בכחי' כה, ור"ה נק' זה היום להמשיך בחי' זה". ושם ע' א'תלד מביא בהמשך ל"זה היום תחלת מעשיך" ע"ד שלע"ל נאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה" – שהוא הפסוק שהובא בגמ' ובמדרש שבערה הבאה.

16) ל' חז"ל – שמו"ר ספכ"ג. תענית בסופה ובפרש"י שם. וראה גם פרש"י עה"פ בשלח טו, ב.

17) ראה סה"מ תרס"ט שם.

18) בראשית א, ה. וראה תו"א וירא יד, סע"א. סה"מ ה'תש"ח ע' 118.

19) ראה גם לקו"ת נצבים מז, ב"ג ובארוכה בסה"מ תרס"ט בתחלתו, ד"זה" הוא גילוי המהות. וזהו "זה היום", דהעולם כמו שנברא בכ"ה באלול הי' בבחי' "כה", ובר"ה (יום ברוא אדה"ר) נעשה בבחי' "זה". ובסה"מ תרס"ט שם (ע' ה) דזהו גם פירוש "זה היום", כי (גם) "יום" הוא גילוי.

20) דנוסף לזה שביכלתו לשנות את העבר שלו – ד"השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו" (רש"י ד"ה מכאן – יומא פו, סע"א) – ביכלתו לשנות גם העבר שחוץ ממנו, כמו "חכם עוקר את הנדר מעיקרו" (כתובות עד, ב); כשב"ד מעברין את השנה – בתול' חזורין (ירושלמי נדרים פ"ו ה"ח. ועוד).

21) ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב).

22) ראה עד"ז לקו"ש ח"ו ע' 92 ואילך. וראה שם ע' 236 ובהערות שם.

23) וזה שר"ה הוא "תחלת מעשיך" – אף שזהו כוונת כל הבריאה מלכתחילה – הוא, כי מכיון שגדר העולם הוא כשמו עולם מלשון העלם והסתר (לקו"ת שלח לו, ד. וראה לקו"ש שופטים תשמ"ז הערה 63. וש"נ), הרי ענין זה גופא (שמציאות העולם שלפני עבודת האדם הוא הכנה להגילוי שלאח"ז) הוא בו בעולם, ויתירה מזו, שבהעולם מצד עצמו (לפני עבודת האדם, ומכ"ש לפני בריאת האדם) אין שייך שזה יהי' בגילוי. ונמצא, שגם הגילוי דמציאות העולם בעבר שנעשה ברה"ה – הוא באופן של "חידוש", התחלת ענין חדש שלא הי' שייך מקודם.

* דזה שנוגע כאן הוא שינוי העבר בהדברים שחוץ ממנו – ראה לקמן בפנים, דע"י עבודת אדה"ר נעשה שינוי בהעבר שבעולם.

וזוהו מה שהיום דר"ה, יום ברוא אדה"ר, הוא תחלת מעשיך, דפירוש הפשוט (ואין ענין יוצא מידי פשוטו) דתחלת מעשיך הוא התחלת כל המעשים, גם המעשים שהיו בה' ימים הראשונים דמע"ב (כולל גם הזמן דימים אלו²⁴), כי ע"י עבודתו של אדה"ר נעשה עילוי וחידוש גם בהמציאות דעולם שהי' לפני זה, ולכן זה היום הוא תחלת מעשיך, ההתחלה של כל הבריאה.

וכמו שבר"ה בפעם הראשונה, ביום ברוא אדה"ר, נעשה שלימות הבריאה (מעשיך), ובאופן של חידוש (תחלת מעשיך), עד"ז הוא בר"ה שבכל שנה ושנה, דע"י שישראל מכתירים את הקב"ה שיהי' מלך עליהם ועל כל העולם, נעשה שלימות וחידוש בכל הבריאה, ועד שע"ז נעשה שלימות וחידוש גם למעלה, כתורת הה"מ²⁵ ואדמו"ר הזקן²⁶ על מאמר המשנה²⁷ דע מה למעלה ממך, דכל הענינים שלמעלה הם ממך.

ד) ולאחרי אומרו זה היום תחלת מעשיך מוסיף זכרון ליום ראשון, דזה שר"ה הוא זכרון ליום ראשון הוא נעלה יותר מזה שהוא תחלת מעשיך. כי תחלת מעשיך הוא השלימות והחידוש דהבריאה שנעשו ע"י עבודת האדם (כנ"ל), דהמשכה מלמעלה שע"יז היא רק מבחי' שאתעדל"ת מגעת לשם. משא"כ ענין יום ראשון הוא (כמו שמבאר הצ"צ בדרוש הנ"ל²⁸) שהמשכה אז היתה מצד עצמו, כי לא הי' עדיין מי שיעורר כמ"ש²⁹ ואדם אין גו'³⁰ [היינו, דלא רק שלא הי' אתערותא דלתתא בפועל אלא שלא הי' שייך כלל שיהי' אתעדל"ת], והמשכה אז היתה מצד חסדו ית', כי³¹ חפץ חסד הוא. והיינו, דנוסף לזה שהמשכה עכשיו (ע"י אתעדל"ת) היא בחי' דין ומשפט והמשכה אז היתה מצד חסדו ית'²⁸, עולם חסד יבנה³², הנה חסד זה (דיום ראשון) הוא למעלה לא רק מהחסד כמו שהוא במדות אלא גם למעלה משרשו כמו שהוא במוחין וכו', כי ענינו הוא (לא חסד אלא) חפץ חסד, ענין החפץ (תענוג³³), אלא שהחפץ הוא שיהי' חסד, ומזה נמשך להיות עולם חסד יבנה, דמחפץ זה נבנה החסד שממנו נבנה העולם³⁴.

ויש לומר, שהטעם הפנימי על זה שיום הראשון דהבריאה נק' בשם יום ראשון הוא, כי הגילוי דחפץ חסד שהאיר ביום זה הוא אור וגילוי (יום הוא אור וגילוי) הראשון, שהוא הסיבה והשרש להמשכת מדת החסד שממנה נתהוו כל העולמות.

(24) דגם "הזמן עצמו הוא . . . בחי' נברא מחודש כו" – סידור (עם דא"ח) עה, סע"ד ואילך.

(25) לקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת) סקצ"ח (ג, סע"ג). אור"ת קיב, ב (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך – סת"פ).

(26) סה"ש ה'תש"ג ע' 12. ה'תש"ד ע' 23. "היום יום" יג אייר. וראה ד"ה פדה בשלום ה'תשל"ח הערה 28 (סה"מ מלוקט

ח"ב ע' ה).

(27) אבות פ"ב מ"א.

(28) אוה"ת שבהערה 2 – ע' ב'פ. לקו"ת שם נח, ב. וראה גם לקו"ת נצבים מז, ב. שה"ש יא, סע"ד. אוה"ת נצבים ע'

ארמב"ג. שם ע' א'רנג"ד.

(29) בראשית ב, ה.

(30) באוה"ת שם ד"יום ראשון" הוא "ר"ה הראשון . . . יום שנברא אדה"ר" (ולא כ"ה אלול). ועפ"ז, הפירוש ד"לא הי'

עדיין במי שיהי' אתעדל"ת כמ"ש ואדם אין גו" הוא לכאורה – שלא הי' מי שיעורר הענין דבריאת האדם. וגם בריאת האדם (לא רק הבריאה דכ"ה באלול) היתה מצד כי חפץ חסד הוא.

(31) מיכה ז, ח.

(32) תהלים פט, ג. וראה שעהיוה"א פ"ד (עט, סע"א).

(33) ראה לקו"ת שלח לח, ג. ברכה צג, ג. שה"ש כח, ריש ע"ד. שם לג, סע"ד.

(34) ראה לקו"ת שה"ש יא, ד. כה, ב. סה"מ ה'תש"ח ריש ע' 273.

וזזהו זכרון ליום ראשון, דבכל ר"ה, ע"י שמזכירים אופן ההתהוות שהיתה ביום הראשון, שהאיר אז הגילוי דחפץ חסד, ע"ז ממשיכים³⁵ גילוי זה. וזהו שהענין שר"ה הוא זכרון ליום ראשון הוא נעלה יותר מזה שר"ה הוא תחלת מעשיך, כי תחלת מעשיך הוא מה שנמשך ע"י אתערותא דלתתא, ויום ראשון (הגילוי דחפץ חסד) הוא אור וגילוי הראשון שהוא השרש והסיבה לכל סדר ההשתלשלות (מעלה ומטה), והוא עצמו הוא למעלה מהגדר דמעלה ומטה (עילא ותתא).

(ה) **והנה** זה שישראל ע"י עבודתם (שמזכירים אופן ההתהוות שהיתה ביום הראשון) ממשיכים הגילוי הנ"ל מגיע בשרשו עד בחפץ חסד מצד עצמו ואין אתעדל"ת מגעת לשם, כי השרש דישראל הוא למעלה יותר גם מהענין דחפץ חסד. וכידוע בענין במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים³⁶ (ועמך כולם צדיקים³⁷), דזה שנתעורר כביכול להיות חפץ חסד הוא מצד זה שעלה במחשבה³⁸ (מחשבה עצמית, שלמעלה מהגילוי דחפץ חסד) שעתידין ישראל לקיים תומ"צ ולעשות דירה לו ית' בתחתונים³⁹. ולכן, ע"י העבודה דישראל נמשך [ונעשה⁴⁰] גם הגילוי דחפץ חסד. ומזה מובן, שהגילוי דחפץ חסד שנעשה עכשיו ע"י מעשינו ועבודתינו, הוא נעלה יותר מכמו שהי' גילוי זה בתחלת הבריאה, כי ע"י מעשינו ועבודתינו נעשה נחת רוח למעלה, נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני⁴¹, דנח"ר ותענוג זה (שנעשה רצוני, ע"י ישראל) הוא בעצמותו ית' (נח"ר לפני) שלמעלה מהתענוג דחפץ חסד, וע"י שהגילוי דחפץ חסד נתעורר ונמשך ע"י עבודת האדם, נמשך בו הנח"ר והתענוג דנעשה רצוני⁴². וזהו גם הטעם (הפנימי) על זה שלפני שאומרים שר"ה הוא זכרון ליום ראשון אומרים שהוא תחלת מעשיך, דזכרון ליום ראשון שלאחרי קדימת הענין דתחלת מעשיך (המשכת הגילוי דחפץ חסד שלאחרי קדימת העבודה) הוא נעלה יותר מכמו שהוא מצד עצמו, כמו שהי' בתחלת הבריאה.

(ו) **והגם** שגם הגילוי דחפץ חסד שהי' תחלה, שרש המשכתו הוא מהתענוג עצמי בעבודתם של ישראל [וכנ"ל, שזהו הסיבה לזה שנתעורר להיות חפץ חסד], מ"מ, ע"י עבודתם של ישראל בפועל, ניתוסף עילוי נעלה יותר, וכמובן מזה שבכדי שתושלם הכוונה דנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁴³ הוצרך להיות בריאת העולמות בפועל, עד לעולם הזה התחתון⁴⁴, ואח"כ הוצרך להיות מתן

(35) וכידוע הפירוש ב"נזכרים ונעשים", דע"י ש"נזכרים" – ע"ז "נעשים" (ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונתק בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט).

(36) ב"ר פ"ח, ז. רות רבא פ"ב, א (ג).

(37) ישעי' ס, כא.

(38) בשערי אורה שבהערה הבאה, שזהו"ע "ישראל עלו במחשבה".

(39) כ"ה להדיא בשערי אורה שער הפורים ד"ה וקבל היהודים פ"ל (צו, ב).

(40) ראה עט"ר שער ר"ה פ"י (ט, ב) "דאותו בחי' חפץ חסד שהי' בעצמותו בתחלת ברה"ע הוא עצמו שמתחדש בכל ר"ה מצד מעשה התחתונים.

(41) תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ ויקרא א, ט. ספרי (הובא בפרש"י) עה"פ פינחס כח, ח.

(42) ראה שערי אורה שם.

(43) ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

(44) ראה המשך תרס"ו ע' ה ואלך (וראה גם שם ע' תמ), שמצד הטעמים ד"בגין דישתמודעון ליי"ו ו"יתגלו שלימות כחותיו" (זח"ב מב, א. ע"ח שער ההקדמות הקדמה ג') הי' מספיק העולמות כמו שהם בכח, דלמעלה "כח אין חסר פועל", ומכ"ש שהי' מספיק ההתהוות דעולמות העליונים. וזה שנתהוו העולמות בפועל, ועד לעוה"ז התחתון – הוא בכדי להשלים הכוונה דנתאווה כו' דירה בתחתונים.

תורה שאז דוקא נעשה התוקף דקיום העולם כמארז"ל⁴⁵ עה"פ⁴⁶ ארץ יראה ושקטה, ואח"כ צ"ל עבודת האדם (שלאחרי מ"ת) בפועל, לימוד התורה, ובאופן דגדול לימוד שמביא לידי מעשה⁴⁷ בקיום המצוות בפועל – אף שכל זה הי' בידיעתו ובמחשבתו ית' גם מקודם (ומחשבה זו היא הסיבה לזה שנתעורר להיות חפץ חסד) – כי המחשבה שהיתה מקודם היא מחשבה עצמית שבעצמותו ית' שלמעלה מגילוי, וזה שמצד מחשבה זו נעשה ההתעוררות דחפץ חסד הוא רק באופן דהבדלה [היינו, שהמחשבה נשארה בעצמותה ולא נמשכה בהענין דחפץ חסד⁴⁸, והענין דחפץ חסד שנעשה עי"ז הוא רק החפץ והתענוג בחסד, גילויים], וע"י עבודת האדם בפועל, נעשה גילוי העצמות⁴⁹, דירה לו ית', לו לעצמותו⁵⁰.

ז) וזהו⁵¹ שהשלימות דעולם שתהי' לע"ל, אלה תולדות פרץ⁵² תולדות מלא⁵³, תהי' נעלית יותר מהשלימות שהיתה בתחלת הבריאה, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם⁵⁴ תולדות מלא⁵³, עולם על מילואו נברא⁵⁵, שהשלימות דעולם כמו שהוא מצד הבריאה [אלה תולדות (מלא) גו' בהבראם, עולם על מילואו נברא] היא במדידה והגבלה. דכיון שהגדר דעולם הוא מדידה והגבלה, הרי מוכן, שגם השלימות שלו היא במדידה והגבלה. והגם שהבריאה היתה מצד זה שחפץ חסד הוא, שהוא למעלה מהגבלה (כנ"ל סעיף ד), הרי הענין דחפץ חסד הוא רק הסיבה להבריאה, אבל הבריאה עצמה היתה באופן דהשתלשלות מעלה ומטה⁵⁶. משא"כ השלימות שתהי' לע"ל, מכיון שנעשית ע"י עבודת האדם שע"י נמשך גילוי התענוג העצמי שבעצמותו ית' (שאינן שייך בו שום גדר), לכן⁵⁷ השלימות דעולם לע"ל תהי' למעלה ממדידה והגבלה, אלה תולדות פרץ, דענין פרץ [שנקרא כן על שם מה פרצת עליך פרץ⁵⁸] הוא שפורץ כל המדידות וההגבלות.

ושלימות זו שנעשית ע"י עבודת האדם הותחלה ביום הששי למע"ב כשנברא האדם והתחיל לעבוד את האדמה, בתחלה את האדמה שבהאדם גופא, וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה⁵⁹,

(45) שבת פח, א. ע"ז ג, א.

(46) תהלים עו, ט.

(47) קידושין מ, ב. וש"נ. רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ג. פ"ג ה"ג. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

(48) כ"מ מהמבואר בשערי אורה שם שע"י מעשה התחוננים "מעורר בבחי' עצמות אוא"ס במדריגה היותר נעלה שלא הי' כן מצד התעוררות רצון וחפץ חסד".

(49) וכיון דזה שנתאוה כו' דירה (שהעצמות יהי' בגילוי) הוא שנתאוה בעצמותו – הרי זה (שהעצמות הוא בגילוי) נוגע בכיכול גם לעצמותו, מכיון שע"י דוקא נשלם זה שנתאוה.

(50) סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפט. אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תרעט. בלק ע' תקצו. סה"מ תרס"ב ע' שלח. תרע"ח ע' קצג. המשך תרס"ו ס"ע ג. שם ע' תמה. סה"מ תרצ"ט ע' 48. ובכ"מ.

(51) בהבא לקמן ראה גם ד"ה זה היום דיום ב' דר"ה שנה זו (ה'תשמ"א) ס"ג (סה"מ מלוקט ח"ב ע' קא).

(52) רות ד, יח.

(53) ב"ר פי"ב, ו. שמור"ר פ"ל, ג.

(54) בראשית ב, ד.

(55) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג.

(56) ראה שערי אורה שם.

(57) ראה שערי אורה שם, שמצד הענין דחפץ חסד – ההמשכה היא ע"פ סדר ההשתלשלות "לפי ערך הגבלת המקבלים", וענין הנסים (שהמשכתם הוא למעלה מסדר ההשתלשלות) שרשו הוא מהעצמות (שלמעלה מחפץ חסד).

(58) וישב לח, כט.

(59) בראשית ב, ו.

ואח"כ ועי"ז גם את האדמה שמחוצה לו, היינו כל סדר ההשתלשלות (דהכל הי' מן העפר⁶⁰), וכנ"ל שפעל בכל הבריאה הענין דנשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושינו. ובפרט לאחרי יום הששי דמ"ת [שאז נעשה עילוי ושלימות ביום הששי דמעשה בראשית⁶¹], שעבודת האדם והפעולה בעולם (שנעשית ע"י עבודתו) שלאחרי מ"ת היא באופן נעלה יותר. ובפרט בראש השנה, זה היום תחלת מעשיך, שהוא בדוגמת תחלת מעשיך שנעשה ע"י עבודת אדה"ר בר"ה הראשון, ועוד למעלה יותר, ובר"ה גופא הנה בכל שנה ושנה ענין זה הוא באופן נעלה יותר, כהציווי⁶² מעלין בקודש, ועד שבכל ר"ה נמשך אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה⁶³, ועד להגאולה שאז יעלה הפורץ לפנינו⁶⁴ ויפרוץ כל המדידות וההגבלות.

(ח) והנה ג' ענינים הנ"ל הנמשכים בר"ה (תחלת מעשיך, זכרון ליום ראשון (העילוי דחפץ חסד), והמשכת גילוי תענוג העצמי שלמעלה מחפץ חסד) הם (ע"ד) ג' הענינים דמלכיות זכרונות ושופרות. והענין הוא, דמלכיות הם בבחי' ממכ"ע (כמבואר בדרוש הנ"ל דהצ"צ⁶⁵), אור שבערך העולמות שאתעדל"ת מגעת לשם, וזהו אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, דכמו שענין המלוכה למטה נעשה ע"י העם כמ"ש⁶⁶ שום תשים עליך מלך, עד"ז הוא במלכותא דרקייעא⁶⁷, דזה שהקב"ה נעשה מלך הוא ע"י שתמליכוני, שישראל מקבלים עליהם עול מלכות שמים ומבקשים מלוך כו' [דבבקשה וקבלה זו נכללת גם הבקשה שיגזור עלינו גזירות וקבלת עול מצוות⁶⁸, לקיים כל מה שיגזור ויצוה בדרך קבלת עול, וכהנוסח דברכת (כל) המצוות אשר קדשנו במצותיו וצונו, שקיום המצוות הוא מצד הציווי והגזירה⁶⁹], שע"ז נעשה הקב"ה למלך על כל ישראל, שתמליכוני עליכם, ועל ידם גם מלך על כל הארץ. וזה שע"י העבודה דישראל מעוררים ענין המלכות הוא, כי ענין המלכות הוא (בכללות) באור המלא, שאתערוותא דלתתא מגעת לשם. וע"ד הענין דתחלת מעשיך. והגם שבר"ה חוזרים כל הדברים לקדמותם, והמשכת המלכות דר"ה היא מעצמות אוא"ס שלמעלה מענין המלכות [וזה שבכחם של ישראל להמשיך מעצמות אוא"ס הוא לפי שהם מושרשים בהעצמות⁷⁰, וע"ד המבואר בלקו"ת⁷¹, דזה שביכלתם של ישראל לעזור התגלות מלכותו ית' מעצמותו ומהותו הוא מצד הברית אשר כרת ה' עמנו להיות לו לעם⁷², שיהיו דומים להמלך, אנשים

(60) קהלת ג, כ.

(61) ראה פרש"י עה"פ בראשית א, לא. פרש"י שבת שם ד"ה מלמד. פרש"י ד"ה ה' דהששי – ע"ז שם.

(62) ברכות כח, ב. וש"נ.

(63) אגה"ק סי"ד.

(64) ע"פ מיכה ב, יג. וראה ב"ר פפ"ה, יד. אגדת בראשית ס"פ סג.

(65) אוה"ת שבעה ערה 2 – ע' ב'פ ואילך. וראה לקו"ת שם נח, ב ואילך.

(66) שופטים יז, טו.

(67) ראה ברכות נח, א.

(68) כמארז"ל קבלו מלכותי תחלה ואח"כ אגזור עליכם גזירות (ראה מכילתא (ויל"ש) עה"פ יתרו כ, ג. פרש"י עה"פ אחרי יח, ב. וראה המשך יו"ט של ר"ה ה'תש"ג פכ"ו (סה"מ ה'תש"ג ע' 69)). ולהעיר מברכות יג, א (במשנה): שיקבל עליו מלכות שמים תחלה ואח"כ מקבל עליו עול מצוות.

(69) ראה לקו"ת שלח מ, א. נצבים נ, ג. דרושים לר"ה נד, א. דרך חיים (שער התפלה) פמ"ט ואילך (נו, ד ואילך). שם ספ"נ (נח, רע"ג). עט"ר דרוש לעשי"ת נח, סע"ב ואילך. המשך תרס"ו ע' נו. ד"ה ארון עולם ה'תשמ"ג ס"ד (סה"מ מלוקט ח"א ע' תלא).

(70) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1147.

(71) נצבים מד, ב.

(72) נצבים כט, יא-יב.

כמותו], הנה זהו שרש ההמשכה הוא מעצמות אוא"ס, אבל ההמשכה עצמה היא שנמשכת ענין המלכות⁷³, שבכללות הוא ממכ"ע. וענין זכרונות הוא באוא"ס הסוכ"ע⁷⁴ שקדוש ומובדל מעולמות. כי ענין הזכרון אינו שייך אלא בדבר הרחוק, במקום או במעלה, ועד שאין הדבר תופס מקום לגבי. וזהו זכרונות הוא בעצמות אוא"ס דכולא קמי' כלא חשיבא⁷⁵. וע"ד הענין דזכרון ליום ראשון⁷⁶. אלא שאעפ"כ גם ענין הזכרון שייך דוקא על דבר שישנו במציאות גם לפני שזוכרים עליו (אלא שהדבר הוא רחוק ממנו במקום ובמעלה). וזהו מה שזכרונות הוא בבחינת טובב, כי גם לגבי טובב יש המציאות דעולמות (ורק שהם במקום רחוק, דכלא ממש חשיבי)⁷⁷.

וענין שופרות הוא כמבואר בדרוש הנ"ל דהצ"צ⁷⁸ דקול השופר הוא קלא פנימאה שמבחי' פנימיות הלב, דמזה מובן, שההמשכה שע"י שופר היא מפנימיות ועצמות אוא"ס שלמעלה גם מסובב⁷⁹. וכמ"ש⁸⁰ לך אמר לבי בקשו פני את פניך הוי' אבקש, דע"י בקשו פני, הצעקה דפנימיות הלב, ע"ז את פניך הוי' אבקש, ההמשכה מפנימיות ועצמות אוא"ס. והוא ע"ד המשכת וגילוי תענוג העצמי שלמעלה גם מהענין דחפץ חסד. ובפרט ע"פ הידוע⁸¹ דשופר (מלשון שפרו מעשיכם⁸²) הוא תענוג, ושבחי' התענוג דשופר הוא מקור התענוגים, ועד שעשוע המלך בעצמותו.

ט) והנה ג' ענינים אלו (ממלא טובב ועצמות אוא"ס) יש כביכול דוגמתם באדם. דכיון שאדם הוא אדמה לעליון, לכן יש בו דוגמת כל הענינים שלמעלה. דכחות הפנימיים שבאדם, שהם בגילוי באברי הגוף, הם דוגמת אור הממלא שמתלבש ומשפיע בעולמות בבחי' גילוי⁸³. וכחות המקיפים שבאדם, וכמו הרצון שפועל בכל הכחות והאברים אלא שאינו בגילוי בהם⁸⁴, הם דוגמת אור הסובב⁸⁵ שהשפעתו בעולמות הוא בהעלם⁸³. ועצם הנפש שלמעלה גם מכחות המקיפים הוא דוגמת עצמות אוא"ס. ומזה מובן, שהעבודות דמלכיות וזכרונות הם בכחות (הפנימיים ומקיפים) הנפש, והעבודה לשופרות היא בעצם הנפש. וכנ"ל, שקול השופר הוא קלא פנימאה שמפנימיות הלב. והנה הגם שענין השופר הוא צעקה פנימית שמפנימיות הלב, מ"מ, צריכה להיות הצעקה ע"י תקיעה בשופר גשמי דוקא, שופר של כבש ואיל, חי (שלמטה ממדבר), כמבואר בדרוש הנ"ל דהצ"צ⁸⁶, ויתירה מזו, שקרן השופר צ"ל תלוש (מהכבש והאיל), דומם.

(73) המשך תרס"ו ע' תקלח.

(74) כ"ה להדיא בהמשך הנ"ל ע' תקלט.

(75) ראה בכ"ז אוה"ת שבהערה 2 ע' ב'פא ובלקו"ת שם נח, ג. המשך תרס"ו שם.

(76) ראה גם המשך תרס"ו שם, דענין זכרונות הוא "כמו זכרון ליום ראשון".

(77) ועד"ז הענין ד"חפץ חסד", שיש לו איזו שייכות לעולמות, כנ"ל סעיף ז.

(78) אוה"ת שבהערה 2 ע' ב'פא. לקו"ת שם נח, ד ואילך. וראה גם לקו"ת נצבים מד, ב ואילך. המשך תרס"ו בתחלתו.

המשך ר"ה ה'תש"י סוף ס"א ואילך. ובכ"מ.

(79) המשך תרס"ו ע' תקמ.

(80) תהלים כז, ח (המזמור שנוהגים לומר מר"ח אלול עד הו"ר). וראה לקו"ת נצבים מד, ג.

(81) אוה"ת ר"ה כרך ה ע' ב'קי. וראה שם ס"ע ב'קיב. וראה ד"ה יו"ט של ר"ה ה'תשמ"ג ס"ג ואילך (סה"מ מלוקט ח"א

ע' תכג ואילך).

(82) ויק"ר פכ"ט, ו. מדרש תהלים פא, ג.

(83) תניא פמ"ח (סז, ב ואילך).

(84) לקו"ת קרח נב, ד. ספר המצוות להצ"צ טו, א. ובכ"מ.

(85) ראה גם לקו"ת וסהמ"צ שם.

(86) אוה"ת שבהערה 2 ע' ב'פד. לקו"ת שם נט, ב.

דמזה מובן גם בעבודה הרוחנית, שהעבודה דשופר עם היותה מפנימיות ועצמות הנפש, צריכה להיות (גם) בהדומם שבאדם. ועי"ז דוקא מתעוררת ומתגלית הצעקה הפנימית שמפנימיות הלב. וע"ד הידוע⁸⁷ בענין דצח"מ שבאדם שדוקא הדומם שבאדם שייך להמדבר שבו, עד"ז הוא גם בהמקיפים דאדם שלמעלה מחילוקי דרגות דצח"מ (בדוגמת הסובב שלמעלה מחילוקי הדרגות דהשתלשלות), וגם בעצם הנפש (שלמעלה גם מכחות המקיפים), שהתעוררותם והתגלותם היא דוקא ע"י הדומם שבאדם. ולכן צריך לתקוע בשופר גשמי דוקא, דומם, כי הגילוי דקלא פנימא שמפנימיות הלב הוא לא בהרצון שבראש (גלגלתא), ועאכו"כ שאינו מתגלה ומתלבש בחב"ד שבמוחין או במדות שבלב, אלא דוקא בהדומם שבו, העבודה דקבלת עול, דומם שבנפש האדם [וע"ד הידוע⁸⁸ בענין יראה תתאה שבה דוקא מתגלה בחינת יראה עילאה], ולמטה יותר – ענין המעשה (ששייך להדומם דגוף האדם), תקיעה בשופר גשמי. ועד שענין זה (תקיעת שופר במעשה) דוקא היא המצוה היחידה – מצות היום דר"ה, כמארז"ל⁸⁹ מצות היום בשופר. ובזה יובן מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁹⁰ בשם אדמו"ר הזקן (בקשר לר"ה) "מען האָט גאָר קיין השגה ניט, ווי עס איז טייער באַ השי"ת דער גוף פון אַ אידן", דאין הכוונה בזה שאפילו הגוף הוא יקר אצל השי"ת, אלא שטיקר היוקר הוא בהגוף. דזהו שאומר "מען האָט גאָר קיין השגה ניט", כי יוקר הגוף הוא למעלה מהשגה והבנה, כי יוקר הגוף דישראל (דומם) הוא מצד העצמות⁹¹.

ויש להוסיף, דכיון שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, שגם העולם הגשמי (שמחוץ להאדם) יהי' דירה לו ית', לכן אין מספיק מה שקלא פנימא (בחי' פנימיות הלב) מתגלה ע"י הדומם (קבלת עול, ומעשה) שבאדם, אלא צריך שגילוי קול זה (קלא פנימא, שמבחי' פנימיות הלב) יהי' ע"י שופר של בהמה, ובזה גופא, כמו שהוא נפסק ממקום חיותו, דומם, דעי"ז דוקא פועל האדם (גם) בהעולם (ובדומם שבו) שיהי' דירה לו ית'. בדוגמת כמו שהי' בר"ה בפעם הראשונה, שאדה"ר פעל (גם) בהנבראים (שמחוצה לו) שיהי' בהם נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושינו. וענין זה דשופר [תק"ש בגשמיות, בשופר של בהמה, וכמו שנעשה דומם] הוא מלשון שפרו מעשיכם, פנימיות התענוג (כנ"ל), כי עי"ז דוקא נשלמת הכוונה דנתאוה הקב"ה. וכ"ה גם בפשטות הענינים שהנח"ר שלמעלה מזה שנעשה רצוני [דנח"ר זה הוא פנימיות התענוג, שלמעלה מהתענוג דחפץ חסד (כנ"ל סעיף ג)] הוא מקיום המצוה כפשוטה בגשמיות (בשופר דומם של בהמה), נעשה רצוני.

יו"ד ו**הנה** הנח"ר והתענוג דלמעלה מזה שנעשה רצוני הוא בכל השנה, אלא שבר"ה הוא עיקר מצות היום וכו', והעילוי שבר"ה הוא לפי אופן העבודה והנח"ר שע"ז במשך כל השנה. דכשישראל מוסיפים (בעבודתם, ובמילא) בהנח"ר במשך כל השנה, ניתוסף גם בהנח"ר מזה שנעשה רצוני בר"ה. ומכיון שכל אחד ואחד מישראל פעל בודאי בשנה שעברה כל הענינים, כל ישראל בחזקת כשרות הם⁹², דענין החזקה הוא עמוד חזק בתורה, ובפרט לאחרי העבודה דחודש אלול, ובאלול גופא לאחרי ח"י אלול

(87) תו"ח בראשית ד, א. תו"ח בראשית כא, א ואילך.

(88) ראה תו"א קיד, ד. לקר"ת ראה לא, א. ביאורו"ז לאדהאמ"צ פא, א"ב. ביאורו"ז להצ"צ ע' תכג. קונטרס העבודה פ"ג

(ע' 18).

(89) ר"ה כו, ב (במשנה). שם כז, א. רמב"ם הל' שופר פ"א ה"ב.

(90) אגרות קודש שלו ח"ד ע' רל, נעתק ב"היום יום" כט אלול, ערב ר"ה.

(91) ראה ספר השיחות תורת שלום ע' 120.

(92) רמב"ם הל' קדה"ח פ"ב ה"ב.

שמכניס חיות בכל הענינים דחודש אלול⁹³ [נוסף לזה שהוא יום הבהיר שבו נולדו שני המאורות הגדולים]⁹⁴, שאז החזקת כשרות דכאו"א מישראל היא ביתר שאת ויתר עוז, ומיום ליום (בהימים שמח"י אלול ואילך) הכשרות דכאו"א מישראל היא באופן דהולך ומוסיף ואור, ובפרט בימי הסליחות, הרי ברור שאתם נצבים היום כולכם, כמ"ש בהסדרה שקראו בשבת דמיני⁹⁵ מתברכין כולהו יומין, וכפירוש הבעש"ט⁹⁶ דהיום קאי על ר"ה⁹⁷ שהוא יום הדין, ואתם (כאו"א מישראל, כולכם) נצבים קיימים ועומדים שזוכים בדין, דענין זה (הזכי' בדין) יש כבר בערב ר"ה, שלכן בערב ר"ה לובשים לבנים ומתעטפים לבנים⁹⁸ וכו', והולכים בשמחה, ובשמחה גדולה⁹⁹, להכתיר את המלך בר"ה, כי כבר בערב ר"ה ישנם כל ההכנות הדרושות, דשמחה פורצת כל הגדרים¹⁰⁰. וזה נעשה גם הכנה קרובה ליעלה הפורץ לפנינו בקרוב ממש, שבהכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה יהי' ויוכלל ויודגש שהשנה תהי' שנת גאולה, גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, יעלה הפורץ לפנינו, ובמהרה בימינו ממש.

---

(93) ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ה (לקו"ד כרך ג ע' 946. ספר השיחות ה'תש"ה ע' 122). – נת' בלקו"ש ח"ט שיחה לח"י אלול (ע' 250 ואילך). לקו"ש חכ"ט ע' 161 ואילך. וראה גם לקו"ד כרך א לד, א.
 (94) ספר השיחות ה'תש"ג ע' 141 ואילך. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 178 ואילך, ובהנסמן שם.
 (95) זח"ב סג, ב. שם פח, א.
 (96) קובץ מכתבים לתהלים אהל י"י ע' 193. "היום יום" כה אלול. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ס"ע תל ואילך. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סי' לא.
 (97) רמ"ז לזח"ב לב, ב (הובא בלקו"ת תבוא מא, ג). וראה גם זח"ג רלא, א. פענח רזא ס"פ נצבים.
 (98) טור או"ח סתקפ"א, מירושלמי ר"ה פ"א ה"ג.
 (99) ראה ד"ה יו"ט של ר"ה ה'תש"ג רפ"ב, שהכתרת המלך היא "בשמחה גדולה".
 (100) ראה בארוכה המשך שמח תשמח ס"ע 40 (סה"מ תרנ"ז ע' רכג) ואילך. ד"ה שמח תשמח דש"פ תצא שנה זו (ה'תשמ"א) ס"ה (סה"מ מלוקט ח"ב ע' עט-פ).

תוכן מאמר "תקעו בחודש שופר"

יום ב' דראש-השנה תשמ"ז – קונטרס וא"ו תשרי תשמ"ז,
ספר המאמרים מלוקט ח"א עמ' תעה

תוכן מקוצר

מאמר זה שנאמר בשנת תשמ"ז, מיוסד על המשך המאמרים של אדמו"ר הרי"צ בחודש תשרי תש"ז. חז"ל קבעו כי לאחר ארבעים שנה עומד אדם על דעת רבו ומקבל את עומק שכלו של הרב. ואכן, בשנת תשמ"ז, כאשר מלאו ארבעים שנה לאמירת מאמרים אלו, כ"ק אד"ש מצא לנכון לבאר באופן נפלא את קישורי הדברים המתבארים שם. אות אחר אות, בונה הרבי בנין שלם לתפארה, אורג ביאור לביאור ומאמר למאמר, ויוצר יריעה נפלאה של ביאור מקיף על עבודת בני-ישראל בראש-השנה.

ראשית הביאור הוא על עבודת היהודי שצריכה להיות באופן של חידוש, היינו שלא יעשה את הדברים כ'מצות אנשים מלומדה', אלא יעשה כל מצוה ומצוה עם כל החיות וההתלהבות, כפי שעשה אותה בפעם הראשונה.

ואף שעבודה זו נוגעת למשך כל ימות השנה, הרי על-פי המבואר בהמשך המאמרים שם שייכת עבודה זו במיוחד בב' הימים של ראש-השנה, והסיבה לכך שהקב"ה קבע זמן מדוד ומוגבל המתאים במיוחד לאופן עבודה זה, הוא מפני שתוכן כללות עבודת בני-ישראל בעולם הזה היא לעשות לקב"ה דירה בתחתונים, כפי שהם בגדרי התחנות, ועל מנת שהעולם יישאר בגדרי התחנות – מוכרח שיהיה לו זמן ומקום מוגדר ומוגבל לכל דבר ודבר.

ומכיוון שהרצון "להיות לו יתברך דירה בתחתונים" הוא תאוה, וכמו שאמרו חז"ל "נתאוה הקב"ה", הרי לא שייך שום שינוי בזה, כי אם הדבר יתבצע שלא בדיוק כפי הרצון, זה לא יגרום תענוג ונחת רוח אצל הקב"ה, ולכן העבודה של בני-ישראל בעולם היא דוקא בזמנים מוגבלים ומדודים.

ולכן קבע הקב"ה זמן מדוד ומוגבל שבו בני-ישראל יעוררו מחדש את הרצון למלוך על העולמות, וזמן זה הוא דוקא בימי ראש-השנה.

אך מכיוון שבסיומה של כל שנה ספירת המלכות מסתלקת ונעלמת, צריכים בני-ישראל להסיר את הכיסוי וההעלם שספירת המלכות מצויה בו, ורק לאחר-מכן לעורר רצון חדש אצל הקב"ה למלוך על העולמות. ואופן הסרת

הכיסוי וההעלם הוא על-ידי ביטול הגסות והישות, הן הישות הכללית שבעולם – הקליפה והסטרוא-אחרא, והן הישות והגאוה הפרטית שבתוך כל אחד ואחד.

וישנו אופן נעלה יותר בהסרת ההעלם, והוא (לא על-ידי שמבטלים ומסירים את ההעלם והסתר, אלא) על-ידי שמזככים את גשמיות העולם, ועושים ממנו כלי ראוי להשראת השכינה. ואף שזוהי עבודה נעלית ביותר, הרי בראש-השנה ניתן לכל אחד ואחד מבני-ישראל הכח לזה (וכמבואר בפרטיות במאמר).

ועל-ידי ההכנה הראויה להמשכת רצון חדש אצל הקב"ה למלוך על העולמות, נמשך שפע חדש של ברכה גשמית ורוחנית לבני-ישראל, ומתברכים לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, ועד שזוכים תיכף ומיד להתגשמות הרצון והמטרה הכללית של בריאת העולמות – "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים", בביאת הגאולה האמיתית והשלימה, ובהתפשטות מלכותו של הרבי שליט"א מלך המשיח, במהרה בימינו.

מהלך המאמר

עבודת ה' באופן של התחדשות (א"ס-ב)

אדמו"ר הרי"צ מבאר על הפסוק בתהילים: "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו", שהפסוק עוסק בעבודת ה' של היהודי בראש-השנה, שבראש-השנה מתכסה ונעלמת מלכותו של הקב"ה על העולמות (וכפי שמרומזו בתיבת "בכסה", עיין לקמן ב'ביאורי מושגים') והעבודה של יהודי היא להמשיך ולגלות מחדש את מלכותו של הקב"ה, על-ידי העבודה באופן של "תקעו בחודש שופר". (א"ס)

ובכדי להבין מהו אופן העבודה של "תקעו בחודש שופר", מקדים לבאר את תורת הבעל-שם-טוב על פסוק זה, שהסיבה לכך שהמילים בפסוק מסודרות בסדר הפוך ("תקעו בחודש שופר" ולא "תקעו בשופר בחודש", שהרי לא תוקעים 'בחודש' אלא 'בשופר'), היא מכיוון שהתקיעה של היהודי בראש-השנה צריכה להיות באופן של חידוש, היינו שלא יעשה את זה כמצוות אנשים מלומדה, אלא יעשה את זה בחיות מיוחדת, כאילו זה דבר חדש, ולכן כותב

בפסוק "תקעו בחודש" – מלשון חידוש והתחדשות.

ומבאר, שאופן עבודה זה אינו אמור רק לגבי התקיעה בשופר, אלא זוהי הוראה כללית בעבודתו של היהודי, שצריך לעבוד עבודתו בחיות מיוחדת, כאילו עושה דבר חדש ממש. והאופן בו יכול יהודי לעבוד עבודתו באופן זה, הוא כאשר יתבונן בתוכן ענין הניסים, שהסיבה לכך שהבריות מתפעלות מעניני ניסים ומופתים היוצאים מגדר הטבע, זהו רק בגלל שהם אינם רגילים לענינים אלו, אך ברגע שאותו 'נס' יחזור ויתרחש שוב ושוב, יפסיק להתפעל ממנו, ומכך רואים, שבאמת כאשר יהודי יתבונן כדבעי בהנהגה האלוקית של העולם, הוא יבחין שלמעשה יש להתפעל בכל רגע ורגע מחדש מכל הנהגה אלוקית, ולו הקטנה ביותר.

ועל-דרך-זה גם בעבודת ה' של היהודי, שעל-ידי שמתבונן בכל מעשה ומעשה שהוא עושה על גודל ההפלאה בכך שניתנה לו האפשרות לעבוד את הקב"ה, יוכל לעבוד את עבודתו באופן חדש ממש [ואולי אפשר להביא לכך דוגמא: כאשר יתבונן ויזכר בהתרגשות הגדולה שאחזה בו בפעם הראשונה שהניח תפילין, יבין ויפנים, שלמעשה גם הנחת התפילין שנים רבות לאחר מכן זוהי אותה מצוה ממש]. (ב"ס)

דוקא בעולם הגשמי, ודוקא בני-ישראל (ג"ס-ז')

ומוסיף בזה, שאף שנתבאר לעיל שעבודה זו (עבודה באופן של 'חידוש') היא עבודה כללית השייכת לכל השנה, הרי ענין זה שייך בעיקר בעבודה של ראש-השנה עצמו, וענין זה מתבטא באופן בו רש"י מפרש את לשון הפסוק "בכסה ליום חגנו", ש"כסה" הוא מלשון זמן ומועד מסויים, היינו שהעבודה באופן של חידוש שייכת במיוחד לעבודת בני-ישראל בראש-השנה.

והביאור בזה, שרצונו של הקב"ה הוא "להיות לו ית' דירה בתחתונים", היינו שרצונו של הקב"ה שעבודתם של בני-ישראל תהיה דוקא בהפיכת העולם הגשמי למקום ראוי לדירה לשכינתו ית', וממילא, אם העולם היה נברא באופן של עולם רוחני מבלי גדרי זמן ומקום – לא היה מתבצע רצונו של הקב"ה, מכיוון שלא היה זה עולם גשמי ותחתון, ולכן ברא הקב"ה את העולם באופן שיהיו בו את גדרי הזמן והמקום, כדי שבני-ישראל יקחו את העולם הגשמי והתחתון, ויעשו ממנו דירה לו ית'.

ולכן, רצונו של הקב"ה הוא שיהיה זמן מדוד ומוגבל להמשכת המלכות בראש-השנה, ושיהיה זמן פרטי ומוגבל לעבודה באופן של 'חידוש', כדי שזה יהיה קשור עם גדרי התחתונים ועם גדרי זמן ומקום בדוקא. ומכיוון שראש-

השנה הוא התאריך בו נשלמה בריאת העולם והחלה העבודה של דירה בתחתונים, לכן זהו הזמן המתאים ביותר שבו יתבטא הרצון של הקב"ה שהעבודה של בני-ישראל תהיה באופן של תחתונים בדוקא, בגדרי הזמן והמקום, וזוהי הסיבה לכך שהעבודה של "תקעו בחודש שופר" שייכת ל"בכסה ליום חגנו" זמן מדוד ומוגבל, הזמן של ראש-השנה (וכפירוש רש"י על הפסוק).

ומוסיף בזה, שכמו שביום של ראש-השנה בפעם הראשונה היה האדם יחידי בעולמו של הקב"ה, וכל העבודה של עשיית דירה לקב"ה בתחתונים היתה מוטלת על כתפיו בלבד, כך הוא גם כיום, שלכל אחד ואחת מבני-ישראל יש את הזכות והאחריות האישית לעשות מהעולם דירה לו ית', ולהמשיך את מלכותו של הקב"ה. (ג"ס)

ומוסיף, דענין זה נעשה על-ידי עבודתם של בני-ישראל דוקא, ואינו יכול להיעשות על-ידי אומות העולם. ואף זה הוא מאותה סיבה, שרצונו ותאוותו של הקב"ה הוא שהעבודה של עשיית דירה בתחתונים תהיה על-ידי בני-ישראל דוקא, וכפי שאין כל הסבר על ה'תאוה' של דירה בתחתונים, כך גם אין כל הסבר על ה'תאוה' של הקב"ה שעבודה זו תהיה דווקא על-ידי בני-ישראל [וכמאמר אדמו"ר הזקן: "אויף אַ תאוה איז ניטא קיין קשיא" – על תאוה אין שאלות. ככה הקב"ה רוצה, ועל רצון לא שייך לשאול שאלות].

וזהו מה שמבאר אדמו"ר המהר"ש על הפסוק בפרשת כ"תבוא: "את ה' האמרת היום", ש'האמרת' הוא מלשון שבח ותענוג, והיות שדווקא בני-ישראל הם אלו שיש ביכולתם לגרום לתענוג של הקב"ה, לכן אומר הפסוק 'האמרת' – דווקא אתה, היהודי, יש ביכולתך להשלים את התאוה של הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים. (ז"ס)

הזיכוכ הנעלה של גשמיות העולם (ה"ס-ז')

וממשיך לבאר, שבסיומה של כל שנה ושנה מידת המלכות של הקב"ה מסתלקת מהעולמות, ומתכסה בתכלית הכיסוי וההעלם, ובכדי להמשיך אותה בחזרה לעולם הזה הגשמי, על-ידי שממשיכים אצל הקב"ה רצון חדש למלוך על העולמות, צריך קודם לכן להסיר את ההעלם והכיסוי שספירת המלכות נמצאת בו. ובכדי להצליח להסיר את ההעלם וההסתור של ספירת המלכות, צריך האדם גם להסיר את כל שאר ההעלמות וההסתורים, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לעבודתו בעולם – שלא יהיו ענינים המונעים ומבלבלים אותו בעבודת ה'. וכאשר מסירים את כל ההעלמות וההסתורים, פועלים לאחר מכן על-ידי העבודה של ראש-השנה את המשכות הכי נעלות, שיומשכו כאן למטה לעולם הזה הגשמי.

להתפשטותה של נקודה זו לאורך ולרוחב – כח הבינה, ו' רומזת להתפשטות וירידת השכל לרגש ולמידות, והה' האחרונה רומזת לספירה האחרונה שבכל עולם, ספירת המלכות, שענינה הוא להשפיע ו'למלוך' על העולם שלמטה ממנה.

וזהו מה שמבואר במאמר, שבראש-השנה מתכסה האות ה' האחרונה של שם הוי', וספירת המלכות חוזרת ומתעלמת בשורשה העצמי. וזהו לשון הפסוק "בכסה ליום חגנו", שביום חגנו – היינו בראש-השנה – ישנו כס על האות ה', והעבודה של יהודי היא לגלות כיסוי והעלם הזה, על-ידי העבודה של "תקעו בחודש שופר".

זמן ומקום הם גדרי העולם (א"ס)

המציאות של הזמן והמקום מהווים יחד את מציאותו של עולם גשמי, עם הגבלות גשמיות.

להמחשת הענין, אם מישהו ינסה לתאר לעצמו מצב בו העולם מאבד את מימד הזמן שלו – במצב שכזה לא נשארת שום הגבלה גשמית, מכיוון שהאדם יכול תמיד לחזור בזמן ו'לתקן' את מה שהוא עשה, והוא נטול כל הגבלה.

ואותו הדבר כאשר מאבדים את המימד של המקום מהעולם – מתבטלים ההגבלות הגשמיות: כולם נמצאים בכל מקום, כל אחד יכול להיות בשני מקומות בו-זמנית, והוא גם יכול להגיע להיכן שהוא רוצה ולהיות איפה שהוא רוצה. אין כזה דבר להניח תפילין על היד דוקא, מכיוון שאין משמעות איפה אני מניח את התפילין, ורבות הדוגמאות.

ענין נוסף שראוי לציין הוא, שזמן ומקום קשורים בהכרח אחד לשני. כוונת הדברים היא שבאותו רגע בו נוצרה מציאות של זמן, נוצרה ממילא המציאות של מקום גשמי ומוגבל, שהרי אם ננסה לומר אחרת – נחזור שוב לאותה נקודה: מהי המשמעות של זמן אם אין שום הגבלה של מקום גשמי?

אדם הראשון נברא יחידי (א"ס)

מוסבר בחסידות, שהטעם הפנימי לכך שהאדם נברא יחידי בעולם (בשונה מכל החיות שנבראו בזוגות), הוא כדי להורות על כך שכל אחד ואחד מישראל נחשב כעולם מלא, היינו שלכל אחד ואחד מישראל יש את האחריות האישית לזכך את העולם ולעשות לקב"ה דירה בתחתונים, הוא לא יכול להטיל את האחריות על מישהו אחר.

על-פי המבואר בחסידות, זהו גם הפירוש במאמר חז"ל "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם", היינו שכל אחד ואחד מישראל צריך לומר לעצמו, "בשבילי נברא

והאופן לביטול כל ההעלמות והסתרים, הוא על-ידי שבירת החומריות והישות של האדם, שזהו ענינה של התרועה שבשופר, להמיס את לב האדם, ולהכניע את לבבו הערל – את החומריות והישות שבו. (ה"ס)

אך מכל מקום, כאשר ראש-השנה חל להיות בשבת אין תוקעין ומריעין בשופר, היינו שבקביעות כזו, העבודה של ביטול הגשמיות וההעלמות והסתרים – המתבטאת על-ידי התרועה בשופר – היא באופן נעלה לאין ערוך.

והביאור בזה, כאשר ראש-השנה חל בשבת אופן העבודה של בני-ישראל הוא כמו אופן העבודה שהיה בתקיעה בבית המקדש, שהרי בית המקדש היו מריעין בשופר גם בראש-השנה שחל להיות בשבת, והסיבה לכך היא משום שבבית-המקדש הגשמיות היתה מזוככת לחלוטין, ואפילו המקום הגשמי היה מבורר ומזוכך, וממילא הענין הרוחני בתרועה שבבית המקדש אינו ביטול הגסות והחומריות, אלא לפעול זיכך נעלה יותר בגשמיות גופא, וכמו 'מקום הארון אינו מן המידה', היינו שבאותו מקום גשמי נפעל שהוא יישאר אמנם דבר גשמי וחומרי, אך יחד עם זאת יהיה כלי ראוי לגילוי אלוקי נעלה שאינו מדוד ומוגבל בהגבלות הטבע, וזוהי הפעולה של תקיעת שופר בבית-המקדש, לזכך את הגשמיות עצמה שתהיה באופן הכי נעלה. (י"ס)

ומחדש כ"ק אד"ש חידוש נפלא, שבראש-השנה יש לכל אחד ואחת מישראל נתינת כח עצומה 'לתקוע בשופר' בבית מקדש הפרטי שלו, באותו אופן הנעלה של תקיעת השופר בבית המקדש הכללי, היינו לפעול בעצמו (לא רק את שבירת הגסות והחומריות, אלא יתירה מזו, לפעול בעצמו) את אותו אופן של זיכך הגשמיות בצורה הכי נעלית, שגופו הגשמי ומקומו הגשמי יהיו כלים ראויים בתכלית להשראת האור האלוקי.

ועצם פעולה נעלית זו, היא ההקדמה הראויה ביותר להמשך העבודה של ראש-השנה, להמשיך רצון חדש אצל הקב"ה למלוך על העולמות, ועד לשלימות הכי נעלית שבוה – "מלוך על העולם כולו בכבודך", בביאתו של מלך המשיח, משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש! (י"ס)

מושגים

"בכסה" – ראש-השנה (א"ס)

כפי המבואר פעמים רבות בחסידות, ד' אותיות שם הוי' מרמזות לעשר הספירות האלוקיות שבהשתלשלות העולמות. י' רומזת לנקודת החכמה, ה' רומזת

ומבאר בארוכה, שספירת המלכות אינה מציאות לעצמה, שהרי "לית לה מגרמה כלום", וכל עניינה הוא רק לקבל את האור מהדרגות שלמעלה ממנה, ולגלות אותם כלפי חוץ, לעולמות התחתונים יותר. היינו, שספירת המלכות עניינה הוא הכלי שעל-ידו מתגלים האורות שלמעלה ממנה.

ומכל-מקום, ישנם מצבים בהם ריבוי הכלים לא רק שאינם מגלים את האור, אלא יתירה מזו – הם מעלימים ומסתירים עליו. וכמו לדוגמא באותיות הכתב, שעניינם הוא לגלות את השכל של הכותב, אלא שכאשר כותבים כתב חידה – ריבוי האותיות אינו מגלה את האור, אלא אדרבה, מסתיר ומעלים עליו.

והמסקנא ממשל זה, שייתכן שישנם כלים וישנו אור, אלא שהכלים אינם מגלים את האור. וכך הוא גם בספירת המלכות, שייתכן שהכלים הינם בשלימות, אלא שאינם מגלית את האור. וזהו בחינת אבן, שספירת המלכות אינה נעשית כ'פרצוף שלם', ואינה מגיעה לתכליתה – לגלות את האור ולהשפיע לתחתונים.

וזהו מה שכתוב אצל יעקב: "ויקח יעקב את האבן וישם אותה מצבה", היינו שהוא לקח את ספירת המלכות, ורומם ונישא אותה עד שנעשתה מצבה – היינו עד שהגיעה לתכליתה והתחילה להשפיע בעולמות. וזהו הפירוש של 'בנין המלכות', היינו 'לבנות' את ספירת המלכות, להקים אותה מעפרה, ולהביא אותה אל תכלית מטרת בריאתה – שתשפיע ותאיר על העולמות.

וממשיך לבאר במאמר שם, שהדרך שבה יעקב פעל הוא על-ידי שהמשיך אור עליון ביותר. ומבאר במאמר כאן, שזהו מה שיקרה לעתיד-לבוא, שכאשר יימשך האור הכי נעלה של עצמותו ומהותו יתברך כאן למטה בגדרי העולם הגשמי, ספירת המלכות תתעלה ותגיע לתכלית שלשמה היא נוצרה – גילוי אור ה' בעולם.

העולם", אותה המציאות שנקראת 'עולם' בגלל שהיא מעלימה ומסתירה על האור האלוקי נראה בשבילי, בשביל שאני אברך ואזכך את העולם ואני אעשה מהעולם דירה ראויה לקב"ה.

ואחריות זו – מוטלת על כל אחד ואחת מישראל באופן אישי.

דוקא על-ידי בני-ישראל (י"ט)

אף שבמאמר אינו מבאר הטעם לכך שהעבודה "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים" נעשית על-ידי בני-ישראל דוקא, מבואר בהמשך המאמרים תער"ב (שהשנה מלאו מאתיים שנה לאמירתו), שהסיבה לכך היא מפני שבני-ישראל מושרשים בעצמותו ומהותו ית'.

ובכדי לבאר זאת מביא משל ממלך שרוצה לבנות ארמון לעצמו, שהרי בכדי שהפעלים יעשו את רצונו, צריכים הם לדעת מה הוא הרצון של המלך, ובאם לא ידעו הם מה רצונו של המלך, הרי לא יעזרו כל המאמצים שלהם – מכיוון שהארמון לא ישביע את רצונו של המלך. ולכן לוקחים לעבודה זו דוקא פועלים היודעים מעצמם את רצונו של המלך, שלכן דוקא בכוחם למלא בשלימות את רצונו ותאוותו.

ואותו דבר בתכלית של בריאת העולם "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים", לקח הקב"ה ל'עבודה' זו דוקא 'פועלים' היודעים את רצונו של הקב"ה, שבהיות שבני-ישראל מושרשים בעצמותו ומהותו יתברך, הרי הם יודעים מעצמם מהו רצונו של הקב"ה.

בנין המלכות (י"ט)

בא' מהמאמרים של המשך עליו מיוסד מאמר זה, מביא כ"ק אדמו"ר הרי"צ מהספר מאורי-אור, ש'אבן' רומזת לספירת המלכות.

בס"ד. יום ב' דראש השנה, ה'תשמ"ז.

הנחה

א **תקעו** בחודש שופר בכסה ליום חגינו גו'¹, ומבאר בזה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו [במאמרו ד"ה תקעו תש"ז]², לפני ארבעים שנה, דאחרי ארבעים שנה קאי אינש אדעתי דרבי'³, דארז"ל⁴ על הפסוק איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה, דבכסה הוא כס ה' דה' קאי על ספירת המלכות וכס ענינו כיסוי ור"ה נק' כסה לפי שבר"ה ספירת המלכות מתכסית ומתעלמת בהעלם העצמי כו' (ואולי יש להוסיף הקשר לענין חג שהחדש מתכסה בו בפשטות, דהדש בפשטות היא הלבנה, ונודע שהלבנה היא ספירת המלכות), ולכן הנה עיקר עבודת ר"ה הוא בנין ספירת המלכות כמארז"ל⁵ אמרו לפני מלכות כדי שתמליכוני עליכם כו', וכדי להמשיך בחי' המלי' הוא ע"י תק"ש וכמ"ש תקעו כו'.

ב **והנה** ידוע דיוק מורנו הבעש"ט (בכתר שם טוב) בפסוק זה, דהל"ל תקעו שופר בחודש. ופירש בזה הבעש"ט, כי יראה האדם תדיר שיהי' בחודש ר"ל לחדש מעשים טובים שלא יהי' כמו חוק קבוע. ויש לפרש הדבר, דמכיון שפסוק זה קאי בענין עיקרי וכללי, ענין ראש השנה וענין תמליכוני עליכם, לפיכך יש בו הוראה עיקרית וכללית בעבודה הכללית דכאו"א מישראל, שצ"ל העבודה באופן של חידוש, שבכל פעם ובכל רגע ובכל דבר ודבר שעושה, יעשהו כמו דבר חדש ממש⁷. [ואולי יש להוסיף בזה עוד, דזהו גם דיוק הלשון תקעו, תקעו גם מלשון חוזק ותוקף⁸, שיתקע עצמו בחוזק ותוקף הכי גדול בלי שום שינויים בעבודתו, עד שתוקע עצמו באופן נצחי, דעי"ז כל רגע מעבודתו הוא דבר חדש]. ובזה יש לבאר הקשר למ"ש לפני"ז בתורת הבעש"ט שם, דענין הנס הוא שנתחדש הדבר בפעם הראשונה וכשבא עוה"פ ה"ז נקרא טבע – היינו שבאמת הכל נס. ויש לקשר זה עם תורת הבעש"ט⁹ שכל דבר שבעולם נתחדש בכל רגע, ומה שנק' בשם טבע הוא רק משום שההתחדשות כבר היתה לפני"ז (ולא נתחדש עתה בפעם הראשון). וע"י ההתבוננות בענין זה גופא מה שבאמת הכל נס ודבר חדש ה"ז נותן כח לכל ענין בעבודה שיעשהו באופן של דבר חדש ממש.

ג **וממשיך** אח"כ בהמאמר (דתש"ז) שם, דפירוש כסה הוא (גם) לשון זמן ומועד¹⁰, דיחנו זמן ומועד מוגבל להמשיך בחי' המלכות. ויש לבאר הקשר דענין זה (כסה לשון זמן ומועד) לענין ראש

(1) תהלים פא, ד. וראה בכל זה אור התורה (יהל אור) עה"פ. וש"נ.

(2) סה"מ תש"ז ע' 125.

(3) ראה ע"ז ה, ב.

(4) ר"ה ח, סע"א ואילך. וש"נ.

(5) ר"ה טז, א. לד, ב.

(6) סקי"ט. סרנ"ו.

(7) וראה גם ד"ה יו"ט שר"ה דליל ער"ה תשמ"ג (נדפס בקונט' ר"ה תשמ"ז) סוף ס"א [לעיל ע' 289].

(8) ע"ד ותקעתיו יתד במקום נאמן (ישעי' כב, כג ובמפרשים).

(9) שער היחוד והאמונה בתחלתו.

(10) פרש"י תהלים שם. סנהדרין צו, ב.

השנה, ע"פ תורת הרב המגיד הידועה [שהובאה בדרוש אדמו"ר הזקן הנדפס בסידור עם דא"ח¹¹ שנכתב ע"י בנו וממלא מקומו אדמו"ר האמצעי], שהזמן הוא נברא. ומזה מובן, דכשם שבראש השנה נפעל חידוש בבריאת כל העולם, כמאמר¹² זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון, עד"ז הרי בראש השנה היא התחדשות כללות בריאת גדרי הזמן והמקום ומציאותם (שהרי זמן ומקום הם גדרי העולם¹³). והענין הוא, דהנה ידוע הדיוק (בלקו"ת¹⁴ וכו'), שהרי בכ"ה אלול נברא העולם¹⁵, ובראש השנה הוא יום ו' למע"ב, יום בריאת אדה"ר, ומהו זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון. ומבואר בזה¹⁴, דהגם שבריאת כל העולם כולו היתה ברגע הראשון דשימ"ב כמ"ש¹⁶ בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, וכ"ש וק"ו שאז נבראו גדרי הזמן והמקום ומציאותם (שהם גדרי העולם כנ"ל), מ"מ, שלימות הבריאה היתה דוקא ביום ו' למע"ב, יום בריאת אדם. ולכן דוקא יום זה נק' תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון. ובזה יובן גם זה שיום זה נק' בשם כסה סתם, שהוא זמן ומועד, כי הגם שהתהוות גדרי הזמן והמקום ומציאותם היתה ברגע הראשון, מ"מ ביום זה דוקא הוא שלימות דהתהוות גדר ומציאות הזמן (והמקום), משום שזהו יום בריאת אדם הראשון. דאדם הראשון פעל שלימות בכל הבריאה ע"י המשכת אלקות (מלכותו ית') בבריאה¹⁷, דזהו מה שנק' אדם ע"ש אדמה לעליון¹⁸, שהמשיך אלקותו ית' למטה לעשות לו ית' דירה בתחתונים בגדרי הזמן ומקום.

והנה כשם שהי' זה בפעם הראשונה, שאדם הראשון פעל אז שלימות בכל הבריאה, כולל בענין הזמן, עד"ז הוא בכל שנה ושנה ע"י עבודת כל אחד ואחד מישראל, הנק' ג"כ אדם ע"ש אדמה לעליון¹⁹, והיינו שכל אחד ואחד מישראל ע"י עבודתו ממשיך אלקותו ית' למטה. ואדרבה, לפיכך נברא האדם יחידי ללמדך שכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא²⁰, היינו דזה שאדם הראשון נברא יחידי, אדמה ליחידו של עולם (בחי' יחיד שלמעלה מבחי' אחד²¹), בגלל נפש אחת מישראל.

ד וביאור ענין (מה שהמשכת מלכותו ית' בר"ה קשורה עם זמן מסויים דוקא ועם עבודת ישראל דוקא), דהנה ידוע²² שתכלית כוונת הבריאה היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים, היינו שהגילוי אלקות למטה (הדירה לו ית') יהי' בגדרי התחתונים דוקא, בגדרי הזמן ומקום, ועשיית הדירה היא ע"י ישראל. ומטעם זה המשכת המלכות דר"ה היא בגדרי הזמן דוקא וע"י עבודת ישראל דוקא²³. וזהו מ"ש²⁴ את הוי'

(11) שער הק"ש – עה, סע"ד ואילך.

(12) ר"ה כז, א.

(13) ראה שער היחוד והאמונה פ"ז (פב, א).

(14) נצבים מז, א ואילך. נא, ב. ד"ה זה היום תרנ"ז, תרפ"ד, תש"ד, תש"ט. ועוד.

(15) פדר"א פ"ח. ויק"ר רפכ"ט. תוד"ה לתקופת – ר"ה ח, א.

(16) בראשית א, א ובפרש"י שם, יד.

(17) לקו"ת נצבים שם, ב. ובכ"מ.

(18) עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"ב פל"ג. של"ה ג, א. כ, ב. רסח, ב. שא, ב. ועוד.

(19) ראה לקו"ת שם.

(20) סנהדרין לז, א במשנה.

(21) ראה תו"א נה, ב. ובכ"מ.

(22) תניא פל"ו. ובכ"מ.

(23) ראה סה"מ תרס"א בתחלתו. סה"מ קונטרסים ח"א קכב, א ואילך.

(24) תבוא כו, יח.

האמרת היום גו', ומבאר בזה אדמו"ר הצ"צ²⁵ ואדמו"ר מהר"ש (בד"ה זה דשנת תר"ל²⁶), לכתחילה אריבער²⁷, שהאמרת יש בו ג' פירושים, והפירוש הראשון (העיקרי) הוא האמרת לשון שבח ותענוג, והיום קאי על ר"ה²⁸, והיינו, דהאמרת היום קאי על המשכת התענוג בראש השנה. וכמבואר במ"א²⁹ שזהו גם מה ששופר דר"ה הו"ע התענוג, שופר מלשון שפרו מעשיכם. דמזה מובן, שעיקר העבודה דר"ה היא להשלים התענוג והתאוה שלמעלה לעשות לו ית' דירה בתחתונים, וזה נעשה ע"י עבודת ישראל, האמרת דייקא.

ה **וממשיך** אח"כ בהמאמרים³⁰, דענין בנין המלכות – שהוא בראש השנה, כמבואר בכתבי האריז"ל³¹ – שנעשה ע"י העבודה דתמליכוני עליכם, הנה לזה צ"ל הסרת כל ההעלמות וההסתרים וכו'. ויש לבאר המשך הענינים עם המבואר לפנ"ז, דמכיון שבר"ה המלכות מתכסית ומתעלמת, הרי העבודה דתמליכוני עליכם היא ע"י הקדמת ביטול הכיסוי וההעלם והסתור. דזה כולל ביטול כל הענינים המבלבלים [כולל ביטול בלבולי הגוף, שתהי' רפואה קרובה ושליומה וכו'], ואדרבה שיהי' באופן דכפליים לתושי³². והנה לאחרי הקדמת הסרת ההעלמות וההסתרים (שהו"ע הזדככות הכלי) צריך להיות העבודה ברצון (שע"ז נעשה תוקף האור הרבה יותר מההמשכה שע"י זיכוך הכלי) כמבואר בהמאמר³³, די"ל שזהו ענין קבלת מלכותו ית' בפשטות, שהיא ברצון דוקא, ומלכותו³⁴ ברצון קיבלו עליהם³⁵. וע"י העבודה דביטול ההעלמות והסתרים, והעבודה דמלכותו ברצון קיבלו עליהם, נעשה בנין המלכות, ועד להשלימות שבזה, יחוד הוי' ואלקים, יחוד אור ושפע, ועד שגם ההעלם דשם אלקים (בחי' המלכות) עצמו יאיר, דזהו מה שהמלכות נבנית בבחי' פרצוף, דהמעלה בבחי' פרצוף דמלכות (על הנקודה שבה) שהיא בבחי' גילוי אור, כמבואר בהמשך שם בארוכה.

ו **וממשיך** שם³⁶, דזהו גם ביאור נוסח ברכת שופרות, שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים. דתרועה הו"ע שבירת החומרות והישות, שע"ז פועלים שהמלכות תהי' בבחי' גילוי אור. ולכן יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת (כיום א' ד') ר"ה דקביעות שנה זו) אין³⁷ תוקעין, לפי שבשבת אין העבודה באופן דשבירה ובידור, דבשבת בורר אסור³⁸. דטעם הדבר הוא משום שבשבת הוא שלימות ואמיתיות ענין הגשמיות, וכזה אי"צ להיות עבודת הבירורים וכו'. וממשיך, ומ"מ במקדש היו תוקעין גם בשבת, לפי שבמקדש הרי היש הוא כתיקונו, שהוא במקום היותר מובחר, והיינו שהגשמי הוא כדבעי, ולזאת במקדש היו תוקעין גם בשבת שאין זה ענין בירור אלא פעולת שלימות נעלית יותר בהגשמי השלם. ואולי יש

(25) אוה"ת תבוא ע' תתרנו ואילך. תתסח ואילך. תתרעט ואילך. ועוד.

(26) סה"מ תר"ל ע' רצ ואילך. וראה גם ד"ה זה דער"ה ש.ז. [לעיל ע' 345].

(27) אגרות קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תריז.

(28) ראה גם רמ"ז לזח"ב לב, ב. זח"ג רלא, א. פענח רזא ס"פ נצבים. לקו"ת ר"פ נצבים.

(29) לקו"ת ר"ה נד, ג. ובכ"מ.

(30) ע' 139 ואילך.

(31) ראה פע"ח שער ר"ה. ובכ"מ.

(32) ראה שמו"ר רפמ"ו.

(33) שם ע' 140.

(34) נוסח ברכות ק"ש של ערבית.

(35) ראה לקו"ת ר"ה נו, סע"ב ואילך.

(36) ע' 142.

(37) משנה ר"ה רפ"ד. וראה לקו"ת שם נו, א ואילך. ובכ"מ.

(38) ראה תו"א ר"פ חיי שרה. סה"מ צ"ה צ"צ צב, ב ואילך.

להוסיף בזה, ע"פ הידוע³⁹ דבקדש הקדשים מקום ארון אינו מן המדה, והיינו שהי' בזה ענין של מדידה והגבלה, מודד י' אמות לכל רוח⁴⁰, ועד"ז הארון עצמו הי' בו מדוה"ג, אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו⁴¹, וביחד עם זה אינו מן המדה, משום שהיש הוא כתיקונו, שהמדידה עצמה היא בלי גבול.

ז ויש לומר, שבפנימיות הענין הנה אותה ההמשכה שנמשכה ע"י התקיעה במקדש (בשבת) נמשכת גם בכל מקום ובכל זמן. ועד"ד דגם כשאין תוקעין כשחל יו"ט של ר"ה להיות בשבת, מ"מ נמשך ע"י אמירת פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות הענין שהי' נמשך בביהמ"ק, והיינו שאמירת הפסוקים בכל מקום ובכל זמן ממשיכה אותה ההמשכה דבנין המלכות, וכמובן גם מזה שהפסוקים שאומרים (בכל מקום ובכל זמן) הם במספר עשר דוקא כנגד יו"ד ספירות שמהם נעשה בנין המלכות⁴², והיינו שע"י האמירה פועלים בנין שלם כו'. דעד"ז י"ל יתירה מזו, שבכל מקום ובכל זמן נמשכת גם ההמשכה הנ"ל שע"י התקיעה שבמקדש. ויש לומר הביאור בזה, דהנה ידוע מארז"ל⁴³ ע"פ⁴⁴ ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל, ונמצא, שבכאו"א מישראל יש בחי' מקדש הנ"ל (שבו היו תוקעין גם בשבת). ויתר על כן, דפסוק זה (ושכנתי בתוכם) נאמר (בפשוטו) על המשכן שעשה משה, שמשכן זה הוא נצחי, כמו כל מעשה ידי משה שהם נצחיים⁴⁵. ובפרט ע"פ המבואר בתניא⁴⁶ שיש בחי' משה בקרבו של כאו"א מישראל, שחודר בתוכו און נעמט אים דורך. ובפרט שיש בכאו"א מישראל גם בחי' הארון הנ"ל (אינו מן המדה) שהיא בחי' פנימיות הלב, כמבואר בלקו"ת ובדרושי אדמו"ר האמצעי⁴⁷. ונמצא, שיש בכוחו של כאו"א מישראל לפעול ביו"ט שר"ה שחל בשבת העלאת הגשמיות גם למעלה מתכלית השלימות שבו שבביהמ"ק כמו ע"י תק"ש בביהמ"ק. ובפרט ע"פ המובא בהמשך המאמרים⁴⁸ מהזהר⁴⁹ שבשבת נעשה אתפשטותא דהאי נקודה, והיינו בנין שלם דספירת המלכות שתהי' בבחי' גילוי אור. ובפרט ע"פ המבואר בהמשך הידוע⁵⁰, שכל שבת הוא מעין דלע"ל. דמכל זה מובן, שע"י עבודת ישראל בענין תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגיגנו בראש השנה, פועלים למעלה בנין המלכות בתכלית השלימות, עד שזה פועל למטה גם בעוה"ז הגשמי, וכמבואר בהמשך המאמרים הנ"ל⁴⁸, דהעבודה האמיתית היא דגם היש הגשמי הוא בבחי' כלי לאו"ס, וזהו עלה אלקים בתרועה⁵¹, עליית שם אלקים, דהיינו המדידה והגבלה דעולם שנברא ע"י שם

(39) כא, א.

(40) פרש"י שם.

(41) תרומה כה, י.

(42) לקו"ת שם נו, ב. ובכ"מ.

(43) ל' אדה"ז בלקו"ת נשא כ, סע"ב [ועד"ז בכ"מ]. וראה ר"ח שער האהבה פ"ו. של"ה תרומה שכה, ב ואילך. אלשיך

תרומה כה, ח. ובכ"מ.

(44) תרומה שם.

(45) סוטה ט, א.

(46) פמ"ב.

(47) ראה לקו"ת נשא שם כג, סע"ג. תצא לו, א. תו"ח תרומה תמת, א. וראה לקו"ש חט"ז ע' 472. תשא תשמ"ו בסופו.

וש"נ.

(48) שם ע' 142.

(49) ח"ב רד, ב.

(50) יו"ט שר"ה תרס"ו ע' תקמג ואילך (הוצאת קה"ת, תשל"א ואילך).

(51) תהלים מז, ו.

אלקים (כמ"ש בראשית ברא אלקים דייקא), ושיעור העלי' הוא שנכלל בשם הוי', וגם שם הוי' עולה בקול שופר שהו"ע יחוד הוי' ואלקים, היינו פעולה חדשה בשם הוי' ובשם אלקים.

ויהי רצון שכן תהי' לנו, שיומשכו כל הענינים הנ"ל, ובזה נכלל בפשטות שתהי' כתיבה וחתימה טובה לאלתר לחיים טובים בספרן של צדיקים גמורים⁵², ועתיד לאתבא צדיקיא (צדיקים גמורים) בתיובתא⁵³, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, וכמבואר בהמשך שם⁵⁴, דתרועה הוא יעקב ודוד, דוד מלכא משיחא, משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(52) ר"ה טז, ב. וראה לקוטי לוי"צ – אגרות ע' שי.

(53) ראה לקו"ת ר"ה נח, ד. האזינו עה, סע"ב. שמע"צ צב, ב. שה"ש מה, א. נ, סע"ב. וראה זח"ג קנג, ב.

(54) שם – מסידור האריז"ל.

שער נגלה

"שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך"
— ביאור ענינה ופרטיה של מצות עליה לרגל —

- א. מצות עליה לרגל — "ראיית קרבן" או "ראיית פנים". (קובץ לימוד א)
ב. עולת ראייה. ג. שלמי חגיגה ושלמי שמחה. (קובץ לימוד ב)
ד. מקור חיוב תשלומין בשמע"צ. (קובץ לימוד ג)

בפתח הסוגיה

העליה לרגל "שלנו" — למקום המקדש דלעתיד

סקירה מקיפה ומרתקת אודות מצוות עליה לרגל בזמננו — בנסיעת החסידים לבית הכנסת ובית המדרש של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א — בית משיח 770 והשהייה בו במשך חודש החגים

'הנחה' חסידית פשוטה זו, שכנה בליבם של חסידים במשך כל הדורות, אך בדורנו השביעי, זכינו שהרבי יגלה ויבסס זאת מההיבט התורני, מפסוקים מפורשים ומדברי הגמרא ומפרשיה, כאשר שלב אחרי שלב מניח הרבי את היסודות האיתנים לכך בשיחות במשך השנים ועד לביאור הבהיר והבנוי לתלפיות, לו זכינו בשנת ה'תשנ"ב — בקונטרס 'בית רבינו שבבבל'.

לכל לראש, אנו מקבלים מהרבי שליט"א 'דוגמא אישית' ליחס כזה, בתור חסיד נלהב של חותנו הרבי הריי"צ, כשבסיומו של חודש תשרי בשנת ה'תש"ח, כותב הרבי שליט"א לא' החסידים ומתפלא על כך שלא הגיע לשהות במחיצת כ"ק אדמו"ר הריי"צ במהלך החגים, הרבי מביא את דברי הלקו"ת בפרשת ברכה בענין ההשתחויה הפנימית שהיתה במקדש והארה ממנה במקדש מעט ומוסיף שזה בפרט כאשר באים בשלושת הרגלים לרבי:

"אמור אמרתי, אשה, כמו בכל שנה, יבוא הנה לימי השמע"צ ושמח"ת ונתראה ונשוחח יחד. וכנראה אשר סיבות מסיבות שונות עכבוהו ולא יכול להוציא לפועל

לב מי לא ירעד לשמע תיאורו של הילד אברהם-בער בן ה-6, המתלווה אל אביו בנסיעתו מבאברויסק לליובאוויטש, אל הרבי ה'צמח צדק'. הילד מתאר בצבעים חיים את מהלך הנסיעה והשהות בחצר הרבי ואת השמחה הגדולה והריקודים הסוערים אחרי היציאה מה'יחידות'. כשברגע זה שואל הילד את אביו בעיניים דומעות "הלא עתה אין לנו לא בית המקדש ולא קדש הקדשים, ומדוע שמחים ורוקדים, הלא בית המקדש חרב, ובמקום קדש הקדשים שעירים ירקדו?"

והאב משיב בספונטניות מוחלטת, בפרץ רגש חסידי "מיום שחרב בית המקדש וקדש הקדשים עד אשר ירחם השי"ת וישלח לנו גואל צדק — הנה ליובאוויטש היא ירושלים שלנו, ובית הכנסת בו מתפלל הרבי הוא בית המקדש שלנו, והחדר בו יושב הרבי הוא קדש הקדשים שלנו, וכאשר החסיד נכנס יחידי אל הרבי לקדש הקדשים — זהו דוגמת הכהן הגדול ביום הכיפורים. וכמו שבצאת הכהן הגדול מקדש הקדשים היו העם רוקדים וצוהלים בשמחה גדולה, כך שמחים גם החסידים בעת צאתם מהיחידות אצל הרבי". (קובץ 'התמים' ב' עמ' קכו)

התהלך עם רבותינו נשיאנו בתמימות והתקשרות לבבית) במכתב זה, מפורש כבר רעיון הבדלי הדרגות ב'מקדשי מעט' כאשר 'בית המדרש של רבו' הוא 'יותר קרוב למעלת המקדש', הנה קטעים נבחרים מהמכתב – בתרגום ללה"ק:

. . שיערתי שנתראה כאן בתקופת סוכות (כפי רגילותכם לבוא לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א לימים אלו), להתברך בפתקא טובא לשנה טובה ושמחה. לצערי, השנה לא הגעתם, בתקוה שהכל כשורה בכריאות הגוף אצלכם ואצל ב"ב שיחיו. אחת ממעלות הכהנים ועבודתם הקיימות גם לאחר חורבן בית המקדש היא נשיאות כפים בשעת התפלה, ואכן בתיכנסת קריים מקדש מעט.

אחד הדברים שהעליה לרגל לבית המקדש פעלה ביהודי, כפי שחסידות מבארת, שהיה משתחוה, ולא רק בחיצוניות, עם הגוף, אלא גם עם נשמתו, כלומר, הוא ביטל את כל כחות נשמתו: רצון, שכל ומדות אל הקב"ה. במילא מובן שבית כנסת שבו ההשתחויה הפנימית מתבצעת באופן הכי טוב, הוא [בית כנסת כזה שהוא] יותר 'מקדש מעט', יותר קרוב למעלת בית המקדש.

וזאת מוצא חסיד כאשר הוא מתפלל בבית המדרש של רבו, שהרי כל חסיד בטל פחות או יותר לרבי, וכשחסיד כהן נושא כפיו בביהמ"ד של רבו, הרי שבהשוואה לנשיאות כפים בסתם בית המדרש – זה יותר קרוב לנשיאות כפים שהיתה בבית המקדש (שהיה שלא בערך גדול לנשיאות כפים במדינה. ראה משנה סופה לו, ע"ב). (מכתבים אלו נדפסו ב'אגרות קודש' – כ"ק אדמו"ר שליט"א' כרך ב' עמ' רנד ואילך)

גם בשיחות הרבי שליט"א במהלך השנים, מוצאים אנו התייחסויות רבות לנסיעה לחצרות קודשנו כעליה לרגל. בא' ההתוועדויות שאחרי חודש תשרי, נתן הרבי "יישר כח" לאורחים שלא מיהרו לנסוע ונשארו עד ז' מרחשון – ע"ד עולי הרגל שרק אז הגיעו לבתיהם.

ובאריכות גדולה ביותר בשיחות שנות ה'הקהל', בהם קובע הרבי כי מקומו בזמננו הוא ב-770 – הנחה הנובעת מאותו עיקרון כי ביתו של נשיא הדור הוא מרכזו של העם היהודי, בדוגמת בית המקדש, מקום זה הוא המוקד אליו עם ישראל עולה לרגל ומקביל פני רבו.

נסיעה זו. וחבל, וכמרו"ל (ר"ה טז, ב) "חייב אדם להקביל פני רבו ברגל" וראה בכס"מ ברמב"ם הל' ת"ת פ"ה ה"ו.

והנה אף שעתה מקילין בהנ"ל, וכמה טעמים נאמרו בזה, הנה עוד אחת יש בזה, והוא על פי הידוע הקושיא כמה שאנו אומרים "ואין אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחות לפניך", דבשלמא לעלות ולראות אי אפשר מפני היד כו' אבל ההשתחוואה אפשר להיות בכל מקום לפניו ית' כמו "ואנחנו כורעים ומשתחוויים" כו' ולמה צריך לזה בית המקדש דוקא?

והתירוץ על זה הוא כי יש ב' בחינות בהשתחוואה: א) השתחוואה חצונית שמשתחוה בגופו או, מדרגה נעלית יותר בהשתחוואה חצונית, שבמעשה בפועל, שזה תלוי בגופו, לא ימרוד במלך מלכי המלכים הקב"ה. ב) השתחוואה פנימית שנעשה בבחי' ביטול רצונו מפני רצון הקב"ה שאין לו רצון וחפץ אחר כלל, וזהו השתחוואת הנפש.

והשתחוואה זו היו מקבלים ישראל ע"י הראי' ברגל בבית המקדש. ומשחרב בית המקדש הגם שאין אנו יכולים להשתחוות עכ"פ נתפשטה קדושת הארה זו אפס קצהו במקדש מעט בית הכנסת ובית המדרש והיינו בשעת התפלה (בלקו"ת פ' ברכה ד"ה מזמור שיר – הראשון – פ"ב בארוכה).

והנה רואין אנו במוחש, אשר לבוא למדרגת בטל רצונך, שכלך וכל כחות נפשך בלי סיוע – קשה מאד: כי בהכירו ערך עצמו, לא ימצא טעם מספיק שיבטל רצון עצמו מכל וכל. ואדרבה, אם יתקרב לידי הכרה והחלטה שצריך הוא לבטל רצון עצמו, הרי איש שבא להחלטה כזו ה"ה ירא שמים במדריגה חשובה, וא"כ שוב אינו מובן למה אין לו לסמוך על החלטות שכלו ורצונו.

והעצה היעוצה היא שייבקש עזר מאדם כזה שמודה הוא בו שעומד למעלה ממדריגתו הוא, ואין לו פניות ח"ו בענינים אלה, שאז בטח ישמע לפקודתו מה שיורהו בדרכי עבודת ה'. והזמן המסוגל לזה הוא בשלש רגלים וע"ד דוגמא כמו שהי' בזמן שביהמ"ק הי' קיים".

כבר למחרת, כתב הרבי מכתב נוסף הממוען לחסיד ר' יעקב הכהן כ"ץ (חסיד נודע אשר עשירות בשנים

בשנת ה'תשנ"ב זכה עם ישראל לגילוי הגדול ביותר בנושא זה – הקונטרס המיוחד "בית רבינו שבבבל" בו מבאר הרבי באריכות ע"פ דברי הגמרא במסכת תענית ודברי המהרש"א שם המאירים באור חדש את ענינו של ה"מקדש מעט העיקרי בזמן הגלות". הרבי מחדש, ע"פ יסודות תורניים מוצקים, כי מבית זה – ביתו של נשיא הדור, המשיח שבדור – תתחיל הגאולה השלימה, כשבת המקדש יתגלה כאן תחילה ומשם ישוב לירושלים.

הקונטרס יצא לאור בכ' מרחשון וחולל סערה אדירה בעולם היהודי. הוא היווה גם קפיצת מדריגה בכל הקשור לגילוי זהות המשיח על ידי הרבי עצמו, כאשר בשיחה 'מוגהת' מציין הרבי כי 770 עולה בגימטריה "בית משיח" – נגמרו השאלות בענין הזה...

לסיכום: זכינו לעלות לרגל בזמננו זה, ל"בית המקדש שלנו" בו אנו זוכים לגילוי הנעלה ולכוחות המיוחדים של "לעלות ולהראות ולהשתחוות לפניך" בהשתחוואה פנימית. ובהמצאנו כאן ב-770 כשזמננו מנוצל ללימוד תורת הנגלה והחסידות בשקידה והתמדה – כרצון קודשו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א – מקבלת סוגיית "עלייה לרגל" משמעות אקטואלית מאין כמוה.

הידיעה כי אנו נמצאים כעת בעיצומה של "עליה לרגל" ואת סוגיה זו אנו לומדים בין כתלי "מקום המקדש דלעתיד" נוסכת חיות חדשה בלימוד סוגיה זו, המקבלת מימד מוחשי, בנושא העומד על סדר היום החסידי.

כהרף עין ממש, עוד לפני תחילת הלימוד, ירד מן השמים בית המקדש השלישי ויתחבר ל-770 כשכולנו נמריא על ענני שמיא לירושלים הבנויה. וכמו אותו יהודי שהגיש לרבי שליט"א בחלוקת הדולרים סלסלת "ביכורים" נזכה כולנו ל"לא יראו פני ריקם" ולהביא ביכורנו אל "הכהן אשר יהיה בימים ההם" הרבי מלך המשיח שליט"א שיתגלה במלוא הדרו ויבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה תיכף ומייד ממש.

התבטאות מפורשת ומיוחדת בעניין זה הייתה בהתוועדות שבת פרשת נח ה'תשמ"ז, בה האריך הרבי בנושא זה, בשיחה מופלאה שהיא אחת מהמקורות עליהם מתבסס קונטרס "בית רבינו שבבבל" שיצא לאחמ"כ:

"בנוגע לתוכן העניין דעלייה לרגל בעבודה הרוחנית בנפש האדם – מבואר בלקוטי תורה ש"משחרב בית המקדש הגם שאין אנו יכולים להשתחוות ("עיקר הראייה היא ההשתחוואה שהיה משתחוה ויוצא"), על-כל-פנים נתפשטה קדושת הארה זו אפס קצהו במקדש מעט, בית-הכנסת ובית-המדרש, ועל-אחת-כמה-זכמה בית-הכנסת ובית-המדרש מיוחדים – ועל-דרך – של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו .

ואכן "עושים גם היום" – שכמה וכמה עשירות ומאות מישראל ממלטלים את עצמם ("מלטולי דגברא" וגם "מלטולי דאיתתא") מביתם ומקומם כדי לשהות במשך מועדי חודש תשרי בד' אמותיו של נשיא דורנו, מעין ודוגמת וזכר לעניין דעלייה לרגל בזמן שבית-המקדש היה קיים".

את מעלתה המיוחדת של עליה לרגל זו בחודש תשרי, מדגיש הרבי שליט"א בשיחת שבת פרשת נח, ערב ז' מרחשון ה'תש"ג, כשעל המילים המודגשות "כמו שעושים גם היום" מציין הרבי בשולי הגליון לשיחה דלעיל:

"וענין זה מודגש בחודש תשרי – בעליה לרגל בחג הסוכות, "בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר", ועד"ז בזמן הגלות, כמ"ש רבינו הזקן בשולחן ערוך ש"אף לאחר החורבן היו מתאספים ג"כ מכל הסביבות בירושלים לרגל" – כמו שעושים גם היום, ועד להתאספות וההתקהלות דבנ"י בכל מקומות מושבותיהם בבתי-כנסיות ובתי-מדרשות שנעשית במשך חודש תשרי ה"מרובה במועדות" יותר מבכל שאר חדשי השנה; וזוהי הנתנית-כח להמשיך ולפעול ענין האחדות במשך שאר חדשי השנה, כשנמצאים איש איש במקומו".

מצות עליה לרגל – "ראיית קרבן" או "ראיית פנים"

ב. מהפסוק "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך . . . ולא יראה את פני ה' ריקם" לומדת הגמ' (ז, א) את שני דינים אלו, ראיית פנים וראיית קרבן: "יראה כל זכורך" – ראיית פנים, "ולא יראה את פני ה' ריקם" – ראיית קרבן. ומפסוק זה ממש (שממנו לומדים גם את ראיית פנים) ממעטים בגמ' (ד, א) "זכורך" – להוציא את הנשים. א"כ נראה בפירוש (לשיטת הבבלי) שנשים פטורות גם מראיית פנים.

ג. במשנה נאמר "איזהו קטן – כל שאינו יכול לרכוב על כתפיו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית". ושואלת הגמ' מי הביאו עד ירושלים? ומתרצת שאמו הביאתו כיון שחייבת בשמחה. ומדייק התוס' שבגמ' לא נאמר שחייבת בראייה אלא רק בשמחה, א"כ נראה שפטורה מראיית פנים.

ד. בגמ' לקמן (ו, ב) אומר רבי יוסי הגלילי: "שלש מצות נצטוו ישראל בעלותם לרגל, ראייה, וחגיגה, ושמחה . . . יש בשמחה מה שאין בשתייהן – שהשמחה נוהגת באנשים ובנשים, מה שאין בשתייהן (בראייה ובחגיגה)". ולפי שיטת הירושלמי, אע"פ שפטורות מקרבן ראייה, הרי חייבות בראיית פנים. א"כ א"א לומר "מה שאין בשתייהן", כיון שישנן בראייה. אלא משמע שלשיטת הבבלי פטורות אף מראיית פנים.

השגותיו של ה'מורי אבן'

הטורי אבן דוחה ראייה אחת ממה שהביא התוס', ומביא אחרות במקומה:

משנה חוץ מחש"ו כו'. בירושלמי קאמר בד"א בראיית קרבן, אבל בראיית פנים בעזרה הכל חייבין כמו בהקהל, אנשים ונשים ונפף. והתוס' פי' דגמ' דידן לא ס"ל הכן, והביאו ראי' לזה ואינו מוכרח.

אבל ל"נ להביא ראי', דאפי' מראיית פנים נמי פטורין, מפ"ק דר"ה (ו, ב): דבעי ר' זיורא אשה מהו בכל תאחה, מי אמרינן הא לא מיחייבה בראיה, או דילמא הא איתה בשמחה. א"ל אביי תיפוק לי' דהא איתה בשמחה. ופריך

במשנה ריש מסכת חגיגה איתא "הכל חייבין בראייה, חוץ מחרש, שוטה, וקטן, וטומטום, ואנדרוגינוס, ונשים, ועבדים שאינם משוחררים, החיגר, והסומא, והחולה, והזקן, ומי שאינו יכול לעלות ברגליו".

ונחלקו שני התלמודים, הבבלי והירושלמי, מהי כוונת המשנה ב"ראייה" – שממנה פטורין כל אלו. האם הכוונה היא למצות עליה לרגל – "ראיית פנים". או להבאת קרבן ראייה – "ראיית קרבן".

שיטת התלמוד ירושלמי

בירושלמי ריש מסכת חגיגה איתא: "הכל חייבין בראייה חוץ מחרש וכו', מתניתא בראיית קרבן, אבל בראיית פנים אפילו קטן חייב. מן הדא הקהל את העם האנשים והנשים והטף, ואין קטן גדול מטף (בתמיה). וכיון דטף חייבין בהקהל כ"ש קטן וה"ה בראייה חייבין. קרבן העדה)".

היינו, דלשיטת התלמוד ירושלמי, כוונת המשנה היא ל"ראיית קרבן", דאלו הנמנין במשנה פטורים מהבאת קרבן, אבל אינם פטורין ממצות ראייה. והמקור לכך שחייבין בראייה, מבאר הירושלמי, נלמד ממצות 'הקהל' שבה חייבין גם נשים וקטנים.

שיטת התלמוד בבלי

אולם התלמוד בבלי, לפי פירוש התוס' (הובא בדף הגמ' המצורף), מפרש המשנה באופן אחר. והוא, דה"ראייה" במשנה פירושה "ראיית פנים" – מצות עליה לרגל. וא"כ, אלו הנמנין במשנה שפטורין מ"ראייה" הכוונה היא שפטורין מ"ראיית פנים" – מצות עליה לרגל, וכ"ש שפטורין מהבאת הקרבן.

ומביא התוס' כמה ראיות להוכיח שכך היא שיטת הבבלי:

א. בירושלמי לומדים דין זה, שנשים וקטנים וכו' חייבים בראיית פנים, ממצות הקהל. ואילו בגמ' דידן (למסקנא) לומדים מהקהל רק לפטור את החרש, ולא לחייב נשים וקטנים.

פטורי' כגון שומע ואינו מדבר או מדבר ואינו שומע כדאמרינן בגמרא מגו"ש דראיה ראה מהקהל. ובהא וודאי אפי' גמרת ירושלמי מודה דהני פטורי דמתני' מייתי לה לחיובא בראיית פנים מהקהל בהאי גו"ש, א"כ מאן דפטור מהקהל בראיית פנים וודאי נמי פטור, אבל בשמחה וודאי מחייבי כדאמרינן בגמרא וכן מי שאין לו קרקע פטור מראיית פנים וחייב בשמחה וכמו שאכתוב לקמן.

אבל מהא דפ"ק דר"ה וודאי ראי' ברורה היא, דהא דשקיל וטרי אשה מהו בכל תאחר בע"כ מיירי שאין בה אחד מכל הני פטורי דאמרו, דאם לא כן מ"ש אשה דקא מיבעי' ליה ה"ל למיבעי נמי באיש כיון דפטור מן הראיה מהו בכל תאחר. אלא וודאי מאשה דיש בה כל תנאי דחיובי ראייה, דאיש כה"ג וודאי איתא בכל תאחר דהא איתא בראיה, ואפ"ה מיבעי' ל באשה. ש"מ דאשה מצד עצמה פטורה מן הראיה לגמרא דידן ודלא כירושלמי.

היינו, דהטורי אבן דוחה את ההוכחה השלישית של התוס', דהתוס' הוכיח שנשים פטורות מראיית פנים, מכך שבגמ' נאמר שאמו (של הקטן) חייבת בשמחה, ולא נאמר שחייבת בראייה – משמע שפטורה מכך. ודוחה זאת הטורי אבן, דאין מכך הוכחה, דאפשר לומר שחייבת גם בראיית פנים. והטעם שהגמ' נקטה דווקא את חיוב השמחה, הוא כי זהו מקרה מצוי יותר. דישנם כמה מצבים הפוטרים מראיית פנים ואינם פוטרים מחיוב השמחה, כשומע ואינו מדבר וכו'. וא"כ אין מכך הוכחה ברורה לשיטת התלמוד בבלי.

ומביא ראייה נוספת לשיטת התלמוד בבלי:

ועוד נ"ל להביא ראי' לזה, מהא דפריך בגמ' (ה, א): "זכור – להוציא את הנשים, למ"ל קרא מצות עשה שהזמן גרמא היא". ואי בראיית פנים נשים חייבות ובע"כ קרא דזכור בא להוציא את הנשים מקרבן ראי', הא קרבן ראי' מקרא דלא יראו פני ריקם נפקא דהוה לא תעשה, מאי ק"ל הא ל"ת אפי' שהו"ג קי"ל דנשים חייבות כדתנן בפ"ק דקידושין. אלא וודאי ש"מ דנשים אפי' מראיית פנים פטורים, וכיון דפטורים מעיקר ראיית פנים דה"ל מ"ע שהו"ג, ממילא פטורה מהל"ת דלא יראו פני ריקם דנפק' לן מיני' קרבן ראייה דתליא ובא מחמת מ"ע דראיית פנים דהא לא יראו פני ריקם כתב רחמנו, והשתא פריך שפיר ל"ל קרא. ולפנינו בסוגי' דאיזה קמן אבאר עוה.

והאמר אביי אשה בעלה משמחה, ומשני לדבריו דר"ז קאמר.

ישנו איסור בתורה לאחר את תשלום הנדר – "בל תאחר". וזמן האיחור, דרשו חכמים, הוא שלושה רגלים מאז שנדר, שנאמר "בחד המצות ובחד השבעות ובחד הסכות ולא יראה את פני ה' ריקם" ומדרשו "היו נראין לפניו לשלם נדריכם ולא תבואו ריקם".

ומסתפק ר' זירא, האם נשים שייכות באיסור זה של 'בל תאחר'. מצד אחד הרי פטורות ממצות עליה לרגל, שנאמר "כל זכורך" ודרשו חכמים "להוציא את הנשים". וא"כ נראה לומר שאינן שייכות ב'בל תאחר', כיון שזמן האיחור נלמד ממצות עליה לרגל – שפטורות ממנה.

ומצד שני, הרי חייבות במצות שמחה, שפירושה (בזמן שבית המקדש קיים) קרבן שמחה, ולכן אף שפטורות ממצות עליה לרגל, חייבות לעלות לירושלים כדי להקריב קרבן שמחה. וא"כ אפשר לומר, ששייכות באיסור זה של 'בל תאחר' כיון שסוכ"ס עולות לירושלים. ובזה מכריע אביי (לדבריו של ר' זירא) כהצד השני – ששייכות ב'בל תאחר' כיון שחייבות בשמחה.

ומסוגיה זו מוכיח הטורי אבן:

ואי אשה חייבת בראיית פנים מא קא מיבעי' לי' לר"ז, פשיט' דאית' בכל תאחר כיון דמחוייבת בראיית פנים. ואפי' אביי לא קאמר תיפוק לי' דהא איתא בשמחה אלא לדבריו דר"ז, משמע למאי דס"ל לדידי' דאשה בעלה משמחה ליתה בכל תאחר, ואמאי תיפוק לי' דאית' בראיית פנים. אלא ש"מ דאפי' מראיית פנים פטורה.

היינו, דהטורי אבן מביא ראייה חדשה להוכיח את שיטת התלמוד בבלי. והיא, מעצם הספק של ר' זירא. דאם אכן נשים חייבות בראיית פנים (כשיטת הירושלמי), היינו, שחייבות במצות עליה לרגל ופטורות רק מקרבן ראייה. אין מקום להסתפק האם חייבות ב'בל תאחר' או לא, דוודאי חייבות – כיון שחייבות בראיית פנים. אלא מוכח דהתלמוד בבלי סובר שאינן חייבות בראיית פנים.

וממשיך, ומקשה על ראייתו של התוס':

והתוס' הביאו ראי' מדאמרינן בגמ' (ו, א) אימיה דמחייבה בשמחה אייתי', ולא קאמר נמי דמחייבה בראיית פנים – משמע דפטורה. ולדידי' אינו ראייה, דנקט שמחה דמילתא דפסיקתא היא. דאלו בראיית פנים הרבה

מיהו בהא י"ל, דודאי לפי דברי הירושלמי דאיכא מאן דמחייבי בראיית פנים ואפ"ה פטורים מקרבן ראייה – אין קרבן ראייה מעכב למ"ע דראיית פנים. אבל לפי גמרא שלנו דס"ל דליחא חיוב ראיית פנים בלתי קרבן ראייה, והחייב בזה חייב בזה, והפטור בזה פטור בזה, קרבן ראייה מעכב לראיית פנים, ואם ראה פנים בלא קרבן ראייה אפי' מצוות ראיית פנים לא קיים. ולקמן אכתוב עוד בזה.

הטורי אבן מבאר את טעמה של שיטת התלמוד ירושלמי, והיא, שראיית פנים וראיית קרבן הינן שתי מצוות נפרדות. ולכן אפשר שנשים יהיו חייבות בראיית פנים ופטורות מראיית קרבן. וכן אם אדם עלה לרגל ולא הקריב קרבן ראייה – קיים את מצוות ראיית פנים.

ולפ"ז מקשה על דברי הרמב"ם, שלא פסק כן, אלא פסק שמי שעלה לרגל ולא הקריב קרבן ראייה – לא קיים גם את מצוות ראיית פנים.

ומתוך, שכל זה הוא לשיטת התלמוד ירושלמי, אולם לשיטת התלמוד בבלי ראיית פנים וראיית קרבן הינן שתי פרטים של מצוה אחת, וא"כ אם לא הקריב קרבן ראייה – לא קיים את המצוה. ושוב לא קשה על הרמב"ם, דס"ל כהבבלי.

לסיכום

הוברר לנו ע"פ דברי הטורי אבן יסוד המחלוקת בין הבבלי והירושלמי:

שיטת התלמוד ירושלמי היא: שראיית פנים וראיית קרבן הינן שתי מצוות נפרדות. ולכן אפשר לפרש את המשנה שאלו הנמנין בה פטורין רק מראיית קרבן, אבל חייבים בראיית פנים. ויוצא מכך, שאם אדם עלה לרגל ולא הקריב קרבן ראייה, קיים את המצוות עשה של עליה לרגל, אף שלא קיים את הלא תעשה של "ולא יראו פני ריקם".

אולם שיטת התלמוד בבלי היא: שראיית פנים וראיית קרבן הינן מצוה אחת, וא"כ א"א לקיים רק פרט אחד מהמצוה, ולכן מפרשים את כוונת המשנה, שנשים פטורות גם מראיית פנים. ויוצא שאם אדם עלה לרגל ולא הקריב קרבן ראייה, לא קיים את מצוות עליה לרגל, דהא בהא תליא.

מהפסוק "שלוש פעמים יראה כל זכורך" לומדת הגמ' "זכור – להוציא את הנשים, זכורך – להוציא טומטום ואנדרוגיניוס". ומקשה הגמ' מדוע צריך לימוד מיוחד לפטור את הנשים ממצוות עליה לרגל, הרי זוהי מצוות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות ממצוות אלו.

ומדייק הטורי אבן, דאם נשים חייבות בראיית פנים, כשיטת הירושלמי. א"כ, וודאי בא הפסוק לפטור אותן מדין אחר, והוא – קרבן ראייה. ולפ"ז קשה ביותר, מהי שאלת הגמ' שזו מצוות עשה שהזמן גרמא, הרי אין זה מצוות עשה, אלא מצוות לא תעשה – שנאמר "ולא יראו פני ריקם", ונשים חייבות במצוות לא תעשה שהזמן גרמא? אלא וודאי, מוכיח הטורי אבן, נשים פטורות מראיית פנים, ופטור זה עצמו לומדת הגמ' מ"זכורך". ולכן שואלת הגמ' דהרי זו מצוות עשה שהזמן גרמא, ונשים פטורות ממנה.

טעמי המחלוקת בין הבבלי לירושלמי

וממשיך הטורי אבן ומבאר את טעמי המחלוקת בין התלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי:

ומ"מ נ"ל ללמוד מן הירושלמי הוה שראיית פנים וקרבן ראי' תרתי נינהו, ואם ראה פנים ריקם בלא קרבן ראי' מצוות ראיית פנים מיהו קיים, שהרי לפי דברי הירושלמי יש שמחויבים בראיית פנים ואין חייבין בקרבן ראי' דתרתי נינהו ואפשר להא בלא הא, א"כ אפי' מאן דמחויב בקרבן ראי' אם עבר וראה פנים בלא קרבן אע"ג דעבר בל"ת דלא יראו פני ריקם מ"ע דראיית פנים מיהו קיים.

והרמב"ם ז"ל כתב (בפ"א מה' חגיגה הלכה א) "מי שבא בעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה, לא די שלא עשה מ"ע, אלא עובר על ל"ת, שנאמר לא יראו פני ריקם", ולפי דעתו צריך לומר דלאו דלא יראו פני ריקם הוא תנאי לעשה דיראה כל זכורך ואם ראה פנים ריקם מ"ע לא קיים, וק"ל מההיא דירושלמי. והא וודאי אין סברא לחלק בין מי שמצווה על לאו דלא יראו פני ריקם – דלזוהא בלא הא לא סגי, ובין מי שאינו מצווה על לאו זה. דהא כיון דמשכחת לה למצוות ראיית פנים בלא קרבן ש"מ דאין קרבן מעכב למצוות ראיית פנים. אלא וודאי המחויב בקרבן ראייה אם ראה פנים בלא קרבן אע"ג דעבר בל"ת מ"ע דראיית פנים מיהו קיים.

שער גאולה ומשיח

משיחות שבת-פרשת נצבים ה'תשנ"א, יום ב' דר"ה, ושבת-פרשת וילך ו' תשרי ה'תשנ"ב

דר"ה (יום ראשון דר"ה – ב', ויום שני דר"ה – ג'),
(ב) ובשיכות לקריאת התורה ("פת וילך" . שמחלקים
נצבים וילך לשתיים) – שקורין "אתם נצבים היום
גו'" (ש"היום" קאי על ראש השנה⁸) תוך ג' ימים
(שבת, יום ראשון ערב ר"ה, ור"ה) שנחשבים (בכמה
ענינים) למציאות אחת.⁹

(ב) הסימן דקביעות השנה (כמדפס גם בהלוחות)
הוא בש"ז: ב' – יום ב' שבו חל ר"ה, ש' – שלמה,
שחשון וכסלו שלמים¹⁰, ז' – יום ז' שבו חל ר"ח
ניסן.

וענין זה קשור עם היותה שנה מעוברת – כי,
כשר"ה חל ביום ב' (ב'), וחשון וכסלו מלאים, שנה
שלמה (ש'), לא יחול ר"ח ניסן בשבת (ז') אלא
בשנה מעוברת.

ונמצא, שבשנה זו ישנם ג' ענינים של שלמות
– שלמות משולשת: (א) השלמות הקשורה עם
החדשים חשון וכסלו ששניהם מלאים, (ב) השלמות

א. מעלתה המיוחדת של השנה החדשה'
(ה'תשנ"ב) – מודגשת (לכל לראש) בקביעות השנה,
ובפרט בהענינים העיקריים שנקבעו עליהם סימנים
ע"י גדולי ישראל, ומהם:

(א) הקביעות דראש השנה ביום שני בשבוע –
כהסימן "פתבג המלך"², "ב"ג המלך פת וילך"³,
שכשחל ר"ה (שענינו "תמליכוני עליכם"⁴, "המלך")
ביום ב' או ביום ג', "פת וילך, פת מלשון פתות אותה
פתים"⁵, שמחלקים נצבים וילך לשתיים"⁶, שקורין
פרשת נצבים בשבת שלפני ר"ה, שבת סליחות הב'⁷,
ופרשת וילך בשבת שלאחרי ר"ה, שבת שובה.

ומעלה יתירה בהקביעות דר"ה ביום ב' גם לגבי
הקביעות דר"ה ביום ג' (ששניהם נכללים בהסימן
"פתבג המלך") – בשתיים: (א) בהסימן "ב"ג המלך"
– די ש' לומר, שהב' והג' (ב"ג) רומזים גם לב' הימים

(1) נוסף לכך ש"בכל שנה ושנה יורד ומאיר . . . אור חדש
ומחדש . . . עליון יותר שלא היה מאיר עדיין מימי עולם אור
עליון כזה" (תניא אגרת-הקודש סימן-יד).

(2) לשון הכתוב – דניאל א, ה. ועוד.

(3) טור-ושלחן-ערוך או"ח סימן-תכח סעיף-ד. מחזור
ויטרי סימן שנ. אבודורהם בסדר הפרשיות וההפטרות. בעל-
הטורים ר"פ וילך.

(4) ר"ה טז, ס"ע-א. וש"נ.

(5) ויקרא ב, ו.

(6) מגן-אברהם שם, פרי-חדש שם. מחזור ויטרי שם ("פת
וחלק פרשת וילך, מלשון פתות אותה פתים"). אבודורהם
שם.

(7) נוסף על שבת סליחות הא', שבת פרשת תבוא,
שבקביעות כזו (ב"ג המלך) מתחילים אמירת הסליחות
"במוצאי מנוחה" דפרשת תבוא (משא"כ כשר"ה חל ביום
ה' או ביום ז', שישנם ד' ימים דאמירת הסליחות מ"מוצאי
מנוחה" דפרשת נצבים), ומאריכין באמירת הסליחות במשך
יותר משבוע שלם (ראה עטרת-זהב לשלחן-ערוך או"ח ריש-
סימן תקפא. לבוש שם).

(8) רמ"ז לזהר-חלק-ב לב, ב (הובא בלקו"ת תבוא מא, ג).
וראה גם זהר-חלק-ג רלא, א. פענח רזא סוף-פרשת נצבים.
לקו"ת ר"פ נצבים.

(9) ראה (לדוגמא) פסחים קו, ס"ע-א. ועוד.

(10) "סדר החדשים המלאים והחסרים . . . אחד מלא
ואחד חסר על הסדר . . . מרחשון וכסלו* פעמים יהיו שניהם
מלאים ופעמים יהיו שניהם חסרים ופעמים יהיה מרחשון
חסר וכסלו מלא. ושנה שיהיה בה שני חדשים אלו מלאים
היא שנקראו חדשיה שלמים" (רמב"ם הלכות קדוש-החדש
פרק-ה הלכות-ה'ו).

* הטעמים להשינוי בחזשים מרחשון וכסלו דוקא – ראה
ספר העבור (להקדמון רבי אברהם בר חייא הנשיא) שער השמיני.
יסוד עולם (לרבנו יצחק בן יוסף תלמיד הרא"ש) מאמר רביעי
פרק-ט. ועוד.

וזוהו גם ענינו של ר"ה – כמ"ש¹⁷ "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון", וכמדגש גם באמירת המזמור לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה (שירו של יום ראשון) בתפלת ערבית דליל ר"ה¹⁸, התפלה הראשונה דר"ה¹⁹.

ובפרטיות יותר:

ידוע²⁰ באור הטעם ש"זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון" קאי על ר"ה (א' בתשרי), אף שבכ"ה באלול נברא העולם²¹ וא' בתשרי הוא יום הששי לבריאת העולם – להיותו יום ברוא אדה"ר, עיקר ותכלית ומטרת הבריאה כולה, ועל ידו נפעלה שלמות בכל הבריאה כלה, כמבואר במדרשי חז"ל²² שאדה"ר קרא ואמר לכל הנבראים שבעולם "בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עשנו"²³, והמליך את הקב"ה למלך על כל הארץ, ע"י ההכרזה "ה' מלך גאות לבש"²⁵, ודוגמתו בכל ר"ה, כמארז"ל²⁴ "אמר הקב"ה . . אמרו לפני בר"ה מלכות . . כדי שתמליכוני עליכם", וע"י בני נעשה גם "מלך על כל הארץ".

ועפ"ז י"ל, שבקביעות דר"ה בסמיכות הכי גדולה ליום ראשון מודגשת שלמות הבריאה כולה (כל ששת ימי בראשית) כמו שהיא במעמד ומצב

הקשורה עם שנת העבור – שע"י הוספת חדש העבור (הי"ג) נעשית השנה כולה "שנה תמימה", כדרשת חז"ל¹¹ "שנה תמימה, להביא חדש העבור", (ג) והשלמות הקשורה עם הקביעות דר"ח ניסן ביום השבת – שגם יום ראשון דפסח חל בשבת, והתחלת ספה"ע (ממחרת הפסח) היא במוצאי שבת, "ממחרת השבת" גם כפשוטו, שאז ישנם "שבע שבתות תמימות" בשלמות, שבועות שמתחילות באחד בשבת ומסימות בשבת, כימי בראשית¹², תמימות בשלמות¹³.

ויש לבאר המעלה המיוחדת שבקביעות השנה, הן בנוגע להקביעות דר"ה ביום ב' וג' (ב"ג המלך), והן בנוגע להקביעות דהמשך השנה, ועל הסדר: חשון וכסלו מלאים, שנה מעוברת, ור"ח ניסן (וחג הפסח) בשבת (בש"ז); ונוסף על המעלה דקביעות השנה יש לבאר גם המעלה המיוחדת דשנת ה'תשנ"ב לגבי שאר שנים שקביעותם כן היא, וכן יש לבאר הקשר והשייכות דכל ענינים הנ"ל, כדלקמן.

ב. ב"ג המלך:

מעלת הקביעות דר"ה ביום שני – להיותו בסמיכות הכי גדולה ליום ראשון¹⁴:

יום ראשון בשבוע הוא בדוגמת יום ראשון היתה תחלת הבריאה – שלכן נקרא "יום ראשון" אף שכבר עברו רבבות ימים מששת ימי בראשית¹⁵, וכמודגש גם בשירו של יום, "בראשון מה היו אומרים לה' הארץ ומלואה, על שם שקנה והקנה ושליט בעולמו"¹⁶.

(11) ערכין לא, א – במשנה. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרקיב הלכה ה.

(12) פסיקתא דרב כהנא פיסקא ח. פסיקתא דרבתי פיסקא-

יח. ראב"ן סימן פו. ראבי"ה פסחים סימן תקכו. ועוד.

(13) ראה בארוכה שיחת אחרון של פסח תנש"א (סה"ש תנש"א חלק א עמוד 437 ואילך; 447 ואילך).

(14) כי, ביום ראשון עצמו לא חל ר"ה, כהכלל "לא אד"ו ראש" (טור-ושלחן-ערוך או"ח ריש-סימן תכח). וראה לקמן סעיף ה.

(15) לקו"ת שה"ש כה, ס"ע א. ובכ"מ.

(16) ר"ה לא, ריש-עמוד א.

(17) שם כז, א.

(18) מטה אפרים סימן תקפב סימן קכג. סדור האריז"ל ואדמו"ר-הזקן במקומו.

(19) להעיר מהידוע ע"ד גדל הפלאת עבודתם של רבותינו נשיאנו בתפלת ערבית דליל א' דר"ה (כפי שראינו אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ממלא מקום אביו כ"ק אדמו"ר-נשמתו-עדן, וכל רבותינו נשיאנו שלפני-זה), ומזה מובן שמעין זה ושמץ מנהו צ"ל גם אצל כאו"א מהחסידים.

(20) לקו"ת נצבים מז, ג. וראה ספר-המאמרים מלוקט חלק ג בתחלתו. וש"נ.

(21) ויקרא-רבה ריש-פרשה-כט. ועוד.

(22) זהר חלק א רכא, ב. חלק ג קז, ב. וראה פרקי-דרכי-אליעזר פרק יא.

(23) תהילים צה, ו.

(24) שם צג, א.

(25) ולהעיר מר"ה לא, א: "בששי היו אומרים ה' מלך גאות לבש, על שם שגמר מלאכתו ומלך עליהן".

בראשית, "הששי" בה"א יתרה, "הששי המיוחד" ³⁴, "הוא ששי בסיון המוכן למתן תורה" ³⁵ ש"יום ששי בסיון שקבלו ישראל התורה. נחשב כאלו נברא העולם עתה" ³⁶, ומדגישים בפסוקי שופרות דר"ה הענין דמתן תורה, כיון שבריאת העולם בר"ה היא בשביל עבודתם של ישראל בקיום התורה.

וביאור תוכן התקון וההוספה שע"י עבודת האדם ("לעשות") לגבי שלמות העולם (כולל גם לאחרי שנברא בו האדם) מצד "אשר ברא אלקים" – שהשלמות שמצד הבריאה אינה אלא דרגת האלקות שבערך להעולם, וע"י עבודת האדם בקיום התומ"צ נמשכת ומתגלה בעולם גם דרגת האלקות שלמעלה מהעולם, ועד להמשכת וגלוי מהותו ועצמותו יתברך בעולם ³⁷, שזהו-ענין דנתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים ³⁸, שמציאות העולם (תחתונים) נעשית דירה שבה מתגלה מהותו ועצמותו יתברך.

ויש לומר, שענין זה מרמז בבריאת האדם באופן ד"וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים" ³⁹ – שע"י ה"נשמת חיים" שנפח ⁴⁰ הקב"ה בגוף האדם שנעשה מ"עפר מן האדמה" שהוא היסוד דכל הבריאה כולה ש"הכל היה מן העפר" ⁴¹, נתן כח להמשכת וגלוי ה"נשמת חיים" בכל הבריאה כולה: לכל לראש – גלוי ה"נשמת חיים" דהבריאה עצמה, שיהיה ניכר בעולם הכח האלקי שמהווה ומחיה את העולם (דרגת האלקות שבערך להעולם), ועוד ועיקר – המשכת וגלוי

דיום ראשון שנקרא "יום אחד" ²⁶, "שהיה הקב"ה יחיד בעולמו" ²⁷, היינו, שגם לאחרי שנבראו כל הנבראים שבעולם מאיר ומתגלה בעולם ש"הקב"ה יחיד בעולמו".

ועוד ועיקר, שבקביעות דר"ה לאחרי יום ראשון (ביום שני הסמוך אליו, אבל לא ביום ראשון עצמו), מודגש שבר"ה ישנו ענין נעלה יותר שבא לאחרי יום ראשון ("יום אחד", ש"הקב"ה יחיד בעולמו") – החדוש שע"י עבודת האדם ²⁸ בהוספה על שלמות הבריאה (כולל גם בריאת האדם) ע"י הקב"ה, כדלקמן.

ג. ובהקדים – שיום ברא אדה"ר הוא ראש השנה ("תחלת מעשיך. . יום ראשון") לא רק בגלל השלמות שבבריאת האדם (בחיר הנבראים, יציר כפיו של הקב"ה ²⁹) כשלעצמה, אלא גם (ובעיקר) בגלל השלמות שנעשית בהבריאה כולה ע"י עבודת האדם, באמרו "בואו נשתחוה גו'", "ה' מלך גו'", שזוהי שלמות נעלית יותר משלמות הבריאה ע"י הקב"ה.

והענין בזה:

לאחרי גמר וסיום הבריאה כולה בבריאת האדם ביום הששי נאמר ³⁰ "אשר ברא אלקים לעשות", שפרושו "לתקן" ³¹, היינו, שלאחרי שלמות בריאתו של הקב"ה, "אשר ברא אלקים", צ"ל "לעשות" תקון והוספה ע"י עבודת האדם ("אתם קרוין אדם" ³², ע"ש אדמה לעליון ³³) בקיום התומ"צ, כמדגש גם במ"ת בששי בסיון שנרמז ב"יום הששי" דמעשה

(26) בראשית א, ה.

(27) פרש"י עה"פ (מבראשית רבה פרשה ג, ח).

(28) כידוע שבריאת אדה"ר (ר"ה הראשון) היתה מצד בחינת כי חפץ חסד הוא, ועכשו (בר"ה דכל שנה) באתערותא דלתתא (עבודת האדם) תליא מלתא (לקו"ת נצבים מז, ב. וראה ספר-המאמרים מלוקט שם. וש"נ).

(29) ראה בראשית רבה פרשה כד, ה. קהלת רבה פרשה ג, יא (ב).

(30) בראשית ב, ג.

(31) ראה בראשית רבה פרשה יא, ו ובפרש"י.

(32) יבמות סא, ריש-עמוד א.

(33) ראה עשרה-מאמרות (להרמ"ע מפאנו) מאמר אס' כל-חי פרק לג. של"ה ג, א. כ, ב. רסח, ב. שח, ב. ועוד.

(34) פרש"י שבת פח, א.

(35) פרש"י בראשית א, לא.

(36) פרש"י שם (בחצאי-עגול – בשם ספרים-אחרים).

(37) נוסף לכך שהתהוות העולם מאין ואפס המוחלט היא בכח העצמות (תניא אגרת-הקדש סימן כ) – כי, כח העצמות שבהתהוות הוא באופן של הבדלה (ראה בארוכה ד"ה פתח אליהו תשט"ו פרק ו (ספר-המאמרים מלקט חלקה עמוד קה ואילך). וש"נ).

(38) ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא ריש-פרק-לו. ובכ"מ.

(39) בראשית ב, ז.

(40) "נפח" דייקא – "מאן דנפח מתוכה נפח, פרוש מתוכיותו ומפנימיותו" (תניא ריש-פ"ב).

(41) קהלת ג, כ.

התחלת פרק חמישי, "בעשרה מאמרות נברא העולם" – השלמות שמצד הבריאה, דרגת האלקות שבערך להעולם; ופרק ששי⁴⁸, שהתחלתו "שנו חכמים בלשון המשנה", שע"י עבודתם של "חכמים" ("כל בניך למודי ה'")⁴⁹ בלמוד ה"משנה"⁵⁰ הקשורה עם ענין הגאולה⁵¹, נעשית גאולה מהמדידה וההגבלה דבריאת העולם⁵² "בעשרה מאמרות", ע"י גלוי כבודו ומלכותו של הקב"ה, כהסיום והחותם דפרק ששי "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, שנאמר⁵³ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, ואומר⁵⁴ ה' ימלך לעולם ועד" – כוונת הבריאה בשביל ההוספה שנעשית ע"י עבודת האדם לגלות בעולם כבודו ומלכותו של הקב"ה שבאין-ערוך להעולם.

ואולי יש להעיר מהרמז בצרוף הפרקים חמישי וששי ביחד – שצרוף מספריהם עולה אחד עשר, כידוע⁵⁵ שמורה על בחינת "אנת הוא חד

"נשמת חיים" דהאדם, "חלק אלוקה ממעל ממש"⁴², חלק מן העצם ד"אלוקה", שתתגלה בעולם גם דרגת האלקות שלמעלה מהעולם, ועד לגלוי מהותו ועצמותו יתברך.

וענין זה נעשה ע"י עבודתו של אדה"ר שהכריז בכל הבריאה "בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושונו", "ה' מלך גאות לבש" – שנוסף על ההכרזה ד"ה' עשנו" (דרגת האלקות שבערך להעולם שעל ידה נעשית ההתהוות והקיום והחיות דהעולם), פעל אדה"ר בכל הבריאה ההשתחוואה הקשורה עם (ופועלת את) הכתרת המלך, "ה' מלך גאות לבש"⁴³, שמתגלה בעולם מלכותו של הקב"ה, דרגת האלקות שבאין ערוך (כלל) להעולם⁴⁴, ובפרט ע"פ הידוע⁴⁵ ששרש המלכות הוא למעלה מכל הספירות, בבחינת הכתר, ועד לפנימיות הכתר, ועד למהותו ועצמותו יתברך.

ד. ויש להוסיף, ששני ענינים אלו (שלמות העולם מצד הבריאה, והשלמות היתרה שנעשית ע"י עבודת האדם) מרמזים גם בפרקי אבות שלומדים בשבת שלפני (וממנו מתברך⁴⁶) ר"ה – פרק חמישי ופרק ששי⁴⁷:

(42) תניא שם.

(43) ובלשון חז"ל (פרקי-דרבי-אליעזר שבהערה 22): "אמר להם באתם להשתחוות לי, בואו אני ואתם נלך ונלביש גאות ועז ונמליך עלינו מי שבראנו, הלך אדם לעצמו והמליך אותו ראשון וכל הבריות אחריו ואמר ה' מלך גאות לבש וגו'". (44) וגם התגלות המלכות בעולם היא (לא מצד התפיסת מקום דהעולם, כמו הגלוי ד"כי חפץ חסד הוא" שבהתחלת הבריאה, שרצונו יתברך להשפיע חסד בעולם) באופן שהעולם אינו תופס מקום, כיוון שמלוכה עינינה רוממות והתנשאות, ומציאות העולם אינה אלא מפני ש"אין מלך בלא עם". ועדיין צ"ע. ואכ"מ.

(45) ראה ספר-המאמרים מלקט חלק-ב עמוד קז. וש"נ.

(46) כי, נוסף לכך שמיום השבת מתברכים כל ימי השבוע (ראה זהר-חלק-ב סג, ב. פח, א), יש ברכה מיוחדת בשבת שלפני ר"ה – להיותו גם שבת מברכים דכל חודש תשרי, וע"י

ברכתו של הקב"ה, שבכח זה מברכים בני" את החדשים י"א* פעמים בשנה ("היום יום" כ"ה אלול. ובכ"מ).

(47) כדי לסיים הלימוד דפרקי אבות (גם) בכל שבתות הקיץ.

(48) כנגד יום שישי דמעשה בראשית ושישי בסיון הקשורים עם ר"ה (כנ"ל סעיף-ג).

(49) ישעיה נד, יג.

(50) כולל גם בריתות, שאף שמצד עצמם אינם משנה, מצטרפים גם הם למשנה ע"ז ש"שנו חכמים (בכח עצמם) בלשון המשנה".

(51) כמארז"ל "אין כל הגליות הללו מתכנסות אלא בזכות המשניות, מאי-טעמא גם כי יתנו (מלשון משנה) בגוים עתה אקבצם" (ויקרא-רבה פרשה-ז, ג).

(52) ומרומז גם בענין ה"הלכות" (תוכנם ועינינם של המשניות) – כדרשת חז"ל על הפסוק "הליכות עולם לו", "אל-תקרי הליכות אלא הלכות" (מגילה כח, ס"ע-ב. וש"נ), שע"י "הלכות" נעשה "הליכות" בעולם, שהעולם מתעלה ועד באפן שבאין-ערוך לגמרי (הליכה) להמדידה והגבלה שמצד עצמו.

(53) ישעיה מג, ז.

(54) בשלח טו, יח.

(55) ראה רשימות הצמח-צדק לתהלים (יהל אור) עמוד מח. אוה"ת דברים עמוד יט. ספר-המאמרים עטר"ת עמוד תקפז. ועוד.

(*) וע"פ המבואר לקמן בפנים שעבודת האדם קשורה עם בחינת "אחד עשר" ("א), יומתק דיוק הלשון ש"ישראל מברכים את החדשים י"א פעמים בשנה" (אף שבשנת העיבור מברכים ישראל י"ב חדשים).

ה. ויש לומר, שענין זה (ההוספה שנעשית ע"י עבודת האדם) הוא בהדגשה יתרה בהקביעות דר"ה ביום ב' ו(המשכו ב)יום ג' – "ב"ג המלך":

בהקביעות דר"ה בסמיכות הכי גדולה ליום ראשון, שבו מודגשת שלמות הבריאה כולה (בכל ששת ימי בראשית) כמו שהיא ב"יום אחד", "הקב"ה יחיד בעולמו" (כנ"ל ס"ב) – מודגשת השלמות שמצד בריאת העולם ע"י הקב"ה (לפני עבודת האדם); והעלוי שנתוסף ע"י עבודת האדם – מרמז בשלילת אפשרות הקביעות דר"ה ביום ראשון עצמו ("לא אד"ו ראש")⁶², כי אם בימים שלאחריו, ובמיוחד ביום שני וביום שלישי, "ב"ג המלך".

והבאור בזה:

מבואר במדרשי חז"ל⁶³ שביום שני נבראת מחלקת, וביום שלישי בטלה המחלקת ונעשה שלום.

וענינו בעבודת האדם:

אלך גוי", מצד גודל מעלתם של ישראל ש"נצבים גוי לפני ה' אלקיכם גוי"***. (62 ויומתק יותר – שהדחיה דר"ה מיום ראשון (לא אד"ו ראש) היא בזמן שאין מקדשים ע"פ הראיה אלא ע"פ החשבון, שהחשבון נעשה ע"י עבודת האדם, משא"כ (בהקדוש ע"פ) הראיה, שרואה מולד הלבנה ע"י הקב"ה. (63 בראשית-רבה פרשה ד, ו. זהר-חלקא יז, א. יח, א. ועוד.

הזאת תרד"ע (ספר-המאמרים תער"ב-תרע"ו עמוד רחצ ואילך). ועוד.

ולהעיר, שבלקו"ת שם מבאר שקאי על פנימיות וסתים שבתורה, שעל-ידה נעשה ההתקשרות דפנימיות וסתים שבישראל עם הפנימיות וסתים דקב"ה (נוסף על ההתקשרות דגליא שבישראל עם גליא דקב"ה ע"י גליא שבתורה). ועפ"ז יומתק ספר התניא, תושב"כ דתורת החסידות, "מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאד גוי" (כמו-שכתב רבנו הזקן בדף-השער), שבא בהמשך למ"ש לפני-זה "לא נפלאה היא ולא רחוקה היא", שעיקר החידוש בזה הוא בנוגע לפנימיות וסתים שבתורה, שנעשה (בפרט ע"י תורת החסידות) באפ"ן ד"קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשתו".

*** "דבהשתלשלות ה"ז בבחינת פלא ורחוק, אבל בנשמות-ישראל אין זה בבחינת פלא ורחוק", כיון ש"הם משרשים בעצמות אור-אין-סוף כו" (ספר-המאמרים תער"ב-תרע"ו שם).

ולא בחשבון⁶⁶, למעלה מעשר ספירות, ולמעלה מ"עשרה מאמרות" שכנגד העשר ספירות⁶⁷, ולמעלה גם מעשרת הדברות שבתורה הקשורים עם עשרה מאמרות⁶⁸, שבחינה זו נמשכת ומתגלה ע"י עבודתם של ישראל ב(למוד וקיום ה)תורה, כמרומז בפסוק⁶⁹ "אחד עשר יום מחורב", שבמ"ת ב"חורב" נתנו עשרת הדברות (דרגת התורה השייכת לעולם שנברא בעשרה מאמרות), ו"מחורב" (כשהולכים מחורב⁶⁰) מתחילה עבודתם של ישראל בתורה, להמשיך ולגלות (בתורה שירדה לעולם, ועל ידי זה גם בעולם) בחינת "אחד עשר", דרגת התורה כמו שהיא למעלה מהעולם, ועד כמו שהיא בעצמותו יתברך ("אנת הוא חד ולא בחשבון")⁶¹.

(56) תקוני-זהר בהקדמה (יז, א).

(57) ראה מדרש שמואל כאן (ד"ה והחסיד ז"ל – בסופו).

(58) כדרשת חז"ל על הפסוק "עשרה עשרה הכף בשקל

הקדש" (זהר-חלק ג יא, ס"ע-ב).

(59) דברים א, ב.

(60) וההתחלה בזה בחורב עצמו – כמארז"ל (שבת פח,

ב) "על כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה פרח נשמתו", היינו, שלאחרי התגלות עשרת הדברות (הקשורים עם עשרה מאמרות שבהם נברא העולם) ע"י הקב"ה, התחילה עבודתם של ישראל באפ"ן שלמעלה (המדידה והגבלה ד)עשר – "פרחה נשמתו" (אלא שהחזירה להם הקב"ה בטל שעתיד להחיות בו את המתים (שבת שם), כיון ששלימות העבודה היא באופן דנשמות בגופים דווקא, כמודגש בהציווי ד"אחרי מות שני בני אהרן" (שקורין ביוה"כ"פ) שהכניסה אל הקודש צ"ל באופן ד"נכנס בשלום ויצא בשלום" דווקא).

(61) ועפ"ז יש לבאר מ"ש בפרשת נצבים (ל, יא-יד) "לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא לא בשמים היא גוי ולא מעבר לים היא גוי" כי קרוב אליך הדבר וגו' – דלכאורה אינו מובן: מאי קא-משמע-לך – לאחרי מ"ת, ולמודה לבניי במשך ארבעים שנה – ש"לא בשמים היא"? ויש לומר, שהחידוש הוא (לא בנוגע לדרגת התורה ששייכת לעולם, אלא) בנוגע לדרגת התורה שלמעלה לגמרי מהעולם*, שאף שמצד עצמה "נפלאה היא" ו"רחוקה היא", "בשמים היא" ו"מעבר לים"**, מ"מ, "לא נפלאה היא ממך גוי" כי קרוב

(* ויתרה מזה – שקאי על מצות התשובה שהיא למעלה מהתורה (שלכן בכוחה לתקן ולהשלים החיסרון בתורה-ומצוות), מצד מעלתם העצמית של ישראל שהם למעלה מהתורה.

** פרטי הדרגות ד"נפלאה" ו"רחוקה", "בשמים" ו"מעבר לים" – ראה לקו"ת נצבים מה, ס"ע-ד ואילך. סוף-ד"ה כי המצוה

היינו, שע"י עבודתם של ישראל בלמוד וקיום התורה נמשכת ומתגלה (בתורה שירדה בעולם, ועל ידה גם בעולם) לא רק דרגת התורה השיכת לעולם (שלכן יש בה התחלקות דב' קוין), אלא גם דרגת התורה שלמעלה מהעולם, ועד לדרגת התורה כפי שהיא במהותו ועצמותו יתברך, אחדות הפשוטה שלמעלה מגדר התחלקות⁷¹.

ועפ"ז מובן שבהקביעות דר"ה (בסמיכות ליום ראשון, "תחלת מעשיך... יום ראשון", אבל לא ביום ראשון עצמו, אלא) ביום שני וביום שלישי (כ"ג), מודגש ענינו העיקרי של ר"ה (המלך) – החדוש שנעשה ע"י עבודת האדם בהוספה על שלמות הבריאה ע"י הקב"ה – שגם העולם מצ"ע (לא רק מצד הקב"ה כמו שהוא "יחיד בעולמו") שהוא באופן של מחלוקת "מסכים" עם אלקות, ולא רק עם דרגת האלקות שבערך העולם ("יחיד בעולמו", ע"ד "יחידו של עולם"), אלא גם דרגת האלקות שבאיך-ערוך לגמרי להעולם, ועד למעלה מגדר התחלקות (בחינת "אנת הוא חד ולא בחשבון").

ו. וענין זה מרמז גם בהסימן "פתבג המלך" בנוגע לקריאת התורה – "ב"ג המלך פת וילך", "שמחלקים נצבים וילך לשתיים", פרשת נצבים בשבת שלפני ר"ה, ופרשת וילך בשבת שובה:

בפרשת נצבים, "אתם נצבים גו' לפני ה' אלקיכם גו' לעברך בברית⁷² ה' אלקיך וגו'" – מדבר אודות מעמדם ומצבם של ישראל מצד מציאותם העצמית (להיותם בני אברהם יצחק ויעקב⁷³) כפי שנבראו

ה"מחלקת" דיום שני היא מפני ההעלם וההסתדר דמציאות העולם (עולם מלשון העלם⁶⁴) על אלקות, כי המעמד ומצב ד"יום אחד", ש"היה הקב"ה יחיד בעולמו", הוא מצד בורא העולם ("הקב"ה יחיד בעולמו" עולם שלו), אבל העולם (הנברא) מצד עצמו הוא במעמד ומצב של "מחלוקת" (שני); והחידוש דיום השלישי – שבטלה המחלקת ונעשה שלום בין העולם לאלקות באופן שהעולם גם מצד עצמו "מסכים" (כביכול) עם אלקות.

וענין זה נעשה ע"י עבודתם של ישראל בקיום התורה – ששניהם (ישראל ותורה) נקראים "שלישי", "אוריאל תליתי... לעם תליתי"⁶⁵, שלישי המכריע בין החולקים, עי"ז ש"כולל ב' הדעות ושניהם מסכימים לדעת המכריע"⁶⁶ – כמארו"ל שישראל נקראים "שולמית, אמה שעשתה שלום ביני ובין עולמי"⁶⁷, ע"י עבודתם בקיום התורה ש"נתנה לעשות שלום בעולם"⁶⁸.

ובעומק יותר:

הכוונה ב"מחלוקת" (דיום שני) היא גם (ובעיקר) ל"מחלוקת" דקדושה, ובלשון המשנה (בפרק חמישי דאבות⁶⁹ שלומדים בשבת שלפני ר"ה) "מחלקת שהיא לשם שמים (ש)סופה להתקיים... זו מחלוקת הלל ושמאי" – מחלוקת בתורה, מצד ההתחלקות (מחלוקת מלשון התחלקות) דב' קוין ימין ושמאל, חסד וגבורה, להקל או להחמיר⁷⁰;

והשלום (דיום שלישי) – נעשה ע"י המשכת והתגלות דרגא נעלית יותר בתורה שלמעלה מהתחלקות דב' קוין, ולכן כוללת שניהם ביחד,

71) ויש לומר, שענין זה יתגלה ב"תורה חדשה מאתי (דייקא) תצא" (ישעיה נא, ד. ויקרא-רבה פרשה-יג, ג) לעתיד לבוא, ואז תתקיים מחלוקת הלל ושמאי באופן שהלכה כשניהם (לאחרי התקופה הראשונה דימות המשיח שתהיה הלכה כב"ש), מצד דרגת התורה כפי שהיא בעצמותו יתברך, נמנע הנמנעות (נתבאר בארוכה בהתועדות).

72) "ברית והתקשרות כאלו נעשו לבשר אחד... ולכן נקראת בלשון כריתת ברית, כמ"ש אשר כרתו את העגל ויעברו בין בתריו, כלומר, להיות שניהם עוברים בתוך גוף אחד להיות לאחדים" (לקו"ת ר"פ נצבים).

73) כהמשך הפרשה "למען הקים אותך היום לו לעם גו' וכאשר נשבע לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב", ועד לסיים

64) לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.

65) שבת פח, א.

66) המשך תרס"ו עמוד תלה. וראה לקו"ש חלק-כא עמוד 111 ואילך. וש"נ.

67) שהש"ר ריש-פרשה-ז.

68) רמב"ם הלכות חנוכה בסופן (וראה לקו"ש חלק-ח עמוד 349 ואילך. וש"נ).

69) משנה יז.

70) ראה תניא בהקדמה. שם אגרת-הקדש סימן-יג. ובכ"מ.

העבודה (ע"י הקריאה דפרשת נצבים בפ"ע), תיגדל יותר הדגשת העילוי והשלמות שבעבודה (ע"י הקריאה דפרשת וילך בפ"ע).

ויומתק יותר דיוק הלשון בהסימן "ב"ג מלך פת וילך. . שמחלקים נצבים וילך לשתיים" – שהחלוקה לשתיים⁷⁹ (תוכנו של יום שני (הב' ד"בג") שנבראת בו מחלוקת), הפך האחדות ד"הקב"ה יחיד בעולמו", היא, כדי להדגיש את החבור האמיתי שביניהם (השלום דיום שלישי, ג' ד"בג") ע"י עבודת האדם, שע"י נעשה עילוי שבאין-ערוך לגמרי, "פת וילך", הליכה ("וילך") שהיא באופן של הבדלה ("פת") מהמעמד ומצב שלפני העבודה ("נצבים").

ז. ויש להוסיף, שהדגשת המעלה והשלמות שע"י עבודת האדם ("וילך") בהקריאה דפרשת וילך בשבת בפ"ע ("פת וילך") היא גם (ובעיקר) מצד תוכנו של השבת שלאחרי ר"ה ("פת וילך", שמחלק מפרשת נצבים שקורין בשבת שלפני ר"ה) – השבת שב"עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ"⁸⁰, שבת שובה:

בין ר"ה ליוה"כ (מבלי למנות ר"ה ויוה"כ פ"עצמם) ישנם שבעה ימים רצופים, כל שבעת ימי השבוע, כנגד שבעת ימי השבוע שבכל השנה כולה⁸¹, שבהם נעשה התקון והשלימות דשבעת ימי השבוע דשנה שעברה, וההכנה לשלימות העבודה דשבעת ימי השבוע דשנה החדשה – יום ראשון שבעשי"ת כנגד ימי ראשון דכל השנה, יום שני כנגד ימי שני שבכל השנה, וכיו"ב בשאר ימי השבוע שבעשי"ת, כולל שבת שובה, כנגד השבתות דכל השנה⁸².

וכיוון ששבת שובה כולל כל השבתות דכל השנה כולה, מודגש בו ביותר תוכנו וענינו של

ע"י הקב"ה (לפני העבודה⁷⁴), כמודגש גם בהתחלת וראש הפרשה בתיבת "אתם", שמדגישים לכל לראש עצם מציאותם של ישראל, ולאח"ז באים פרטי הענינים ד"נצבים היום כלכם וגו'".

ובפרשת וילך, "וילך משה גו' בן מאה ועשרים שנה אנכי היום" – מדבר אודות מעמדו ומצבו של משה רבנו בגמר ושלמות עבודתו, ודוגמתו גם בנוגע לשלמות עבודתו של כאו"א מישראל מצד ניצוץ משה שבו⁷⁵.

והעילוי שנתווסף ע"י העבודה לגבי המעמד ומצב שלפני העבודה מודגש בשם הפרשה (שמורה על תוכנה⁷⁶) – "וילך" – שע"י נעשית הליכה אמיתית שהיא באין-ערוך⁷⁷ לגבי המעמד ומצב ד"נצבים"⁷⁸.

וכל זה מודגש יותר כשקורין פרשת נצבים בפ"ע ופרשת וילך בפ"ע (כשר"ה חל ביום ב' וביום ג'), כי, ככל שתיגדל הדגשת מעלתם של ישראל לפני

וחותם הפרשה, "לשבת על האדמה אשר נשבע ה' לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם".

(74) ולכן עושים כריתת ברית על העבודה דקיום התומ"צ (כמבאר בפרטיות בהמשך הפרשה), כולל גם ההודעה ש"לא נפלאה היא גו' לא בשמים היא גו' כי קרוב אליך הדבר מאד גו'" (ל, יא-יד), והדגשת ענין הבחירה, "ראה נתתי לפניך וגו' ובחרת בחיים" (שם, טו-יט).

(75) ראה תניא ריש-פרק-מב.

(76) ראה לקו"ש חלק-ה עמוד 57 ואילך. וש"נ.

(77) ויש לומר, שהעילוי ד"וילך" (ע"י עבודת האדם) הוא גם ביחס למעמד ומצב דבנ"י כפי שנחלקים לעשר סוגים, "אתם נצבים גו' ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציץ עד שאב מימך", כנגד עשר ספירות שמהם נשתלשלו עשרה מאמרות, דרגת האלקות שבערך לעולם – כי, ע"י העבודה נעשית ההליכה ("וילך") לבחינת "אחד עשר" שלמעלה מעשר ספירות, "אנת הוא חד ולא בחושבן" (כנ"ל סעיף-ד), ודוגמתו בישראל שמתאחדים לאחדים כאחד באופן שלמעלה מהתחלקות לעשר סוגים, כמודגש במצות הקהל שבפרשת וילך.

(78) ולהעיר, ש"נצבים" רומז גם על מעמד ומצב הנשמה קודם ירידתה למטה, כמ"ש (מלכים-א יז, א) "חי ה' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו" ("נצבים גו' לפני ה' אלקיכם"), וע"י ירידתה ועבודתה למטה נעשית בבחינת "מהלך" ("וילך משה"), כמ"ש (זכריה ג, ז) "ונתתי לך מהלכים" (ראה תורה-אור סוף-פרשת וישב. ובכ"מ).

(79) להעיר, שנצבים וילך היא פרשה אחת שנחלקת לשתיים, דלא כשאר פרשיות מחוברות שמחברים שתי פרשיות נפרדות (ראה לקו"ש חלק-יט עמוד 298. וש"נ).

(80) ר"ה יח, א. וש"נ.

(81) ראה סדור האריז"ל במקומו.

(82) ומודגש ביותר כששבת שובה חל בפרשת וילך – דיש לומר, ש"וילך" רומז על ההליכה וההמשכה מיום השבת שמנה מתברכין כלהו יומין על כל ימי השבוע בכל השנה כלה.

במחשבה תחלה⁹⁰, והשבת שלאחרי ר"ה, שבת שובה (פרשת וילך), היא ע"ד ובדוגמת השבת שלאחרי גמר הבריאה בששת ימי המעשה, העליה לבחינת המחשבה לאחרי גמר ושלמות המעשה.

ח. ויש לבאר גם הרמז בסימן "פתבג המלך" (סימן לזכרון חלקת הפרשיות בהתאם לקביעות השנה, "ב"ג המלך פת וילך") – דכיוון שכל עניני התורה הם בתכלית הדיוק, מוכן, שבסימנים שבתורה שנקבעו ע"י גדולי ישראל לתועלת הזכרון יש גם תוכן בפ"ע⁹¹:

"פתבג⁹² המלך" – הוא שם מאכל המלך בלשון כשדים⁹³, ובלשון הכתוב⁹⁴ "וימן להם המלך דבר יום ביומו מפתבג המלך ומיין משתיו" (מן היין אשר ישתה הוא⁹⁴), היינו, שבר"ה (שנקרא "המלך") מזמין הקב"ה (מלכו של עולם) לכאו"א מישראל כל צרכיו (שנקראים⁹⁵ "מאכל⁹⁶") על כל השנה כולה ("דבר יום ביומו") בתכלית ההרחבה, משלחן המלך!

וענין זה הוא בהדגשה יתירה בהקביעות דר"ה ביום ב' וביום ג', "ב"ג המלך פת וילך". שמחלקים נצבים וילך לשתיים" (שעל זה רומז הסימן "פתבג המלך") – שבוזה מרומז ש"וימן להם המלך דבר יום ביומו מפתבג המלך" צ"ל וישנו מצד עצם מציאותם של ישראל (נצבים) גם לולי עבודתם (פת וילך, שמפרידים וילך מנצבים), וכפס"ד המשנה⁹⁷ בנוגע לחיוב בעה"ב לפועלים: "אפילו אם אתה עושה להן כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם

יום השבת – גמר ושלמות העבודה – כמ"ש⁸³ "ויכלו השמים והארץ גו' וישבות ביום השביעי גו'", ש"עולה החיות שנמשך בששת ימי המעשה בעשרה מאמרות שנברא העולם (בחינת דבור) לבחינת המחשבה⁸⁴. ולכן שבת אותיות תשב⁸⁵, שענין שבת וענין תשובה הכל אחד, דהיינו חזרת הדברים למקורן ושרשן⁸⁶, ובלשון הכתוב⁸⁷ "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", היינו, שנמצאים בעוה"ז, נשמות בגופים (בכל התוקף דבריאות הגוף⁸⁸) לאורך ימים ושנים טובות ועד לחיים נצחיים, במעמד ומצב הכי נעלה, כמו לפני הירידה למטה ("תשוב אל האלקים אשר נתנה"), ובאפן נעלה יותר באין-ערוך ("וילך"), כיוון שישנו העילוי דגמר ושלימות כל העבודה.

ועפ"ז יש לומר, שהשבת שלפני ר"ה (פרשת נצבים) היא ע"ד ובדוגמת השבת שלפני התחלת הבריאה⁸⁹, ושייכת להבריאה, כפי שהבריאה היא בבחינת המחשבה שלפני המעשה, "סוף מעשה

ומזה מוכן שבשבת שובה (ובפרט כשחל בפרשת וילך) צריכים לקבל החלטות טובות בנוגע להשבתות דכל השנה – הן בנוגע להקלה קהלות בשבת, והן בנוגע לנתינת צרכי השבת (וכל השבוע) לכל מי שזקוק לכך באפן של הרחבה ותענוג, בשר שמן ויין ישן (וכמודגש בר"ה: "אכלו משמנים ושתו ממתקים"), מעין ודוגמא והכנה להסעודה דלוייתן ושור הבר ויין המשמר לעתיד לבוא.

(83) בראשית ב, א"ב.

(84) ויש לומר, שהעליה היא גם מבחינת "עשרה מאמרות" לבחינת "אחד עשר" ("אנת הוא חד ולא בחשבן"), כמודגש בכך ששבת שובה הוא למעלה מכל ה"עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ" (כולל גם ר"ה ויוה"כ"פ), כיון שבו נעשה העילוי והשלימות ("ויכלו") דר"ה, וממנו מתברך יוה"כ"פ. ועדין-צ"ע.

(85) ובהדגשה יתירה ב"שבת שובה" (שכנגד השבתות דכל השנה) – שנקרא בשם "שבת שובה" (ובהדגשה יתירה בקביעות שנה זו – שבא לאחרי שתי שבתות דסליחות).

(86) לקו"ת דרושים לשבת שובה סו, ג.

(87) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו.

(88) ובלשון פרש"י בר"פ וילך: "יכל שתשש כוחו ת"ל לא כהתה עינו ולא נס לחו".

(89) פרדס שער ד (שער עצמות וכלים) פרק-ז. תורת העולה (להרמ"א) חלק-ג פרק-נט. פרוש חכמוני (לרבי שבתאי דונולו) לספר יצירה פ"ד משנה-ד.

(90) פיוט "לכה דודי".

(91) דוגמא לדבר: באור הסימן יע"ל קג"ם – ראה תורת לוי-יצחק עמוד קלט. ועוד.

(92) הביאור ד"פתבג" ע"ד הקבלה – ראה לקוטי לוי-יצחק לזהר-חלק-ב עמוד פט (ויש לקשר עם המבואר כאן. ואכ"מ).

(93) פרש"י דניאל א, ה. ובפרוש הרס"ג: "ממטעמי לחם מאכל המלך בגימטריא פת בג".

(94) מצודת-דוד עה"פ.

(95) ראה סנהדרין לח, א ובפרש"י.

(96) ואולי י"ל בפרשיות יותר: פת – דברים המוכרחים, ויין – דברים של תענוג.

(97) בבא-מציעא ריש-פרק-ז.

בהקביעות דר"ה ביום שני (ב'), מודגשת גם בהקביעות דחשוון וכסלו ששניהם שלמים (ש'), ובהקביעות דר"ח ניסן וחג הפסח ביום השבת (ז'), השלימות ד"שבע שבתות תמימות" – כי, ב' עניני שלימות שבקביעות השנה מתאימים להשלימות שמצד הבריאה והשלימות היתרה שע"י עבודת האדם: השלימות דחשוון וכסלו (כתוצאה מקבוץ שעות וימים מפני החלקים (תשצ"ג חלקים) שיש בכל חודש וחודש יותר על חצי היום¹⁰⁸) – שלימות שמצד הבריאה, והשלימות ד"שבע שבתות תמימות" (שלימות בקיום המצווה דספירת העומר) – שלימות בעבודת האדם (הקשורה ופועלת שלימות נעלית יותר לגבי שלימות הבריאה, תמימות כימי בראשית¹³).

ויש לומר, שענין זה מודגש גם בהשלימות דשנת העבור, "שנה תמימה" – שאף שמצד הבריאה יתירה שנת החמה על שנת הלבנה קרוב מאחד עשר יום¹⁰⁹, מ"מ, "מוסיפין חדש אחד ועושין אותה השנה שלשה עשר חדש והיא הנקראת שנה מעוברת"¹¹⁰, הוספה שנעשית ע"י ב"ד של מטה¹¹¹, ולצורך עבודתם של ישראל, "מפני זמן האביב כדי שיהא הפסח באותו זמן, שנאמר שמור את חדש האביב שיהיה חדש זה בזמן האביב"¹¹².

י. ובכל זה נתווסף הדגשה יתירה בשנה זו – שנת

ה'תשנ"ב:

הולך ומתקבל ע"י בנ"א הר"ת שנקבע ע"י בני ישראל למנין השנה – שד' אותיות הראשונים (ה'תש"נ) הם ר"ת "היה תהא שנת נפלאות" (בהוספה על שנת נסים), והאות החמישית¹¹³ (ב') היא ר"ת

שהם בני אברהם יצחק ויעקב, ו"מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל"⁹⁸, "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות"⁹⁹, שהקב"ה צריך לתן ונותן לכאו"א מישראל "כסעודת שלמה בשעתו", לא רק "די מחסרו אשר יחסר לו"¹⁰⁰, שכולל גם "סוס"¹⁰¹ לרכב עליו ועבר לרוץ לפניו¹⁰², אלא גם "לעשרו", ועד להעשירות דשלמה בשעתו!

ומזה מובן גם בנוגע להדין ומשפט דר"ה שאין מקום לטענה של "משמאילים"¹⁰³ – כי, השקו"ט שבין "מימינים" ל"משמאילים" אינה אלא בנוגע לענין העבודה, אלא, מצד עצם מציאותם של ישראל בוודאי ובוודאי שלכל הדעות הפס"ד הוא שצ"ל ההנהגה באופן ד"וימן להם המלך דבר יום ביומו מפתג המלך", ובפרט שגם בנוגע לענין העבודה בוודאי שרבו המזכין, כיון ש"כל ישראל בחזקת כשרות"¹⁰⁴, ובפרט לאחרי עבודת התשובה דחדש אלול וימי הסליחות באופן ש"זדונות נעשו לו כזכיות"¹⁰⁵, ועד לזכיות ממש, ובוודאי ש"נכתבין ונחתמין (בספרן של צדיקים גמורים) לאלתר לחיים"¹⁰⁶, לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ט. עפ"ז יש לבאר גם הקשר והשייכות לקביעות

השנה – בש"ז¹⁰⁷:

מעלת השלימות שע"י עבודת האדם בהוספה על השלימות שמצד הבריאה עצמה שמודגשת

(98) תהלים קמז, יט.

(99) שמות-רבה פרשה-ל, ט.

(100) פרשת ראה טו, ח.

(101) כתובות סז, ב. הובא בפרש"י עה"פ.

(102) ועד להנהגת המלכות באפן ד"חמשים איש רצים לפניו" (שמואל-ב טו, א. מלכים-א א, ה).

(103) ראה תנחומא שמות יח. משפטים טו. ועוד.

(104) רמב"ם הלכות קדוש-החודש פ"ב הלכה-ב.

(105) יומא פו, ב.

(106) ר"ה טז, ב.

(107) ואולי י"ל לחדודי: ב' ש' הם כמו ב' ג' (ב"ג המלך),

התחלקות (ב') ושלום (ג'), החידוש שע"י עבודת האדם, וז' רומז על העליה שלאחרי שלימות העבודה, ענינו של יום השבת (כנ"ל סעיף-ז).

(108) רמב"ם שם פרק-ח הלכה-ג.

(109) ויומתק הרמז בדיוק הלשון "קרוב מאחד עשר יום" – שע"י עבודתם של ישראל (שמודגשת בעבור השנה) ממשיכים ומגלים בחינת "אחד עשר" (כנ"ל סעיף-ד).

(110) רמב"ם שם פ"א הלכה-ב.

(111) ועל ידם נקבע גם בכ"ד של מעלה, כמארז"ל שהקב"ה אומר למלאכי השרת "אני ואתם נלך אצל ב"ד של מטה כו'" (דברים-רבה פרשה-ב, יד. וראה שמות-רבה פרשה-טו, ב).

(112) רמב"ם שם ריש-פ"ד.

(113) להעיר מהעילוי ד"חמישית לפרעה", "דאתפריעו

"בכל" ¹²⁴ (ובפרט "בכל מכל כל") – כולל כל עניני טובה ושלמות האפשריים, כמובן ממארוז ¹²⁵ "שלשה הטעמן הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא, אלו הן, אברהם יצחק ויעקב, אברהם דכתיב בה בכל ("וה' ברך את אברהם בכל" ¹²⁶), יצחק דכתיב בה מכל ("ואכל מכל" ¹²⁷), יעקב דכתיב בה כל ("וכי יש לי כל" ¹²⁸), היינו, ש"כל" מורה ש"לא חסרו שום טובה" ¹²⁹, הן השלימות שמצד הבריאה, והן ובעיקר השלימות היתירה שע"י עבודת האדם, ועד להשלימות דסיום וגמר כל העבודה ("מעין העולם הבא") בעוה"ז ¹³⁰, וענין זה נמשך מאברהם יצחק ויעקב לכאו"א מישראל.

"בינה", ובפרט בשייכות ל"נפלאות" ("נפלאות בינה"), "נו"ן פלאות ¹³¹ – מורה על הגילוי דשער הנו"ן דבינה בסיום וגמר העבודה בתכלית השלימות, כפי שמצינו במשה רבנו שבגמר וסיום עבודתו (כש"וילך משה גו' בן מאה ועשרים שנה אנכי היום" ¹³²) נתעלה ל"הר נבו", "נו"ן ¹³³ בו" ¹³⁴, באין-ערוך לשלימות הבריאה באופן ד"חמישים . . חסר אחת" ¹³⁵.

יא. ויש להוסיף, שהשלימות דהגאולה מודגשת גם בקביעות השנה:

(124) להעיר לחדודי ש"בכל" בגימטריא ו'ב, שכולל כל הר"ת האמורים: נפלאות בה, נפלאות בכל, נפלאות בינה.
 (125) בבא-בתרא טז, ס"ע-ב ואילך.
 (126) חיי שרה כד, א.
 (127) תולדות כז, לג.
 (128) וישלח לג, יא.
 (129) פרש"י בבא-בתרא שם.
 (130) ע"ד המבואר לעיל (סעיף-ז) בנוגע לשבת פרשת וילך, שבת שובה.
 (131) זהר-חלקא רסא, ב.
 (132) ר"פ וילך.
 (133) ספר הלקוטים להאריז"ל ואתחנן (ג, כו) – הובא בשל"ה חלק תושב"כ פרשת ואתחנן (שסט, א) בשם הרב-חיים-וויטאל. ש"ך עה"ת עה"פ (בשם מצאתי כתוב). וראה בארוכה לקו"ת במדבר יב, א ואילך (בשם המגיד). ועוד.
 (134) ויש לומר, שזהו גם פרוש הר"ת דשנת (תש)נ"ב – נו"ן בו.
 (135) ועד"ז בסיום העבודה ד"שבע שבתות תמימת תהיינה", מ"ט ימים דספה"ע – שביום החמישים באים להעלוי דשער הנו"ן (ראה לקו"ת שם. ובכ"מ).

"בה", שה"נפלאות" אינם ענין פרטי בהשנה, אלא הם ענינה של השנה, וגם ר"ת "בכל", ש"הנפלאות" הם בכל הענינים כולם ¹¹⁴, "בכל מכל כל" ¹¹⁵, וגם ר"ת בינה, ש"הנפלאות" הם באופן של "רחובות הנהר" ¹¹⁶.

והענין בזה:

"נפלאות" – קאי (בעיקר) על הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כלשון הכתוב ¹¹⁷ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שבה יראו ("אראנו") בפעל ובגלוי השלימות שנפעלה ע"י מעשינו ועבודתנו במשך שית אלפי שנין דהוי עלמא בהוספה על השלימות שבהתחלת הבריאה, שנוסף על השלימות ד"עולם על מלואו נברא" ¹¹⁸, "אלה תולדות (מלא) השמים והארץ בהבראם" ¹¹⁹, תהיה השלימות ד"אלה תולדות (מלא) פרץ" ¹²⁰, באופן של פריצת גדר, "פרצת עליך פרץ" ¹²¹, "זה משיח, שנאמר ¹²² עלה הפורץ לפניהם" ¹²³.

ואתגליין מנה כל נהורין", דרגא החמישית שלמעלה מסדר השתלשלות שמתחלק בכללות לדי' עולמות (ראה לקו"ת סוף-פרשת פינחס. ובכ"מ) – ע"ד ובדוגמת העלוי ד"אחד עשר" שלמעלה מסדר השתלשלות דעשר ספירות.

(114) ולהעיר, שאות ב' היא אות השמוש בנוגע לכל הענינים כולם, ורומז שהשנה היא מבורכת בכל הענינים כולם, שמתחילים באחת מאותיות הא"ב: באורה, בברכה, בגדלות, בדיצה, בהוד והדר, בועד טוב, בזכיות גדולות, בחיים טובים וארכים, בטוב הנראה והנגלה, ביעוד טוב, בכל, "בכל מכל כל", וכו' – בכל הענינים באותיות עד אות תי"ו, בתהלות ותשבחות על נפלאות הגאולה האמיתית והשלימה.
 (115) כהנוסח בסוף ברכת המזון* – "כמו שברך את אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל כן יברך אותנו כלנו יחד".

(116) ראה לקו"ת דרושי שמיני-עצרת פח, ד. ובכ"מ.
 (117) מיכה ז, טו.
 (118) ראה בראשית-רבה פרשה-יב, ו. פרשה-יג, ג. פרשה-יד, ז.
 (119) בראשית ב, ד.
 (120) רות ד, יח.
 (121) וישב לח, כט.
 (122) מיכה ב, יג.
 (123) אגדת בראשית סוף-פרק-סג. וראה בראשית-רבה סוף-פרשה-פה ובפרש"י.

(* בברכה רביעית, שרומזת על הגאולה הרביעית.

חדש¹⁴³, לשון זכר, בגאולה האמיתית והשלימה שאין אחריה גלות¹⁴⁴.

הקביעות דחשוון וכסלו ששניהם מלאים, "חדשיה שלמים" (ש') – ששלימות החדשים מורה על השלימות דישראל¹⁴⁵ ש"דומין ללבנה" ו"מונין ללבנה"¹⁴⁶, ו"עתידים להתחדש כמותה"¹⁴⁷, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י "דוד מלך ישראל חי וקיים"¹⁴⁸, דוד מלכא משיחא.

[ויש להוסיף, שגם השלימות דשנת העיבור קשורה עם הגאולה – השוואת שנת הלבנה לשנת החמה, שרומז על המעמד ומצב דלעתיד לבוא ש"יהיה אור הלבנה כאור החמה כאור שבעת ימי בראשית"¹⁴⁹].

והקביעות דחג הפסח ביום השבת (ז'), שהשבתות (דספה"ע) הן תמימות כימי בראשית – שתכלית השלימות ד"שבע שבתות תמימת תהיינה" היא ע"י הקרבת העומר ושתי הלחם כביהמ"ק השלישי.

יב. ויה"ר שבבואנו מסיומה של שנת אראנו נפלאות, ובהיכנסנו לשנת נפלאות בה, נפלאות בכל, נפלאות בינה, תבוא בפועל ממש ותיכף ומיד ממש הגאולה האמיתית והשלימה, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

כ"ק מו"ח אדמו"ר, אדמו"ר מהורש"ב, אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר הצמח צדק*, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הזקן, המגיד והבעש"ט], דיש לומר, שנגונים אלו הם הכנה לנגון דשירה העשירית.

* להעיר, שערב ר"ה הוא יום הולדתו, ומזלו גובר, כולל ובמיוחד בנוגע לענין הגאולה המודגש בב' שמותיו, "צמח" ו"צדק", שמתיו של משיח.

(143) ישעיה מב, י"ד. ועוד.

(144) מכילתא בשלח טו, א. ועוד.

(145) ולהעיר, שכשחשוון וכסלו מלאים ישנם שלושה חודשים מלאים זה לאחר זה (תשרי (שלעולם מלא) חשוון וכסלו) – "חזקה" בהשלמות דישראל שדומין ללבנה.

(146) ראה סוכה כט, א. בראשית-רבה פרשה-ו, ג. אוה"ת בראשית ד, ס"ע-ב ואילך. ועוד.

(147) ברכת קדוש לבנה (מסנהדרין מב, א).

(148) שם (מר"ה כה, א).

(149) שם (ע"פ ישעיה ל, כו).

הקביעות דר"ה ביום ב' (וג'), "ב"ג המלך פת וילך" – שגמר ושלמות העבודה דשבת שובכה¹³⁶ הוא בפרשת וילך, שכולל גם ובעיקר ההליכה שבגמר ושלמות כל העבודה כילה, שכל בני"ב באים ושבים לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש ולבית המקדש, כמ"ש¹³⁷ "ילכו מחיל"¹³⁸ אל חיל יראה אל אלקים בציון", ובלשון הכתוב בפרשת וילך "בבוא¹³⁹ כל ישראל ("הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגו'")¹⁴⁰ לראות את פני ה' אלקיך גו'"¹⁴¹, ועד לסיום וחזרתם הפרשה ב"דברי השירה הזאת עד תמם", שרומז גם לשלימות השירה (מלשון תמים) דלעתיד לבוא (שירה עשירית¹⁴²), "שירו לה' שיר

(136) להעיר, שבקביעות זו (ב"ג המלך) בא שבת שובכה לאחר שתי שבתות דסליחות, שבזה מודגש ביותר ענין הגאולה – הן מצד כללות ענין השבת, שהוא מעין ודגמת "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים" (תמיד בסופה), הן מצד שתי שבתות*, ש"אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד הן נגאלים" (שבת קיח, ב), והן מצד שתי שבתות דסליחות, ענין התשובה (ובפרט תשובה עילאה), ש"הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין" (רמב"ם הלכות תשובה פרק-ז הלכה-ה).

(137) תהלים פד, ח.

(138) להעיר, ש"חיל" בגימטריא מ"ח, די"ל שרומז למספר השעות דב' ימי ר"ה ("יומא אריכתא"), בגימטריא כדכד – ראה לקו"ת ד"ה ושמתי כדכד (פרשת ראה כד, ד ואילך). ועוד.

(139) לא, יא.

(140) שם, יב.

(141) ומודגש גם בהפטורה דשבת שובכה – "שובה ישראל עד הוי' אלקיך", וידוע הפירוש בזה, שהתשובה היא עד שהוי' נעשה אלקיך (ראה לקו"ת דרושים לשבת שובכה סה, א. ובכ"מ), וענין זה הוא בשלימות כביהמ"ק, "בבוא כל ישראל לראות את פני הוי' אלקיך", וכשם שבא לראות כך בא לראות, שרואה בגלוי "פני הוי' אלקיך", שהוי' נעשה אלקיך; והמשך ההפטורה "ונשלמה פרים שפתינו", אשר, השלימות האמיתית בזה היא ע"י הקרבת הפרים (מבחר שבקרבת) על-גבי המזבח שבביהמ"ק.

(142) להעיר מהמהנהג בר"ה לנגן נגוני רבותינו נשיאינו בהזכרת שמותיהם ונמתחיל מהקרוב אלינו – נשיא דורנו,

* נוסף על השייכות דכפל (שתי שבתות) להגאולה (ראה ילקוט-שמעוני ר"פ לך לך), ועאכו"כ כפל דשבת (שכל עסקא דשבתא כפול), שמצ"ע שייך לגאולה.

הקב"ה הבטחתו "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול"¹⁵⁶, ולא רק בלשון עתיד, אלא בלשון הווה, ועד בלשון עבר, שכבר היתה התקיעה בשופר גדול, ותיכף ומיד "נפטרינן לבתיהם לשלום"¹⁵⁷, לבית האמיתי דכאו"א מישראל – בית המקדש השלישי בגאולה השלישית ("יחיינו מימים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו"¹⁵⁸), ובביהמ"ק עצמו – בכל שלש הקדושות שבו¹⁵⁹, ובפרט בקודש הקודשים¹⁶⁰.

ועוד והוא העיקר – שכן תהיה לנו בפר"מ, ויתירה מזה, שכבר היתה לנו, בלשון עבר, ובפרט ע"פ הפתגם הידוע של רבותינו נשיאינו ע"ד הפירסום דביאת המשיח בעתונים¹⁶¹, כפי שנתקיים בפועל ממש בתקופה האחרונה שנתפרסם בכ"כ עיתונים בעולם כולו (ויש להוסיף ולפרסם עוד יותר) ש"הנה זה (המלך המשיח) בא"¹⁶², ותיכף – כבר בא – בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, ובגלוי לעיני כל באי עולם, ועאכו"כ "לעיני כל ישראל"¹⁶³, ותיכף ומיד ממש.

(156) ישעיה כז, יג.

(157) סידור אדמו"ר-הזקן במקומו.

(158) הושע ו, ב. – וקאי על ביהמ"ק השלישי (בגאולה השלישית) שלאחרי (וכולל) שתי בתי מקדשות שלפניו (פרש"י שם). ולהעיר, ש"יחיינו מימים" רומז גם על ב' ימים דר"ה, ו"ביום השלישי" רומז על צום גדליה* (חדא"ג מהרש"א לר"ה יח, ב), וע"פ הידוע שב' פרושים בפסוק אחד שיכים זה-לזה, מודגשת יותר השייכות דר"ה לביהמ"ק השלישי וגאולה השלישית.

(159) רמב"ם הלכות בית-הבכירה פ"א הלכה-ה.

(160) שכולל ג' קדושות: קודשים (לשון רבים) – ב' דרגות, וקודש (הקודשים) – דרגא שלישית (ראה לקו"ת פקודי ה, א. ובכ"מ).

(161) ראה סה"ש תורת שלום עמוד 12: "דער רבי (אדמו"ר הזקן) האט געזאגט אז משיח וועט שטיין אין גאזעטען. . . אלע אידען וועלען זיין פארטיג צו ביאת המשיח גלייך ווי עס שטייט אין גאזעטען אז ער גייט".

(162) שה"ש ב, ח. ובשה"ר עה"פ.

(163) סיום וחזרת פרשת ברכה.

* וגם על יוהכ"פ (לקו"ת דרושי ר"ה סג, ס"ע-ב. וראה בארוכה שיחת צום גדליה תנש"א (סה"ש תנש"א חלק-א עמוד 20).

ובלשון הכתוב בפרשת נצבים שקורינ לעולם בשבת שלפני ר"ה: "ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו'"¹⁵⁰, וכמודגש במיוחד בהר"ת ד"נפלאות בכל", "בכל מכל כל", ש"בכל מכל כל" בגימטריא "קבץ"¹⁵¹ – בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר בתפלת חנה¹⁵² (שמפטרינן ביום א' דר"ה) "ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו"¹⁵³.

ובלשון התפילה בסיום ברכת שופרות (שבה מסיימים וחזותמים ג' הברכות דמלכות זכרונות ושופרות¹⁵⁴): "תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גליותינו", אשר, לאחרי עבודתם של ישראל בתקיעת שופר¹⁵⁵ (ובפרט בב' הימים דר"ה) מקיים

(150) ל, ג.

(151) ראה חרושי חתם-סופר לבבא-בתרא שם.

(152) להעיר מהשייכות לבעלת היארציט דו' בתשרי (שחל בשבת שובה*), ששמה חנה, ר"ת חלה נדה הדלקת הנר** (מגלה עמוקות עה"ת פרשת שלח (יז, ד) – בשם הגהות מימוניות), ג' המצוות (שעליהם עומד כל בית ישראל) שנתנו לנשי ישראל, שבזכותן נגאלו ישראל ממצרים ובזכותן עתידין להגאל (סוטה יא, ב. ילקוט-שמעוני רות רמז תרו (בסופו)).

(153) שמואל-א ב, יו"ד.

(154) כמודגש גם בלשון חז"ל "אמרו לפני בר"ה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות כו' זכרונות כו' ובמה בשופר", ואחד הפרושים בזה, ש"במה בשופר" קאי (לא רק על תק"ש, אלא) גם על פסוקי שופרות, היינו, שהענין דמלכיות וזכרונות נעשה (גם) ע"י פסוקי שופרות (ראה בארוכה לקו"ש חלק לד עמוד 180 ואילך. וש"נ).

(155) להעיר ולהדגיש מהסיום בדא"ח (דלכאורה צ"ע השייכות ובפרט בתור חותם) בסידור (עם דא"ח) שער התקיעות בסופו: "ולא יתארך זמן ברורים כ"כ ויבוא משיח במהרה-בימינו אמן ודי-למבינ".

* כהקביעות בשנת ההסתלקות (תשכ"ה) שו' תשרי חל בשבת שובה פרשת וילך. – ולהעיר מהשייכות (א) לשבת שובה – "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", (ב) ולפרשת וילך – "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום", "היום מלאו ימי ושנותי".

** להעיר מהשייכות לר"ה, יום ברוא אדה"ר – שהוא חלתו דמו ונרו של עולם, אשר, התקון והשלימות בג' ענינים אלו (לאחרי החסרון שנעשה ע"י חטא עץ-הדעת) נעשה ע"י עבודתן של נשי ישראל בקיום ג' מצוות אלו (ירושלמי שבת פ"ב הלכה-ו. ועוד).

שער הלכה

תצה איזה מלאכות אסורים ביום טוב ובו מ"ו סעיפים:

א ששת ימים אלו שהן ראשון ושביעי של פסח וחג השבועות וראש השנה וראשון ושמניני של חג הסוכות הן הנקראים ימים טובים. וכל העושה מלאכת עבודה באחד מהן הרי זה לוקה מן התורה שנאמר כל מלאכת עבודה לא תעשו. וכל השוכת בהן ממלאכת עבודה הרי זה קיים מצות עשה שהרי נאמר בהן שבתון כלומר שבות:

בסימן זה נלמד (באופן כללי) שלושה סוגיות:
א. איסורי תורה ביום טוב (א-ה). ב. גזירות מדרבנן וטעמיהם (ה-יב). ג. איסור מוקצה ביום טוב (יג-טו).

בסעיפים הבאים לקמן, נלמד על ג' סוגי מלאכות:
א. מלאכת עבודה – מלאכות שלגמרי לא קשורות לאוכל. ב. מלאכות הנעשות באוכל. ג. מלאכות שהם מכשירי אוכל (אך לא נעשות באוכל (ממש).

ב ומהו מלאכת עבודה כל מלאכה שאינה נעשית באוכל או משקה ואין במלאכה זו צורך לאכילה ושתייה כגון שכבה את הנר או שבנה או שחפר וכל כיוצא באלו אבל כל מלאכה הנעשית באוכל או במשקה כגון הקצירה והדישה והעימור והזרייה והברירה והמחינה וההרקדה והלישה והאפייה והשחיטה והבישול והבצירה והסחיטה והצידה וההוצאה מרשות לרשות כל אלו כיון שהן נעשין בגוף האוכל ומשקה וכשאדם נהנה מהאוכל ומשקה הרי נהנה מגוף המלאכה עצמה (הנעשית לצורך אכילה או לשאר צורך יו"ט כמו שיתבאר) לפיכך נקראין כל מלאכות אלו וכיוצא בהן מלאכת אוכל נפש שהתורה התירה לעשותה לצורך אכילת יו"ט שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם.

וכן ההבערה אף על פי שאינה נעשית בגוף האוכל אף אם היא לצורך אכילה שהרי הוא מבעיר אש בעצים ומבשל עליהם מכל מקום כיון שהיא מתקנת את האוכל שהרי ענין ההבערה הוא הוצאת האש או שמרבה האש וגוף האש זו שהוציא או שהרבה היא המתקנת ומבשלת את האוכל הרי גם היא בכלל מלאכת אוכל נפש:

ג וקבלו חכמים שכל מלאכות אוכל נפש מתוך שהתירה התורה לעשותן לצורך אכילת יו"ט הותרו לגמרי אפילו שלא לצורך אכילת יו"ט ובלבד שיהא בהן קצת צורך יו"ט אף על פי שאינו צורך אכילה אלא צורך הנאת הגוף או צורך מצוה עוברת שזמנה בו ביום שהיא ג"כ כהנאת הגוף לענין זה והוא שתהא הנאת הגוף זו שוה לכל נפש אדם מישראל כמו שיתבאר בס' תקי"א ותקי"ב:

ד כמה דברים אמורים כשגופו נהנה מגוף המלאכה עצמה הנעשית לצורך יו"ט כגון שמוציא חפציו מרשות היחיד לרשות הרבים שהוא צריך להשתמש בהן ברשות הרבים וכן המדליק את הנר כדי להשתמש לאורו תשמישים הצריכים לו בו ביום אף על פי שאין בהם צורך אכילה וכל כיוצא בזה. אבל אם אין גופו נהנה ביו"ט מגוף המלאכה עצמה אלא מדבר שנתקן ונתכשר להנאת האדם ע"י עשיית המלאכה כגון שמתקן שפוד לצלות בו שאין גופו נהנה מגוף השפוד אלא מהצלי שנצלה בו או שמבקע קורה לעצים דקים מאד להצית בהם האור תחת קדירתו שאין גופו נהנה מגוף העצים שנעשה בהם מלאכה אלא מהתבשיל שנתבשל על ידי מלאכה זו כל אלו וכיוצא בהן אף על פי שעושה אותן לצורך אכילת יום טוב מכל מקום כיון שאין המלאכה נעשית בגוף האוכל נפש אלא בדבר המכשירו לאכילה הרי הן נקראין מכשירי אוכל נפש שאסור לעשותן ביום טוב מן התורה אפילו אם הוא בענין שאם לא כן יפסיד אכילתו לגמרי ויתענה ביום טוב שנאמר הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשיריו.

כמה דברים אמורים במכשירים שאפשר לעשותן מערב יום טוב כגון לעשות שפוד חדש שהרי אפשר לו לעשות מערב יום טוב (ואפילו היה אנוס בערב יו"ט ולא היה לו פנאי לעשות השפוד מכל מקום היה אפשר לו לעשותו כמה ימים קודם יו"ט) וכן כל כיוצא בזה אבל מכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט כגון לתקן השפוד שנשבר ביו"ט או אפילו שנשבר בערב יו"ט אלא שלא היה אפשר לו לתקנו בו ביום מחמת איזה אונס גדול מותר לתקנו ביו"ט שנאמר יעשה לכם ודרשו חכמים לכם לכל צרכיכם לרבות מכשירין שאי אפשר לעשותן

ההיתר אף לא לצורך אוכל נפש

האיסור במכשירי אוכל נפש

מלאכת אוכל נפש

היתר מכשירין – א"א לעשותן מערב יום טוב

מערב יו"ט:

ה וכל זה במכשירין אבל מלאכות אוכל נפש עצמן אע"פ שהיה אפשר לו לעשותן מערב יו"ט מותר לעשותן ביו"ט מן התורה.

גזירות חז"ל שעליהם נלמד לפנינו נובעים מהסיבה שלא יבזבו את כל היום בעשית דברים אלו, ונמצא בטל משמחת יום טוב. סיבה זו מתחלקת לג' ענפים: א. דבר שאפשר לעשותו לפני יום טוב ולא יהיה בזה חסרון – אסור לעשותו ביום טוב. ב. דבר שדרכו לעשות הרבה ביחד גזרו שלא יעשו ביום טוב בכלל. ג. אסרו לעשות דבר שהדרך לעשותו הוא לצורך מחר.

בנוגע לפרט הראשון (דבר שאפשר לעשותו לפני יום טוב), התירו חכמים לעשותו בשינוי, משא"כ שאר הפרטים שאסרו לגמרי.

דברים שעלו להיות בהם הפסד טעם

אבל מדברי סופרים כל מלאכה שהיה אפשר לו לעשותה מערב יו"ט ולא יהיה בה הפסד ולא חסרון טעם אם היתה נעשית מבעוד יום אפילו שכח ולא עשאה או שהיה טרוד ולא היה לו פנאי לעשותה מכל מקום כיון שלא היה אנוס בדבר אסור לעשותה ביו"ט אלא אם כן משנה קצת בעשייתה מדרך החול.

אבל מותר ללוש ולאפות ולשחוט ולבשל כדרכו בחול לפי שאם עשה אחד מאלו מערב יו"ט יש בכך הפסד או חסרון טעם שאין לחם שנילוש ונאפה היום כלחם שנילוש ונאפה מאתמול ולא תבשיל שנתבשל היום כתבשיל שנתבשל מאתמול ולא בשר שנשחט היום כבשר שנשחט מאתמול וכן מותר להבעיר אש אם רוצה להשתמש באש דבר שלא היה אפשר לו לעשותו מערב יו"ט בלא הפסד וחסרון או כדי להאיר או בשאר עניינים שיתבארו בסי' תקי"א ותקי"ד:

דברים שאין בהם הפסד טעם

אבל אסור לבשל ביו"ט דברים שאין בהם הפסד ולא חסרון טעם אם היה מבשילן מערב יו"ט כגון פירות היבשים שהם טובים יותר כשנתבשלו מאתמול וכן אסור ללוש ביו"ט דבר שאין בו שום קלקול טעם אם היה נילוש מערב יו"ט כגון מה שקורין בלשון אשכנז ווריי"מולין ובארצינו לאקשיין שהישינים יותר טובים וכן כל כיוצא בזה:

הטעם לגזירה

ז ולמה אסרו דבר זה גזרה שמא ימנע אדם מלעשות כל מלאכות אוכל נפש שאפשר לו לעשותן מערב יו"ט ויניחן לעשות אותן ביו"ט שהוא יום בטל ונמצא יו"ט כולו הולך

בעשיית אותן מלאכות ויתבטל משמחת יו"ט:

ח ומה הטעם לא אסרו ההוצאה אף שהיה אפשר לו לעשותה מערב יו"ט ולמה לא אסרוה כדי להרבות בשמחת יו"ט ויולך ויביא כל מה שירצה וישלים חפציו ולא יהיה כמו שידיו אסורות:

ט וכן מזה הטעם שלא יתבטל משמחת יו"ט אסרו חכמים הקצירה והדישה והעימור והזרייה וברירת מיני תבואה שדרך לבור אותם הרבה ביחד והטחינה של כל מינים הנטחנים ברחיים שדרך לטחון אותם הרבה ביחד וההקדה והתלישה מהמחובר שהיא תולדת הקצירה וסחיטת פירות שהיא תולדת דישה שמפרק דבר מגידולו כל מלאכות אלו ותולדותיהם וכל דבר הנאסר בשבילם בשבת מדברי סופרים שמא יבא לעשות המלאכה עצמה אסור גם ביו"ט אפילו ע"י שינוי ואפילו לא היה אפשר לעשותם מערב יו"ט לפי שכל מלאכות הללו דרכן להעשות הרבה ביחד ביום אחד לצורך אכילת ימים הרבה שהרי דרך האדם לקצור כל שדהו ביחד ולבצור כל ענביו ביחד ולעמר ולדוש ולברור ולטחון הרבה תבואות ביחד ולרקד קמח הרבה ולדרוך ענבים וזתים הרבה ביחד חשו חכמים אם מלאכות אלו יהיו מותרין לו יטרח ביו"ט גם לצורך החול כיון שדרך לעשותן לצורך ימים רבים ולא יהיה לו פנאי להתעסק בשמחת יו"ט.

וכן אסרו הצידה לפי שעל הרוב אין דרך לעשותה לצורך היום אלא לצורך מחר לפי שאין האדם סומך על הספק שלא לתקן מאכלו עד שיצוד שהרי אינו יודע שמא תעלה מצודתו ריקנית אלא עיקרה מיום לחבירו הוא וכן אסרו חליבת הבהמה לפי שגם היא נעשית לצורך אכילת ימים רבים שהרי אדם חולב כל צאנו ביחד.

אבל התירו שחיקת המלח ותבלין וברירת מיני קטניות לפי שאין דרך לעשותן הרבה ביחד לצורך ימים רבים אלא מה שהוא צריך מהם לכו ביום בלבד אלא שכל שאפשר לעשותו מערב יו"ט אסור לעשותו ביו"ט כי אם ע"י שינוי כמו שיתבאר בסי' תק"ד ותק"י:

י כל שאסור לעשותו ביו"ט אסור לומר לנכרי לעשותו שהאמירה לנכרי היא שבות ביו"ט כמו בשבת:

יא אין מוציאין משא על הבהמה ביו"ט ואין הטעם משום שבינת בהמתו שמוציאה המשא מרשות לרשות שהרי אף האדם בעצמו מותר להוציא ביום טוב מרשות לרשות אלא שחכמים אסרו להוציא משא על הבהמה ביום טוב משום

למה לא גזרו על הוצאה מרשות לרשות?

מלאכות שדרך לעשותן בכמויות גדולות

מלאכה שדרכה להעשות לצורך מחר

אמירה לנכרי

גזירה נוספת – הוצאה על גבי בהמה

בשבת או ביו"ט ואינו יכול להשתמש בשכר הכלי מה שהיה יכול להשתמש כשהכלי היה שלם אלא תשמיש אחר כגון כלי משקין שנשברו או נקבו ביו"ט או בשבת ואינו יכול להשתמש בשבריהם משקין כמקודם אלא אוכלין או דברים אחרים אסור לטלטל השברים בשבת או ביו"ט שנשברו בו מפני שתשמיש זה נולד בשבת או ביו"ט ואתמול לא היה הכלי עומד ומוכן לתשמיש זה וכן עצמות שנתפרקו מן הבשר בשבת או ביו"ט אע"פ שהן ראויין לכלב אסור לטלטלם בו ביום שנתפרקו שהרי אתמול היו מחוברין לבשר ונחשבין כבשר עצמו שעומד לאכילת אדם והיום שנתפרקו מהבשר עומדין לכלבים והרי זה נולד וכן כל כיוצא בזה.

הלכה למעשה
- תיודת ב"ז
שלושט הדעות

ולענין הלכה יש להחמיר בנוולד ביו"ט כיון שיש אומרים שאפילו מוקצה אסור בו אבל בשבת יש להתיר אפילו נולד כי כן עיקר אבל במוקצה נוהגין להקל במדינות אלו אף ביו"ט והמחמיר ביו"ט תבוא עליו ברכה:

מוקצה מחמת
מחשבה
- מחשבה
מתירתו

יד כל מוקצה שהקצאתו אינה אלא מחמת מחשבתו של האדם שהסיה דעתו מלאכלו ומלהשתמש בו כגון בהמה העומדת לחלבה שהקצאתה ביום טוב אינה אלא מחמת שאין דעתו עליה לאכילה (ועיין בסי' תק"ה יתבאר לך דיש נפקותא מהלכה זו אפילו לדין דמקילינן במוקצה אפילו ביום טוב) לפיכך אם חישב עליה מערב יום טוב לאכילה אע"פ שלא הוציא בשפתיו הרי היא מוכנת לאכילה על ידי מחשבה זו ומותר לשחטה ביו"ט אף להאוסרין מוקצה ביו"ט לפי שמחשבה זו מוציאה מיד מחשבה הראשונה וכן כל כיוצא בזה.

מוקצה מחמת
מעשה - רק
מעשה מתירו

אבל כל מוקצה שהקצאתו באה לו ע"י מעשה בני אדם כגון תאנים וענבים שהעלן לגג ליבשן שיעשו גרוגרות וצמוקים אם הם בענין שמועלת להם הכנה מבעוד יום כגון שכבר הן ראויים לאכילה למקצת בני אדם שדעתם יפה אלא שלמקצת בני אדם אינן ראויים לאכילה ולכך צריך להזמין מבעוד יום כמו שנתבאר בסי' ש"י וכן שאר מיני פירות שהעלן לגג ליבשן וצריך להזמין מבעוד יום להאוסרים מוקצה ביו"ט הזמנה והכנה זו אינה במחשבה בלבד שיחשוב עליהם לאכילה אלא צריך לעשות בהם הכנה גמורה ע"י מעשה (דהיינו שישער בדעתו מערב יו"ט כמה יצטרך ליטול מהם ביו"ט) ומיוחד לו מקום אחד בתוך הפירות שמאותו מקום בלבד יטול פירות ביו"ט וירשום (פירוש שיעשה סימן) אותו המקום בתחלתו ובסופו ויאמר מכאן ועד כאן אני אוכל ביו"ט אבל אם אינו

זלול יו"ט שלא יעשה בו כדרך שהוא עושה בחול ועוד שאין משתמשין בבעלי חיים כל עיקר כמו שיתבאר:

יב כשם שאסור להשתמש בבעלי חיים ובמחומר לקרקע בשבת כמו שנתבאר בסימן ש"ה ושל"ו כך אסור ביו"ט: להלן נלמד על דיני מוקצה ביום טוב, האם הם שווים לשבת או לא, ועוד.

ויש להקדים: בשבת יש דברים האסורים מחמת מוקצה, אבל מותרים לצורך גופן או מקומן (כגון 'כלי שמלאכתו לאיסור' ועוד). דברים אלה יוגדרו ע"י אדה"ז כדברים שמותר לטלטלן.

האיסור בשבת

יג כבר ביארנו בהלכות שבת דאין איסור מוקצה בשבת אלא מוקצה מחמת חסרון כים שנתבאר בסי' (ש"ח) או מוקצה מחמת איסור שנדחה בידי אדם בין השמשות כגון נר שהדליקו בו בשבת או מוקצה כעין גרוגרות וצמוקים שמעלין אותן לגג ליבשן ואדם מסיח דעתו מהם מפני שאין ראויים לאכילה עד לאחר זמן מרובה אבל שאר כל דבר שראוי להשתמש ממנו איזה תשמיש מותר לטלטלו בשבת אפילו מוקצה מחמת מיאוס או מחמת שעומד לסחורה וכיוצא בזה מותר לטלטלו בשבת כמ"ש בסי' ש"י ע"ש.

דעה א: שבת
יום טוב שווים.

אבל ביו"ט נחלקו הפוסקים יש אומרים דכל שמותר לטלטלו או לאכלו בשבת מותר לטלטלו וכן לאכלו ביו"ט וכל שאסור לטלטלו או לאכלו בשבת אסור לאכלו ולטלטלו ביו"ט אלא אם כן מטלטלו לצורך אכילת דבר היתר דאז מותר לטלטלו כמו שהותרו כל המלאכות לצורך אכילה עיין סי' תק"ט].

דעה ב: יום טוב
חמור משבת

ויש אומרים שבין מוקצה מחמת איסור שלא נדחה בידי אדם בין השמשות בין מוקצה מחמת מיאוס או מחמת שעומד לסחורה שנתבאר בסי' ש"י או דבר שהכניסו לאוצר ואין דעתו להסתפק ממנו עד לאחר זמן מרובה אסור לטלטלם ביו"ט אלא אם כן מטלטלם לצורך אכילת דבר היתר מפני שיו"ט קל משבת לפיכך אסרו בו המוקצה כדי שלא יבואו זלול בו ולפי דבריהם בהמה העומדת לחלבה ותרנגולת העומדת לגדל ביצים ושור העומד לחרישה אסור לשוחטן ביו"ט עד שיכין אותן מערב יו"ט דהיינו שיחשוב עליהן לאכילה כמו שיתבאר וכן כל כיוצא באלו.

דעה ג: דיני
יום טוב ושבת
שוים, אך
יש להחמיר
בשניהם
בינודי.

ויש אומרים דכל מוקצה שמותר בשבת מותר ביו"ט אבל כל נולד אסור בין בשבת בין ביו"ט ומהו נולד דבר שאינו ראוי היום למה שהיה ראוי בבין השמשות כגון כלי שנשבר

אותם ביום ראשון של שני ימים טובים של גלויות כדי לאכול מהם למחר ביו"ט שני.

ולא אסרו לעשות שום הכנה מיו"ט לחבירו (כמו שיתבאר בסי' תקי"ג) אלא בדבר שמתקנו ומקרבנו להנאת האדם ע"י הכנה זו כגון להכניס יין מן המרתף לבית ביו"ט ראשון כדי לקדש עליו בליל יו"ט שני שאם יום שני הוא חול נמצא מכין ביו"ט הנאת החול אבל הכנת המוקצה מותרת ביו"ט ראשון בממה נפשך אם יום שני הוא קדש והמוקצה אסור בו הרי יום ראשון הוא חול ומכין מחול ליו"ט ואם יום ראשון הוא קדש הרי יום שני הוא חול ומוקצה מותר בו ואין צריך להכין כלל ונמצא שהכנה זו שמכין ביו"ט אינה מתקנת כלום ואינה נקראת הכנה כיון שאינה מכשרת ואינה מקרבת שום דבר להנאת האדם הא למה זה דומה לנוטל מין מאכל של היתר בידו בשבת או ביו"ט ואומר מאכל זה אני אוכל למחר שאין בכאן איסור הכנה משבת ויו"ט לחול:

רושם מערב יו"ט אף על פי שאמר מכאן אני אוכל למחר אין אמירה זו מוציאה אותם מידי הקצאתן שהיתה על ידי מעשה דהיינו שהעלן בידיו ליבשן וע"י העלאה זו הוקצו מאכילה:

מן והכנה גמורה זו שיש בה מעשה אסור לעשות ביו"ט ראשון כדי לאכול מהפירות ביו"ט שני של גלויות אף על פי שאם עבר ועשאה הועילו מעשיו ומותר לאכול מהפירות ביו"ט שני שהרי לא הנהיגו חכמים את בני הגולה לעשות יו"ט שני אלא מחמת הספק שמא יום ראשון היה חול ונמצא שפירות הללו הוכנו מחול ליו"ט מכל מקום לכתחלה אי אפשר לעשות בהם הכנה גמורה ביו"ט ראשון שהרי אי אפשר לרשום פירות המוקצין שהם אסורים במלמול ביו"ט ואפילו ליגע בהן אסור אלא אם כן נוגע בהן לצורך דבר המותר כמו שנתבאר בסי' ש"ח אבל כל מוקצה שאין צריך מעשה בהכנתו כגון בהמה העומדת לחלבה ופירות העומדין לסחורה (שנתבאר בסי' ש"י) להאוסרין מוקצה ביו"ט מותר להכין

מדוע הכנה של מחשבה מותרת?

הכנה של מעשה – אסורה מיום טוב ראשון לשני

הכנה של מחשבה מותרת מיום טוב ראשון לשני

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכי"ר

יה"ר שיראה הרבה נחת מבניו – התמימים בפרט,

משלוחיו, חסידיו וכלל ישראל – בכלל,

ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו

וישמיענו תורה חדשה מפיו

בגאולה האמיתית והשלימה

תיכף ומיד ממ"ש

•

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד